

4/2019

LOVEC

GLASILO LOVSKE ZVEZE SLOVENIJE
APRIL – MALI TRAVEN

LOV

I. MEDNARODNI SEJEM LOVSTVA IN RIBIŠTVA

12. - 14. 4. 2019
Gornja Radgona

ZAGLEDANI V NARAVO!

POMURSKI SEJEM

3-12X56 IR = **315,27** eur

2.5-10x50 IR = **296,67** eur

1.5-6X44 IR = **268,77** eur

1-4x24 IR = **259,47** eur

Webley & Scott Empire .308 / 30-06
set z daljnogledom Nikko Stirling
3-12 x 56 **1199** eur,
brezplačna nastrelitev v ceni.

Repetirna puška Savage Arms Mark II G .22l.r.
akcijska cena **371,07** eur

Polavtomatska puška Savage Arms 64 G .22l.r.
akcijska cena **343,17** eur

Pri nas lahko orožje po novem tudi
preizkusite, nudimo pa tudi nastrelitev
po ugodni ceni. Možnost plačila na
obroke, izdelke pošljemo tudi po
pošti.

ROJAL

Trgovina Rojal je uradni uvoznik in distributer za :
orožje: Savage Arms, Howa, Girsan, Webley & Scott, GSG, Norinco, Uzkon, Kral Arms
zračno orožje: Gamo, Crosman, Kral, Sig Sauer, Daystate, Gunpower, FX
optike: Nikko Stirling, Bsa, Crosman, Gamo, Vector, Shilba

Velika izbira pravega orožja ter optik po ugodnih cenah!!

Trgovina Rojal
Ljubljanska cesta 32
8000 Novo mesto
07 39 42 200

*cene veljajo ob predložitvi lovske izkaznice ter plačilu z gotovino

LOVEC

Revija za lovstvo, lovsko kinologijo in varstvo narave
Letnik CII., št. 4
april – mali traven

Lovlec je z odločbo Ministrstva za kulturo RS, št. 61510-129-2009/8, od 6. 7. 2011 vpisan v razvid medijev pod zap. št. 1633.
ISSN 0024-7014

Glasilo izdaja

Lovska zveza Slovenije

Priprava in tisk
Tiskarna Evrografis, d. o. o., Maribor
Poštnina je plačana pri pošti
1102 Ljubljana

UREDNIŠKI ODBOR:
Predsednik dr. Arpad Kóvcs

Odgovorna urednica
Jasna Kovačič Siuka

Bojan Avbar, Franc Černigoi,
Leo Fabiani, dr. Boštjan Pokorny

Lektorica in korektorica
Marjetka Šivic
Tehnični urednik Milan Samar
Tajnica uredništva Eva Strajnar

Lovlec izhaja v začetku vsakega meseca, razen poletne številke 7–8, ki je združena in izide v začetku julija.
Ta številka je izšla v 22.000 izvodih.
Po zakonu o DDV je glasilo LOVEC obdavčeno po 9,5% stopnji.

Besedila za objavo obvezno pošljite po e-pošti v Wordovem formatu, uradne dopise pa podpisane in zigosane naknadno tudi po navadni pošti. Fotografije sprejemamo v formatu jpg, in sicer v nezmanjšani resoluciji (velikost 1–2 MB; 300 dpi); lahko tudi na CD. Pošiljatelj naj pripiše tudi svojo telefonsko številko.

Uredništvo glasila Lovlec
Župančičeva 9 – p. p. 505
1001 Ljubljana
e-naslov: lovlec@lovska-zveza.si
Tel.: (01) 24-10-922
Predstavitvene strani LZS:
<http://www.lovska-zveza.si>

Mali oglasi

Male oglase (besedilo in dokazilo o vplačilu) sprejemamo na e-naslov: lovlec@lovska-zveza.si ali na naslov uredništva revije.

Cene malih oglasov: do 15 besed 4 €, od 15 do 25 besed 5 €, od 25 do 30 besed 6 €, za vsako nadaljnjo besedo 0,2 €.

Male oglase je treba plačati vnaprej.

Položnic ne pošiljamo. Preštetje besede in ustrezno vsoto nakažite na TRR Lvske zveze Slovenije: Nova ljubljanska banka, d. d., št.: SI56 02010-0015687097; SWIFT oz. BIC koda: LJBAS12X.
Sklic naj se glasi: SI 00 in zraven datum plačila. Primer za nakazilo 18. 9. 2015: SI 00 18092015.

Pod namen plačila morate obvezno napisati: **MALI OGLAS.**

Foto: Tomaž Kočar

IZ VSEBINE:

B. Avbar:	Na tankem ledu podnebnih sprememb	164
IZ DNEVNEGA TISKA		166
MNENJA IN PREDLOGI		168
M. Toš:	Praznujmo Hribarjev spominski dan	168
V. Kovačič:	S šestnajstimi leti v lovsko družino: pa se je končno začelo premikati!	168
LOVSTVO		170
M. Stergar, M. Bartol,		
R. Černe, M. Marenče:	Štetje medvedov na stalnih števnih mestih – pomembna metoda za boljše upravljanje naše medvedje populacije	170
M. Vogrin:	Invazija pinož s severa	174
G. Vengušt, D. Žele:	Spremljanje zdravstvenega stanja divjadi v Sloveniji v letu 2018	176
RASTLINE IZ LOVSKIH REVIRJEV		181
T. Angerer:	Potrošnik	181
LOVSKI NABOJI		182
G. Hodnik:	.22-250 REMINGTON	182
PO LOVSKEM SVETU		184
S. Žerjav:	Afriška prašičja kuga in prašičereja v Evropski uniji	184
NA KRATKO IZ TUJEGA TISKA ...		187
LOVSKO PRIPOVEDNIŠTVO		188
M. Hribar:	Zakaj lovite?	188
LOVSKO PESNIŠTVO		190
B. Grošelj:	Nauki dobrohotni	190
LOVSKA ORGANIZACIJA		191
M. Toš:	Diplomska naloga o lovcih in vojni za Slovenijo	191
E. Krašna:	Predstavitev 41. knjige Zlatorogove knjižnice	192
D. Žizek:	Dročevo lovsko pripovedništvo	192
O. Zgaga:	Ne zberemo se pogosto na takem dogodku	193
F. Ekar:	25 let organiziranja veleslaloma na Skutinem ledeniku	193
F. Rotar:	Lovci - smučarji na Odprtem prvenstvu Koroške lovske zveze	194
Pomurski sejem, d.d.:	Dober pogled in odlično razpoloženje na sejmu Lov	
	v Gornji Radgoni	195
D. Saftič:	70 let LD Zemon	195
M. Kristan:	120-letnica organiziranega lovstva na Pivškem	196
JUBILANTI		197
MLADI IN LOVSTVO		198
M. Kokalj:	Devetošolci v objemu pohorskih gozdov	198
LOVEC ZA MLADE Navadni polh (<i>Glis glis</i>)		199
LOV NA ČRKE IN ŠTEVILKE		200
LOVSKI OPRTNIK		201
F. Ekar:	Evropski tradicionalni 31. salzburški sejem <i>Visoki lov in ribištvo</i>	201
M. Koritnik:	Prvi račji lov dveh sosednjih lovskih družin	202
F. Rotar:	Pršut divjega prašiča za konec leta	202
B. Vasa:	Na Lovu treh družin	203
J. Marhl:	Že 35. lovska maša pri sv. Pankraciju	203
J. Arko:	Hubertova lovska maša prvič v Sodražici	204
T. Golob:	Reševanje srnjaka	204
M. Jernejc Kodrič:	Karel Schaffer, častnik avstro-ogrske vojne mornarice in lovec	204
J. Švab:	Poslovil se je priljubljeni župnik mag. Anton Vrisk	205
M. B:	Amorjeva puščica, prednjača in dušilec	206
M. Toš:	Sv. Hubert	207
Žan, Eva:	Čili z mletim jelenovim mesom	207
V SPOMIN		208
LOVSKA KINOLOGIJA		209
J. Verčko:	Srečanje vodnikov koroških žigcev in vzrejni pregled	209
J. Krivec:	Srečanje vodnikov psov krosledcev Slovenije	209
J. Šumak:	Državna tekma brak-jazbečarjev v delu (CACT - SLO 2018)	210
J. Verčko:	Ureditev novega umetnega rova	211
KZS:	Predvidena legla lovskih psov	212

SLIKA NA NASLOVNICI:

Ruševec – *Tetrao tetrix*

Foto: Lojzi Avenik

Na računalnik natisnjene prispevke pošiljajte na elektronski naslov lovlec@lovska-zveza.si. Poslanih prispevkov in fotografij ne vračamo. Uredništvo si pridržuje pravico do objave ali neobjave, krajšanja, povzemanja ali delnega objavljavanja nenaročenih prispevkov v skladu s svojo uredniško politiko in prostorskimi možnostmi. Mnenje avtorjev ni tudi nujno mnenje uredništva in Lvske zveze Slovenije.

LOVNE DOBE:

Ur. list, št. 101/17, 9. 2004
in št. 81/14, 11. 2014

Srna

srnjak, lanščak:
1. 5.-31. 10.

srna, mladici obeh spolov:
1. 9.-31. 12.

mladica:
1. 5.-31. 12.

Navadni jelen

jelen:
16. 8.-31. 12.

košuta:
1. 9.-31. 12.

teleta:
1. 9.-31. 1.

junica, lanščak:
1. 7.-31. 1.

Damjak

damjak:
16. 8.-31. 12.

košuta:
1. 9.-31. 12.

teleta:
1. 9.-31. 1.

junica, lanščak:
1. 7.-31. 1.

Mufon

oven, lanščaki obeh spolov in
jagnjeta obeh spolov:

1. 8.-28. 2.

ovca:
1. 8.-31. 12.

Gams

kozel, koza, kozlički obeh spolov,
enoletni obeh spolov:

1. 8.-31. 12.

Kozorog

kozel, koza, kozlički obeh spolov,
enoletni obeh spolov:

1. 8.-31. 12.

Divji prašič

merjasec:
1. 1.-31. 12.

svinja:
1. 7.-31. 1.

ozimci in lanščaki obeh spolov:
1. 1.-31. 12.

Poljski zajec

1. 10.-15. 12.

Kuna belica, kuna zlatica

1. 11.-28. 2.

Jazbec

1. 8.-31. 12.

Lisica

1. 7.-15. 3.

Šakal*

1. 7.-15. 3.

Rakunasti pes (enok)

1. 8.-31. 3.

Navadni polh

1. 10.-30. 11.

Alpski svizec

1. 9.-30. 10.

Pižmovka

1. 1.-31. 12.

Nutrija

1. 1.-31. 12.

Fazan

1. 9.-28. 2.

Poljska jerebica (gojena)

1. 9.-15. 11.

Raca mlakarica

1. 9.-15. 1.

Šoja

1. 8.-28. 2.

Sraka

1. 8.-28. 2.

Siva vrana

1. 8.-28. 2.

Medved in volk

Po veljavnem Pravilniku in Odločbi o odvzemu osebkov vrst rjavega medveda (*Ursus arctos*) in volka (*Canis lupus*) iz narave

* Po monitoringu

Na tankem ledu podnebnih sprememb¹

Bojan Avbar,
član uredniškega odbora glasila
Lovec

Do tja, – do sreče, zdravega naravnega in navnega okolja s čistim zrakom, bogatimi vodnimi viri in čisto pitno vodo, rodno zemljo ter z naravnimi lepotami – kamor želimo, ne vodi bližnjica ... Ali je zaradi dramatičnih podnebnih sprememb na obzorju propad civilizacij? Tezo podpirajo misli naravoslovca Davida Attenborougha, ki meni, da so podnebne spremembe »največja grožnja človeštvu v tisočih letih: »Če ne bomo ukrepali, je na obzorju propad civilizacij in izumrtje velikega dela naravnega sveta.« S tem je svet opozoril na okoljsko problematiko, pri čemer je s svojo serijo dokumentarnih filmov *Sinji planet* predstavil stanje Zemlje, ki je zaskrbljujoče. Gorje človeštvu, če zaradi podnebnih sprememb ne bo resnih ukrepov, saj se čas izteka. Ledeniki se zaradi vse toplejšega zraka kot posledice človeške nemarnosti hitro topijo, mnoga mesta in kraji bodo posledično končali pod vodo, izginila bodo številna območja, če se bo nadaljevalo taljenje ledu na Arktiki in Antarktiki. Ukrepajmo, tudi slovenske lovke in lovci, za podnebne spremembe, zdaj!

Letos vsem grozi, da bo obdobje, ki je pred nami, med najtoplejšimi leti v zgodovini². Strokovnjaki napovedujejo, da bi se do leta 2100 temperatura lahko dvignila za dodatnih od tri do pet stopinj Celzija. Če ne bomo ukrepali, sta na obzorju skorajšen propad civilizacij in izumrtje velikega dela naravnega sveta, ki mu grozijo tudi vojne, saj človeštvo bistveno več denarja namenja za oboroževanje kot za reševanje podnebnih sprememb. Človek, ki naj bi bil najvišje razvito bitje, razvija orožje za množično uničevanje ljudi in narave. Zemlji resno grozijo podnebne spremembe. Na eni strani sveta naravo uničujejo poplave, na drugi pa suša. Zato med ljudmi razsajajo bolezni in lakota. Mikroplastika je prodrla v mnoga živa bitja, vse bolj je ogroženo zdravje ljudi zaradi strupenih snovi v zemlji in zraku. Njive, travniki, vinogradi in gozdovi so vse bolj onesnaženi s kemikalijami in nečistim zrakom. Zemlja trepeti v svojem trpljenju, njeni viri so vse bolj izčrpani. Vse manj je kmetijskih površin za pridelovanje zdrave hrane, umetno izpodriva naravno. Ob tem pa se število svetovnega prebivalstva nenehno večja.

Človeški pohlep, ki ne pozna meja, deli ljudi na bogate, ki jih je peščica, in revne, ki jih pesti revščina. Ker so ogroženi

naravni viri, primanjkuje vode. Naslednji konflikt človeštva bo vojna za vodo in vodne vire. Nikakor se ne moremo in ne znamo znebiti fosfatnih goriv. Osemdeset odstotkov proizvodnje elektrike pridobimo s premogom, ki je po prepričanju znanstvenikov glavni krivec za skoraj polovico svetovnih emisij ogljikovega dioksida. K temu žal prispeva tudi naša država z neposrečenimi in okolju škodljivimi projekti. Krčenje gozdov, Slovenija pri tem ni izjema, uničuje pljuča planeta. Umazane tehnologije se selijo in bohotijo v nerazvitih območjih, kjer ni zagotovljenega varstva naravnega okolja. Oceani in morja, reke, potoki in jezera so izropani, umazani in onesnaženi, polni so plastike in fekalij ... Projekcija planeta Zemlja pa se še slabša ... Psi lajajo, karavana gre dalje ... Žal do bridkega konca!³ Zavedati bi se morali, da smo zadnja generacija, ki lahko spremeni potek podnebnih sprememb. Nemudoma se moramo odločiti, ali naj dovolimo, da se še bolj razbohota pohlep, ali pa bomo v vsem tem neredu ustvarili red, ki bo preprečil ali omilil podnebne spremembe, ki so največja grožnja človeštvu od njegovega nastanka. Obstajajo rešitve za omilitev podnebnih sprememb, zato se moramo pogovarjati o takojšnji prilagoditvi nanje.

Kljub pereči problematiki pa upanje umira zadnje. Uporaba obnovljivih virov energije in varčevanje z energijo sta ključna ukrepa za zdravo in živim bitjem prijazno bivanje na Zemlji. Varčevanje z energijo je najučinkovitejši način reševanja podnebnih sprememb, ohranjanja naravnih virov in skrbi za zdravo okolje. V poljskih Katowicah se je končala podnebna konferenca COP24, ki so jo 3. decembra lani odprli voditelji držav in vlad pogodbenic Okvirne konference Združenih narodov o spremembi podnebja (UNFCCC), na kateri se je dvesto držav pogajalo o pravilih za izvajanje pariškega sporazuma iz leta 2015. Predsednik republike Borut Pahor je na konferenci poudaril, da uveljavitev pariškega sporazuma vodi v svet, v katerem bosta prevladovala solidarnost in podnebna pravičnost, kar je podlaga za usklajevanje razlik glede knjige pravil za izvajanje pariškega sporazuma. V osrčju usklajevanja se postavlja vprašanje zaupanja, ki je osnova za sprejemanje kompromisov. Za rešitev podnebnih sprememb se zavzema tudi Sveti sedež. Tajnik Dikasterija za služenje celostnemu človeškemu razvoju msgr. Bruno-Marie Duffé je glede podnebnih sprememb opisal poziv Svetega sedeža k »ambicijam, ukrepanju in resnični solidarnosti«. Osvetlil je zavedanje, da je papeževa okoljska okrožnica *Hvaljen, moj Gospod* spodbuda narodom, naj pozorno prisluhnejo kriku zemlje, Medvladni odbor Združenih narodov za podnebne spremembe (IPCC) pa je opozoril, da imamo za rešitev sveta na voljo samo dvanaest let. Vzpodbudno je tudi, da je Greenpeace pozval države, naj okrepijo svoje ukrepe in dokažejo, da so prisluhnile zahtevam ljudi. Vlada Republike Slovenije bo po napovedih predsednika republike pripravila dolgoročno podnebno strategijo Slovenije do leta 2050, ki naj bi jo sprejel državni zbor.

¹ Dr. Bogomir Kovač, Mladina, 23/17.

² Vir: Patricia Espinoza (Združeni narodi).

³ Vir: splet

22. april – dan Zemlje⁴, je svetovni praznik dneva Zemlje, ki opozarja na enkratnost in neponovljivost ranljivega planeta Zemlja, ki ga pestijo hude podnebne spremembe. Slednje bi bile lahko usodne, če bomo pozabili, da Zemlja pripada ljudem. Človek ni stvarnik tkanja življenja, je samo vlakno v njem⁵. Kar naredi s tkanjem, dela tudi s samim seboj, je misel Chiefa Seattla. Zasnovo dneva Zemlje je razvil John McConnell leta 1969 na Unescovi konferenci v San Franciscu. Z okoljem in naravovarstvenimi vprašanji svetovnega pomena pa se je ukvarjal ameriški senator Gaylord Nelson, ki je s svojimi somišljeniki opozoril na resne težave pri ohranjanju naravnega okolja.

Dan Zemlje je tudi za slovenske lovke in lovce priložnost, da se ozavešijo in se odgovorno vključijo v reševanje podnebnih sprememb. Kot naravovarstveniki se moramo jasno predstaviti javnosti, da se zavedamo okoljskih in naravovarstvenih vprašanj, ki so povezana s podnebnimi spremembami. V skladu s pravicami Aarhuške konvencije⁶ o dostopu do informacij, udeležbi javnosti pri odločanju in dostopu do pravnega varstva v okoljskih zadevah, ki je bila podpisana leta 1998 na Danskem, imamo neodtujljivo pravico in dolžnost odločno prispevati k varstvu pravice vsake osebe sedanjih in prihodnjih generacij, da živi v okolju, primernem za njeno zdravje in blaginjo. Ne dopustimo, da nas bodo birokratske strukture, kapital in pohlep posameznikov in skupin odrinili ter odstranili od vprašanj javnega pomena. Ne dopustimo, da v nasprotju s prostorskimi načrti gradijo objekte, tovarne in prometnice, ki uničujejo naravno okolje, polja, gozdove in nam kradejo upanje, da bomo živeli v zdravem okolju in da ne bomo dramatično izpostavljeni podnebnim spremembam. Opozorilo je jasno, ker ko bo posekano zadnje drevo, zastrupljena zadnja reka, ulovljena zadnja riba, bomo spoznali, da denarja ne moremo jesti (mislec Cree).

Za strpno in okolju prijazno sobivanje lahko lovske organizacije storijo marsikaj koristnega. Po 41. členu Listine Evropske unije o temeljnih pravicah⁷ (2010/C 83/02), ki so ga sprejeli Evropski parlament, Svet in Evropska komisija, ima tudi vsak lovec pravico do dobrega upravljanja javnih zadev, kar pomeni, da mora vplivati tudi na upravljanje z divjadjo v loviščih. Nihče nima pravice, da bi slovenskim lovkam in lovcem odrekel njihove pravice in svoboščine, ki jim jih zagotavlja država z ustavo in zakoni.

Prejšnji mesec, 19. marca, je minilo 110 let od ustanovitve Slovenskega lovskega društva (SLD). Slovenski lovci se zavedamo odgovornosti za trajno varstvo in ohranjanje narave, naravnih dobrin in naravnega ravnovesja ter sonaravnega upravljanja z divjadjo. Pri upravljanju z divjadjo in z njenim naravnim okoljem zagotavljamo ekološke, socialne in gospodarske funkcije divjadi ter njenega življenjskega prostora, zlasti pa moramo ohranяти in varovati divjad kot naravno vrednoto. Skrbimo za biološko in krajinsko pestrost ter stabilnost življenjskih združb. Z uporabo načela trajnostnega upravljanja z divjadjo se bo uresničila iskrena želja, da bodo divjad in druge prostoživeče živali preživele v svojem naravnem okolju. Tako bosta ohranjena divjad in njeno naravno okolje kot naravno bogastvo tudi za prihodnje rodove.

Za zaključek predlagam, da si vzamemo za vzor komaj šestnajstletno Švedinjo Greto Thunberg, ki je s svojim nastopom na podnebni konferenci v Katowicach navdušila svetovne množice, zlasti mlade, da so s svojimi protesti začeli opozarjati na podnebne spremembe in na varčevanje z energijo z uporabo obnovljivih virov energije. Postavimo se na čelo ekoloških gibanj in poskrbimo za zeleno in čisto Slovenijo. Lovci, objemimo krog svojih občutkov, z ljubeznijo in spoštovanjem sprejmimo vsa živa bitja in naravo v vsej njeni lepoti.

⁷ Uradni list Evropske unije C 83/399 SL2.

»Dan Zemlje je tudi za slovenske lovke in lovce priložnost, da se ozavešijo in se odgovorno vključijo v reševanje podnebnih sprememb. Kot naravovarstveniki se moramo jasno predstaviti javnosti, da se zavedamo okoljskih in naravovarstvenih vprašanj, ki so povezana s podnebnimi spremembami.«

⁴ Dan Zemlje so prvič praznovali 22. aprila 1970 v San Franciscu, po letu 1970 ga praznujemo vsako leto, število sodelujočih posameznikov, držav in organizacij, ki se medsebojno povezujejo v posebno omrežje Earth day Network, pa se večja. Vsi Zemljani moramo stremeti k ohranjanju narave, naravnih ravnovesij in zdravega naravnega okolja, ker je Zemlja naš dom.

⁵ Po Chiefu Seattlu

⁶ Konvencija je mehanizem za udejanjanje sprejetih načel Deklaracije o okolju in razvoju na konferenci v Rio iz leta 1992, ratificiral jo je Evropski parlament in jo vključil v zakonodajo, znano kot Okvirna direktiva o vodah (Directive 2000/60/EC), ki jo je Republika Slovenija ratificirala leta 2004.

Foto: Miha Krofel

LOVSKI PLES ZA KOLEGA V STISKI

SLOVENSKE NOVICE, 9. 2. 2019 (Jaroslav Jankovič) – Lovska zveza Slovenije (LZS) je v Moravskih Toplicah pripravila že peti dobrodelni lovski ples. Tokrat se ga je udeležilo rekordnih 250 lovčev in lovec ter njihovih partnerjev iz vseh koncev Slovenije. To je humanitarna prireditev, pri kateri je ob zabavi in plesu osrednji dogodek pravzaprav dobrodelna dražba, s katero zbirajo sredstva za solidarnostni Zeleni sklad LZS, ki je namenjen pomoči lovčev, ki se zaradi tega ali onega razloga znajdejo v socialni ali kateri drugi stiski. Kot so povedali lovci, je bilo vzdušje v dvorani Term 3000 naravnost izjemno.

NA ŠTAJERSKEM ŠAKALI OGROŽAJO DOMAČE ŽIVALI

24UR POPTV, 9. 2. 2019 (Tina Švajger) – Zlati šakal, ki po videzu še najbolj spominja na ameriškega kojota, naj bi k nam prišel z jugovzhoda. A če so biologi nekoč menili, da je ta zver koristna, se je v zadnjih dveh letih namnožila do neverjetnih razsež-

nosti, posledično pa ogroža druge živalske vrste. Nenazadnje so zaradi njihovega plenilskega značaja ogrožene tudi domače živali. O tej tematiki so **26. 2. 2019** obširno poročale tudi **OVTARJEVE NOVICE** iz Lenarta.

70-LETNIK, KI ŠE HODI NA LOV

VESTNIK, 10. 2. 2019 (Jože Žerdin) – V LD Petišovci so ponosni na člana zelene bratovščine Aleksandra Mariča iz Petišovcev, ki je njihov član že dolgih 40 let. Lovec, naravovarstvenik, pohodnik in planinec se z nostalgijo spominja prehojenih poti. Za lovca se je odločil, ker je že po naravi človek, ki ima rad prostoživeče živali in je rad v naravnem okolju. Mariču so v lovski družini zaupali nekaj odgovornih funkcij: bil je tajnik, starešina, gospodar in več let predsednik nadzornega odbora. Zaupali so mu tudi funkcijo predsednika Zveze lovskih družin Prekmurje. V času njegovega delovanja so navezali prijateljske stike z lovci iz Avstrije, Madžarske in Hrvaške. Za svoje dolgoletno delo je prejel vrsto lovskih odličij, priznanj, pohval in pokalov, ki krasijo njegov muzej, v katerem je mogoče

najti tudi lovske trofeje in bogato lovsko knjižno gradivo.

ODSTREL RJAVEGA MEDVEDA JE POMEMBEN ZA NJEGOVO OHRANJANJE

KMEČKI GLAS, 13. 2. 2019 (Boris Rantaša) – Namen povečanega odstrela je zaustaviti dosedanje hitro rast številčnosti medvedov. Odstrel 175 medvedov, ki ga je za letošnjo sezono potrdila Vlada Republike Slovenije, poleg dodatnih predvidenih izgub (povoz, pogin) 25 medvedov ne bo ogrozil dolgoročnega obstoja medveda pri nas. Predlagana višina odstrela namreč sovпада z letnim prirastkom v populaciji. Za razliko od odstrela pa bo lahko imela prepoved tega, o čemer trenutno odloča Upravno sodišče Republike Slovenije, nepopravljive posledice. Nadaljnje povečevanje številčnosti populacije bo namreč povzročilo pogostejše zahajanje medvedov v bližino naselij in s tem postopno izgubo strahu pred človekom. Za zagotavljanje sobivanja ljudi in medvedov poleg odstrela, s katerim uravnavamo velikost populacije, uporabljamo

še druge ukrepe. Med njimi so najpomembnejši tisti, s katerimi medvedom preprečujemo dostop do hrane človeškega izvora. V Sloveniji so vzpostavljeni številni primeri dobrih praks s področja varovanja drobnice s pastirskimi psi in visokimi elektroograjami. S slednjimi pred škodo učinkovito varujemo tudi čebelnjake. Preprečevanje dostopa do hrane pa ni nujno le za preprečevanje škodnih primerov, pač pa tudi za odvrčanje medvedov od naselij. STA je že **10. 2. 2019** poročala, da so v Zavodu za gozdove Slovenije ob delitvi mnenj glede odstrela rjavega medveda opozorili, da je le-ta nujen za dolgoročno ohranitev medveda. »Načrtovana višina odstrela ne ogroža dolgoročnega obstoja medveda, njegova prepoved pa bi ga lahko,« so izpostavili. Po raziskavi, ki je potekala v okviru projekta Life Dinalp Bear, je bila v Sloveniji lani številčnost medveda ocenjena med 750 in 975 medvedov, kar pomeni, da se je v zadnjih desetih letih povečala za več kot 60 odstotkov. Lokalne gostote medvedov v Sloveniji znašajo 40 osebkov na 100 km². Tako imamo pri nas eno od najvišjih populacijskih gostot medvedov na svetu, so pred dnevi navedli v sporočilu za javnost. Zatrdili so, da odstrel 175 medvedov, ki ga je

za letos potrdila Vlada, poleg dodatnih predvidenih izgub, kot sta povoz in pogin v višini 25 medvedov, ne bo ogrozil dolgoročnega obstoja medveda. »Predlagana višina odstrela namreč sovпада z letnim prirastkom v populaciji. Za razliko od odstrela pa bo lahko imela njegova prepoved, o čemer trenutno odloča upravno sodišče, nepopravljive posledice,« so ocenili.

BO KAR PRAVŠNJI ZA NAŠE SAMICE

DELO, 15. 2. 2019 (Maja Prijatelj Videmšek) – Prvi ris, ki so ga 12. februarja ulovili v Romuniji, in bo skupaj s 13 drugimi pomagal rešiti pred izumrtjem rise v Dinaridih in jugovzhodnih

Alpah, je videti zelo zdrav in krepak. Tehta 23 kilogramov, kar je nadpovprečno za risjega samca, star pa je od pet do šest let. »Bo kar pravšnji za naše samice,« je ocenil biolog Miha Krofel. Če bo potekalo vse po načrtih, bodo risa, ki so ga poimenovali Goru, v Sloveniji izpustili aprila. Odlov je velik uspeh mednarodnega projekta Life lynx in rezultat dveh let intenzivnega spremljanja risov v romunskih Karpatih. »Risa je zelo težko ujeti, ker ga ni mogoče privabiti s hrano. Dobro moraš poznati poti, ki jih uporablja. V projektu smo dve leti hodili v Romunijo, kjer smo pozimi sledili risom, da smo ugotovili, po katerih poteh hodijo. Predvsem je pomembno najti lokacije, ki jih označujejo, te so najboljše točka za postavitev pasti,« je povedal

Krofel, sicer asistent in raziskovalec na ljubljanski biotehniški fakulteti.

PRI OHRANJANJU MEDVEDOV SMO ŽRTVE LASTNEGA USPEHA

RADIO SLOVENIJA - VAL 202, 16. 2. 2019 (Miha Švalj) – Slovenija ima enega najboljših sistemov upravljanja populacije rjavega medveda na svetu, naši strokovnjaki so med kolegi visoko cenjeni. Čeprav so bili medvedi pred stoletjem pri nas tik pred izumrtjem, se je njihovo število samo v zadnjih 20 letih povečalo s približno 400 na skoraj 1000. Ob tem pa se število konfliktov med

človekom in medvedom ne veča – tudi zaradi različnih ukrepov, ki so jih zasnovali naši poznavalci medvedov. Le-ti menijo, da je odstrel medvedov najpomembnejši in najučinkovitejši del upravljanja medvedje populacije. Vendar se nekateri s tem ne strinjajo, zato so dosegli prepoved izvajanja uredbe, po kateri bi morali odstreliti 175 medvedov. A alternativ tako rekoč ni: nekaj deset medvedov, ki smo jih v zadnjih desetletjih preselili v tujino, sicer odlično uspeva, vendar so preselitve, tudi zaradi stroškov, bolj izjema kot pravilo. Ker sta pri nas urbano in naravno okolje preveč prepletena, medvedji letni prirast pa je kar 25 odstotkov, je samouravnavanje vrste nemogoče, kastracija in podobni ukrepi pa so mogoči samo teoretično. Je lov na medvede, če je še tako čudno slišati, zanje rešitev ali poguba? **SLOVENSKE NOVICE** so o tej problematiki obširno pisale **25. 2. 2019** v članku izpod peresa **Jaroslava Jankoviča** in zapisale, da bomo letos poleti imeli v Sloveniji 1000 medvedov in da se zaradi pritožbe društva AAG Sloveniji obeta romunski scenarij.

41. KNJIGA ZLATOROGOVE KNJIŽNICE

OVSTARJEVE NOVICE, 26. 2. 2019 (Marjan Toš) – Konec leta 2018 je kot 41. knjiga v zbirki *Zlatorogova knjižnica* izšla knjiga Jožeta Lebana - Drolča *Včasih, ko v Grapi prespim*. Kot je ob izidu zapisal član uredniškega odbora za lovsko založništvo pri Lovski zvezi Slovenije (LZS) in odličen poznavalec lovske beletristike Franc Černigoj, v »avtorjevih zgodbah zaživita ožja Tolminska in Baška grapa, do cerkljanskih hribov na vzhodu, gor v soško-bohinjske gore na severu in do gora srednjega Posočja na severozahodu. Poseben je ta svet in posebni so tod ljudje. Premešani so zaradi zgodovinskih in naravnih tokov, razbiti in ponovno zrasli – s sabo in svetom, s katerim in iz katerega so se oblikovali«. LZS izdaja knjige v zbirki *Zlatorogova knjižnica* že od leta 1974 in je za prepoznavno in vsebinsko raznoliko založniško dejavnost prejela tudi posebno plaketo Mednarodnega sveta za lovstvo in ohranjanje narave – CIC. Najnovejša knjiga je prijetna osvežitev lovskega leposlovja in dragocen prispevek k ohranjanju lovske kulturne dediščine.

Pripravil: dr. Marjan Toš

Foto: Jaroslav Pap

Praznujmo Hribarjev spominski dan

18. aprila 1941 se je v znamenje protesta proti fašistični okupaciji Ljubljane njen nekdanji dolgoletni župan (1896–1910), bančnik, liberalni politik, diplomat, velik domoljub, publicist, prevajalec in prvi predsednik Slovenskega lovskega kluba dr. **Ivan Hribar** zavrnil v jugoslovansko zastavo ter pri 90 letih s skokom v Ljubljano storil samomor.

Leta 1910 cesar **Franc Jožef I.** ni želel potrditi njegovega šestega županskega mandata, zato je dr. Hribar odstopil z mesta predsednika **Izvršnega odbora Narodno-napredne stranke**. Pred prvo svetovno vojno je bil vodilni predstavnik neoslavizma, v prvi Kraljevini Slovencev, Hrvatov in Srbov pa veleposlanik v Pragi, pokrajinski namestnik za Slovenijo in nazadnje med letoma 1932 in 1938 jugoslovanski senator.

O sodelovanju z okupatorji aprila leta 1941 ni hotel niti slišati in je ovit v jugoslovansko zastavo skočil v Ljubljano ter storil samomor. V poslovnem pismu je zapisal verze iz

Prešernovega Krsta pri Savici: *»Manj strašna noč je v črne zemlje krili, kot so pod svetlim soncem sužni dnovi ...«* Bil je resnično velik domoljub, ki so ga odlikovali izrazita racionalnost, pragmatičnost in zavezanost veri v modernizacijo.

Narodnjak in domoljub Hribar torej ni mogel sprejeti razkosanja in okupacije domovine in še manj povabila italijanskih okupacijskih oblasti, da bi spet prevzel županski položaj v okupirani Ljubljani ter kot velika avtoriteta sodeloval z italijanskimi oblastmi v Ljubljanski pokrajini. Raje je izbral smrt, kot bi se uklonil in udinjal tujcu.

Bil je tudi prvi predsednik Slovenskega lovskega kluba oziroma njegovega naslednika **Slovenskega lovskega društva**, zato predlagam, da bi se Hribarja vsako leto 18. aprila spomnili s krajšo slovesnostjo pred *Domom Zlatorog* na Zupančičevi v Ljubljani. To naj bi postal tradicionalni *Hribarjev spominski dan!*

Dr. Marjan Toš

Foto: Jasna Kovarčič Štuka

S šestnajstimi leti v lovsko družino: pa se je končno začelo premikati!

Predsednik Lovske zveze Slovenije mag. **Lado Bradač** in podpredsednica komisije Mladi in lovstvo **Maja Brunskole**, ki sta pripravila članek z naslovom *Mladoletni, dobrodošli v lovsko družino* in je bil objavljen v februarški številki *Lovca*, sta izredno sistematično in utemeljeno razčlenila celotno težavo in problematiko vključevanja mladoletnikov v vrste zelene bratovščine.

Kot predsednik **Komisije Mladi in lovstvo** v prejšnji sestavi sem že v lastni lovski družini razmišljal o tej

problematiki in ugotovil (ne vem pa, ali je bilo takrat to resnično mogoče): če se lahko mladoletniki vključujejo v razna društva, zakaj se ne bi mogli tudi v lovsko družino, ki prav tako deluje in je ustanovljena na osnovi *Zakona o društvih*, čeprav se imenuje družina. O problematiki vključevanja mladoletnih in možnostjo vključitve mladoletnih v lovsko družino s 16 letom smo razpravljali na 9. seji Komisije Mladi in lovstvo 24. maja 2013. Sprejeli smo dva sklepa: prvi je bil, da bi bila navedena problematika

primerna za širši posvet, drugi pa, da smo v imenu komisije z dopisom zaprosili **Komisijo za organizacijska in pravna vprašanja** pri Lovski zvezi Slovenije, naj nam posreduje svoje razmišljanje o možnosti vključevanja mladoletnih, med drugim tudi o možnosti neplačevanja oziroma zmanjšanja članarine za mladoletne člane.

Odgovor smo prejeli in ga tudi obravnavali na 11. seji komisije 11. novembra 2013. Žal odgovor ni zajemal nobenih konkretnih opredelitev do naših vprašanj, zato smo se zanj zahvalili in podali novo

pobudo, ki pa je žal ostala – pobuda. V Komisiji Mladi in lovstvo smo še naprej razpravljali o možnostih vključevanja mladoletnih v prihodnosti (nujna sprememba oziroma dopolnitev pravil lovske družine, možnost zavarovanj, plačevanje članarin, opravljanje pripravništva ipd.), vendar je pri tem tudi ostalo, ker smo se zavedali, da je treba prvenstveno urediti pravno podlago tega vprašanja, ki je bila podrobno opredeljena v omenjenem resnično izčrpnem članku.

Sedaj je pred lovskimi družinami naloga, da z dopolnitvijo

pravil pravnoformalno uredimo problematiko sprejema mladoletnih v lovske družine (idealna priložnost za to so občni zbori). Verjamem, da bo to še najlažje opravilo. Tisto, kar sledi dopolnitvi pravil, to je samo ukvarjanje z mladoletnimi, pa bo treba resnično celostno opredeliti in sprejeti s polno mero odgovornosti, dobre volje, lovskega znanja,

kar pa bo, predvidevam, ena od najtežjih nalog v lovski družini. Naslednja vprašanja, mimo katerih v lovski družini ne bomo mogli iti in jih bo treba rešiti pred vstopom kandidata v lovsko družino, so predvsem morebitne finančne obremenitve, višina članarine oziroma ali jo sploh obračunati, prejemanje revije *Lovec*, zavarovanje v času pripravni-

pri mlajši generaciji. Pred leti sem izdal brošuro v okviru komisije (*Teze za delo z mladimi v vrtcih in OŠ*), kjer podrobno opredeljujem možne aktivnosti s pomočjo vzgojiteljev in učiteljev. Uspeh bi dosegli, če bi za učence 8. in 9. razreda na osnovni šoli v okviru šolskih aktivnosti uspeli organizirati krožek z naravoslovno dejavnostjo s poudarkom na lovstvu.

in mogoče še kje. Naj nam ne bo nerodno sodelovati s tistimi, ki imajo že vrsto let izredno dobro organizirano delo z mladimi.

Pa saj imamo tudi na nivoju lovske družine priložnostne dejavnosti, kjer s pozitivnimi izkušnjami predstavljamo varovanje narave in lovske dejavnosti. To so dnevi odprtih vrat v lovski družini, priložnostne

Foto: Pixabay

še posebno pa znanja na celostnem področju varovanja narave. Opredeliti bo treba tudi teme, ki prvenstveno zanimajo potencialne mlade člane zelene bratovščine.

Preden se bomo v lovski družini odločili za kakršnekoli aktivnosti, bo treba oblikovati mentorski tim in pripraviti programe pripravništva (po možnosti skupaj s kandidati),

štva, višina plačila zavarovanja in še kaj.

V lovskih družinah je populacija vedno starejša, zato se je treba čim prej (da že jutri ne bo prepozno) odločiti za odgovorno pomlajevanje. S pristopom brez načrta ter kampanjskim delom in aktivnostmi ne bomo dosegli zelenih rezultatov. Kaj nam je torej storiti? Na nekoliko daljši rok je treba začeti

Pogoj za to je primeren mentor lovec. S približno enako organizacijo bi lahko začeli v srednjih šolah, kjer bi že lahko pridobili mlade, starejše od 16 let. Globoko se zavedam, da je vse to lažje zapisati kot izvesti. Na krajši rok bi lahko izvedli (če bi se seveda oni s tem strinjali) nekaj aktivnosti za zainteresirane med gasilci, čebelarji, taborniki in skavti

razstave, zanimiva lovska predavanja, sodelovanje lovcev v okviru praznovanj krajevnih in občinskih praznikov ipd.

Dovolite mi, da svoj prispevek zaključim že s svojo nekajkrat izrečeno mislijo: »Za pomlajevanje lovskih vrst smo v prvi vrsti odgovorni lovci sami.«

Vlado Kovačič,
LD Tomaž

Foto: Olon Naglöst

ŠTETJE MEDVEDOV NA STALNIH ŠTEVNIH MESTIH – POMEMBNA METODA ZA BOLJŠE UPRAVLJANJE NAŠE MEDVEDJE POPULACIJE

V Evropi je rjavi medved zaradi svoje redkosti in ogroženosti zavarovana živalska vrsta. Po drugi strani je s človekovega vidika konfliktna vrsta, saj njegovo vedenje lahko povzroči neželene posledice, kot je škoda na človekovem premoženju, zahajanje medvedov v bližino ljudi in podobno. Za zagotavljanje dolgoročnega varstva medveda na eni strani in dobrobiti ljudi na drugi moramo medvedjo populacijo upravljati zelo premišljeno. Upravljanje populacij katerekoli živalske vrste, še posebno tako občutljive, kot je medved, mora temeljiti na kakovostnih podatkih o stanju in razvoju populacije.

Začetki štetja medvedov na števnih mestih

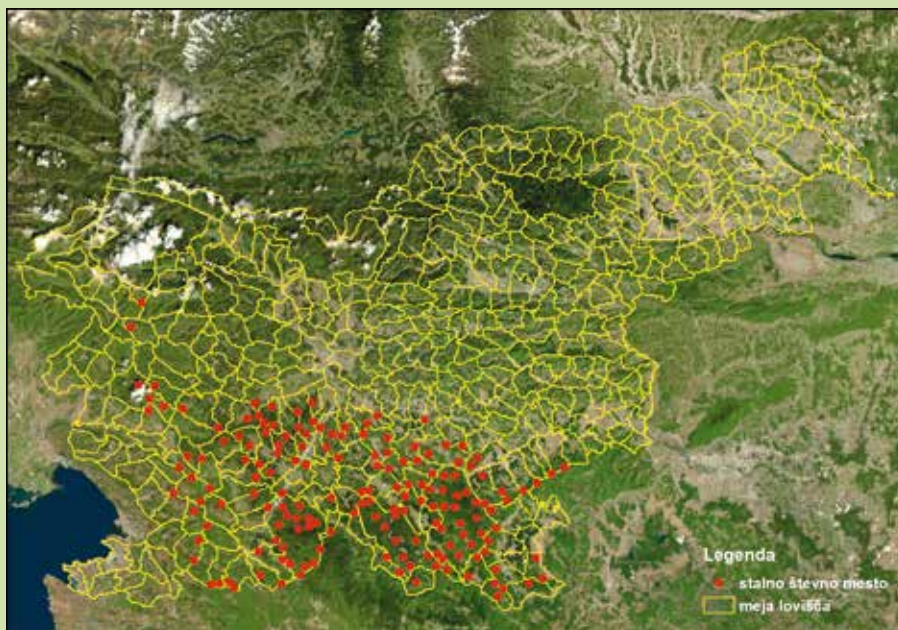
Za učinkovito upravljanje medvedje populacije potrebujemo podatke (populacijske parametre), kot so: številčnost populacije (oziroma vsaj njen posreden pokazatelj), spolna in starostna struktura, delež samic z mladiči. Pri tem je zelo pomembno, da te populacijske parametre spremljamo daljše časovno obdobje na enoten način in tako ugotovimo, kako se spreminjajo v času (spremljamo

njihove trende). Tovrstno spremljanje (monitoring) je pri medvedu še posebno zahtevno zaradi njegovega pretežno prikritega načina življenja in velikega življenjskega prostora.

Začetek načrtovanega spremljanja medvedje populacije v Sloveniji sega v leto 1993, ko se je v sodelovanju **Lovske zveze Slovenije (LZS)** in **Biotehniške fakultete, Oddelka za gozdarstvo** (kasneje v sodelovanju LZS in **Zavoda za gozdove Slovenije (ZGS)**), začelo spremljanje medvedov na števnih mestih. Lovci so

preštevali medvede na krmiščih, mrhoviščih in drugih mestih, ki jih medved pogosto obiskuje, na vnaprej določen datum enkrat do dvakrat na leto, štetje pa je trajalo vso noč. Poleg skupnega števila medvedov, ki so obiskali lokacijo štetja, so posebej beležili število samic z mladiči v prvem in drugem letu starosti. Število števnih mest se je večalo iz leta v leto in se je iz 109 števnih mest leta 1994 povečalo na kar 370 mest v letu 2002. Ob tem so se lokacije števnih mest nemalokrat spreminjale. Vzpostavljena metoda je bila dobro izhodišče spremljanja medvedje

Za učinkovito upravljanje medvedje populacije potrebujemo podatke, kot so: številčnost populacije, spolna in starostna struktura, delež samic z mladiči. Pri tem je zelo pomembno, da te populacijske parametre spremljamo daljše časovno obdobje na enoten način in tako ugotovimo, kako se spreminjajo v času.

Najpomembnejši podatek, ki ga pridobimo s pomočjo vsakokratnega štetja medvedov, je povprečno število opaženih medvedov na števno mesto, saj trend te vrednosti v daljšem časovnem obdobju dobro odraža trend celotne populacije medveda.

krmišča in mrhovišča, na katerih je bilo pred letom 2003 opaženih največ medvedov. Stalna števna mesta morajo praviloma ustrezati pogoju, da so vsaj dva kilometra oddaljena od naselij in vsaj tri kilometre drugo od drugega. Slednji pogoj zmanjšuje možnost, da bi na dan štetja isti medved obiskal dve ali več števnih mest, kar bi lahko popačilo rezultate štetja.

Štetje medvedov na stalnih števnih mestih poteka vsako leto trikrat: praviloma v mesecih maj, avgust in oktober zadnji petek pred polno luno. Vsakokratno štetje se začne eno uro pred sončnim zahodom in traja do polnoči. Koordinacijo štetja opravljamo na ZGS, pri organizaciji vsakokratnega štetja nepogrešljivo delo opravijo tudi LZS in območna združenja upravljalcev lovišč, za samo izvedbo

Slika 1: Mreža stalnih števnih mest v Sloveniji

populacije, a je bila njena pomanjkljivost ravno v nesistematičnosti (spreminjanje števila in lokacij števnih mest).

Metoda štetja medvedov na stalnih števnih mestih, kot jo poznamo dandanes

Strokovnjaki z Biotehniške fakultete, Oddelka za gozdarstvo, in ZGS so zato v okviru projekta LIFE-Narava III *Ohranitev rjavega medveda v Sloveniji* v letu 2003 prilagodili metodo spremljanja medvedov na števnih mestih z namenom, da bo zagotavljala čim objektivnejšo informacijo o trendih medvedje populacije. Prenovljena metoda, ki jo skoraj nespremenjeno uporabljamo vse do danes, temelji na rednem, vsakoletnem preštevanju medvedov na vnaprej določenih in sistematično razporejenih stalnih števnih mestih. Mreža 167 stalnih števnih

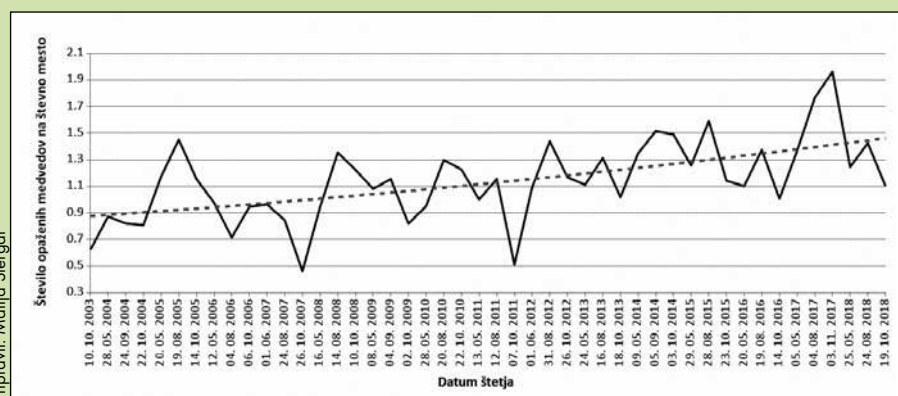
mest pokriva celotno osrednje območje medveda v južni in zahodni Sloveniji ter sega tudi na severozahod Slovenije, kjer so gostote medveda manjše (slika 1). V mrežo so bila prednostno vključena tista

Foto: Janez Papéž

Metoda štetja medvedov na stalnih števnih mestih temelji na rednem, vsakoletnem preštevanju medvedov na vnaprej določenih in sistematično razporejenih stalnih števnih mestih. Mreža 167 stalnih števnih mest pokriva celotno osrednje območje medveda v južni in zahodni Sloveniji ter sega tudi na severozahod Slovenije, kjer so gostote medveda manjše.

Na ZGS zbiramo, urejamo in analiziramo podatke štetij medvedov na stalnih števnih mestih. Analizirani podatki so eno od pomembnejših izhodišč za pripravo vsakoletnega predloga odvzema medvedov v Sloveniji in drugih podlag za upravljanje naše medvedje populacije.

Slika 2: Povprečno število opaženih medvedov na števno mesto v posameznem štetju (polna črta) in splošen trend števila opaženih medvedov v obdobju 2003–2018 (prekinjena črta)

Od oktobra 2003 do oktobra 2018 je bilo že 46 štetij medvedov. Iz podatkov je jasno zaznaven trend postopne rasti povprečnega števila opaženih medvedov, kar kaže na rast populacije v obravnavanem obdobju.

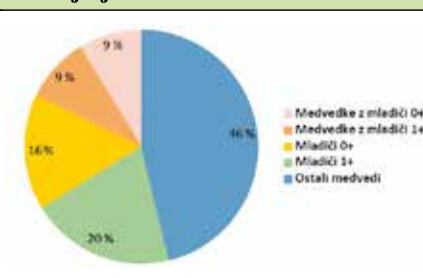
Štetje medvedov s pomočjo genetike daje zelo natančne rezultate o parametrih populacije, a je hkrati zelo draga in organizacijsko zahtevna metoda, zato jo bomo tudi v prihodnosti predvidoma izvajali v nekajletnih časovnih intervalih. Štetje na stalnih števnih mestih je precej manj natančna metoda, a še vedno dovolj relevanten pokazatelj populacijske dinamike v letih, ko ne izvajamo »genetskega štetja«, zaradi česar je pomembna oporna točka pri upravljanju naše medvedje populacije.

Pomlad

Pripravi: Matija Stergar

Poletje-jesen

Slika 3: Socialna struktura opaženih medvedov na stalnih števnih mestih v pomladnem in poletno-jesenskem obdobju

medvedov v Sloveniji in drugih podlag za upravljanje naše medvedje populacije. Najpomembnejši podatek, ki ga pridobimo s pomočjo vsakokratnega štetja medvedov, je povprečno število opaženih medvedov na števno mesto, saj trend te vrednosti v daljšem časovnem obdobju dobro odraža trend celotne populacije medveda. Pomembna podatka sta tudi

udeleženci (upravljalci lovišč, OZUL, LZS, ZGS) učinkovita.

Skupno število prešteti medvedov na vseh števnih mestih v posameznem štetju se je gibalo od 76 do 314 osebkov oziroma v povprečju od 0,5 do 2,0 medveda na števno mesto. V 15-letnem obdobju je torej število prešteti medvedov zelo nihalo, kar je pričakovano, saj število opaženih medvedov ni odvisno zgolj od populacijske gostote, temveč tudi od sezonskih dejavnikov (biološki cikel medveda, razpoložljivost naravne hrane v času štetja – na primer prisotnost drevesnega obroda, vremenske razmere ...). Ne glede na to pa je iz podatkov jasno zaznaven trend postopne rasti povprečnega števila opaženih medvedov, kar kaže na rast populacije v obravnavanem obdobju (*slika 2*).

S pomočjo »genetskega štetja«, ki smo ga v Sloveniji prvič izvedli v letu 2007, smo za takratno obdobje dobili prvo zanesljivo oceno številčnosti medvedje populacije. V obdobju po letu 2007 so bili podatki štetja medvedov na stalnih števnih mestih edini jasen pokazatelj, da se je populacija medvedov večala. Ponovno »genetsko štetje« leta 2015 je pokazalo, da se je populacija v osmih letih med obema genetskima štetjema povečala za 41 odstotkov, kar dobro sovпада s trendom podatkov štetja na stalnih števnih mestih in potrjuje uporabno vrednost teh podatkov.

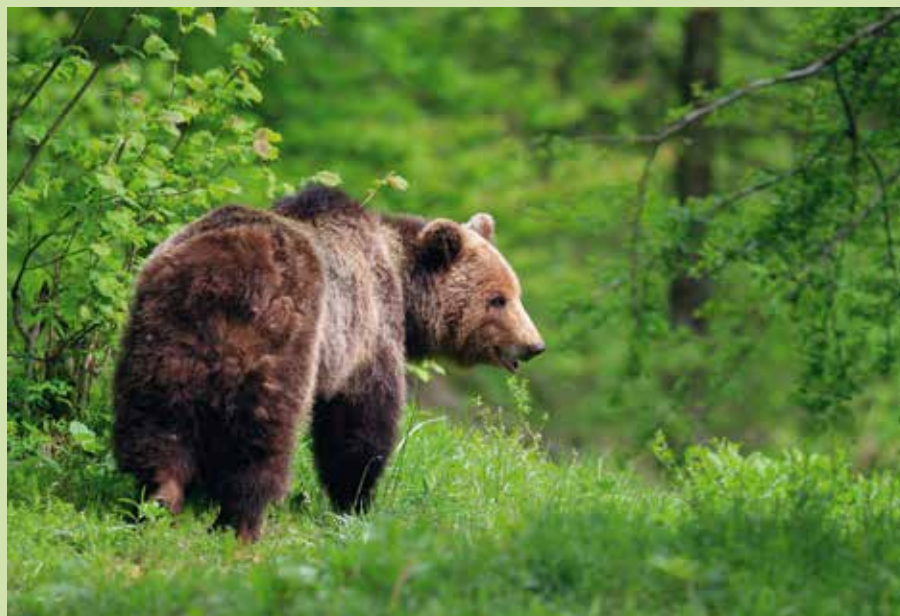

Foto: Marjan Artnak

Metoda štetja medvedov na stalnih števnih mestih, kot smo jo zasnovali in jo uporabljamo v Sloveniji, postaja mednarodno priznana, na kar smo lahko ponosni.

štetja pa so zadolženi upravljalci lovišč – lovci. Vsi upravljalci lovišč, ki so vključeni v štetje, pred vsakokratnim štetjem za vsako števno mesto prejmejo obrazec, v katerega vpišejo opažanja medvedov na dan štetja (število hkrati opaženih medvedov, čas njihovega prihoda in odhoda na krmišče, ali je opaženi medved vodeča samica ter koliko mladičev jo spremlja v prvem oziroma drugem letu starosti).

Rezultati dolgoletnega štetja medvedov

Na ZGS zbiramo, urejamo in analiziramo podatke štetja medvedov na stalnih števnih mestih. Analizirani podatki so eno od pomembnejših izhodišč za pripravo vsakoletnega predloga odvzema

socialna (starostno-spolna) struktura opaženih medvedov in število opaženih mladičev (v prvem letu starosti) na samico, ki nudita vpogled v notranje značilnosti populacije. V nadaljevanju predstavljamo rezultate celotnega obdobja štetja medvedov po prenovljeni metodi med letoma 2003 in 2018.

Od oktobra 2003 do oktobra 2018 je bilo že 46 štetij medvedov. V povprečju smo na ZGS prejeli podatke o štetju na 162 mestih (od skupno 167). V vsakokratnem štetju torej s povprečno petih števnih mest ne dobimo povratne informacije. Razmeroma velik delež povratnih informacij kaže, da se upravljalci lovišč na splošno zavedajo pomena doslednosti pri izvedbi štetja in da je koordinacija vsakokratnega štetja z vsemi vpletenimi

Metodo štetja na stalnih števnih mestih v Sloveniji skoraj nespremenjeno brez prekinitve izvajamo že 15 let. Izvedba vsakokratnega štetja se zdi rutinsko opravilo, a je v resnici rezultat usklajenega delovanja in truda več sodelujočih: lovcev (upravljalcev lovišč), ki dejansko izvajajo štetje, OZUL-ov in LZS, ki pomagajo pri organizaciji štetja, ter ZGS, kjer koordiniramo celotno aktivnost. Podatkom štetja, ki jih zberemo, zaupamo in na njihovi osnovi sprejemamo pomembne upravljalvske odločitve. Le-te bodo v prihodnje morda imele še večjo težo, zato se moramo vsi sodelujoči še naprej truditi za doslednost in natančnost pri izvedbi vsakokratne akcije štetja medvedov na stalnih števnih mestih.

Štetje medvedov s pomočjo genetike daje sicer zelo natančne rezultate o parametrih populacije, a je hkrati zelo draga in organizacijsko zahtevna metoda, zato jo bomo tudi v prihodnosti predvidoma izvajali v nekajletnih časovnih intervalih. Po drugi strani je štetje na stalnih števnih mestih precej manj natančna metoda, a še vedno dovolj relevanten pokazatelj populacijske dinamike v letih, ko ne izvajamo »genetskega štetja«, zaradi česar je pomembna oporna točka pri upravljanju naše medvedje populacije.

Še ena pomembna informacija, ki jo dobimo s pomočjo štetja medvedov na stalnih števnih mestih, je vpogled v razmnoževalni potencial oziroma rodnost populacije. To informacijo omogoča podatek o povprečnem številu opaženih mladičev v prvem letu starosti (0+) na medvedko. V obdobju 2003–2018 je na števnih mestih medvedko povprečno spremljalo 1,88 mladiča, starosti 0+. To število je bilo razmeroma stabilno skozi celotno obdobje in se je v posameznih štetjih gibalo od najmanj 1,56 do največ 2,22 povprečno opaženega mladiča na medvedko.

Na podlagi socialne strukture medvedov, opaženih na stalnih števnih mestih, lahko sklepamo na strukturo celotne medvedje populacije. Zaradi medvedovega biološkega cikla ločeno poročamo o socialni strukturi medvedov, opaženih ob pomladnih štetjih (maj) in poletno-jesenskih (avgust in oktober). V pomladnem času namreč vodeče medvedke praviloma manj pogosto obiskujejo krmišča, saj imajo takrat povečano potrebo po sočni hrani, ki jo dobijo predvsem na travnikih. Obenem z izogibanjem krmiščem ščitijo skotene mladiče pred odraslimi samci,

saj je verjetnost srečanja s samci največja ravno na krmiščih. Samci namreč lahko ubijejo mladiče, s čimer želijo medvedko vzpodbuditi k ponovnemu parjenju.

Podatki kažejo, da je bilo v pomladnem obdobju med vsemi opaženimi medvedi 9 odstotkov medvedk z mladiči v prvem letu starosti (0+) in 9 odstotkov medvedk z mladiči v drugem letu starosti (1+). Mladičev 0+ je bilo 16 odstotkov, mladičev 1+ pa 20 odstotkov. Vseh preostalih medvedov (samcev in medvedk brez mladičev) je bilo 46 odstotkov. V poletno-jesenskem obdobju je bilo v primerjavi s pomladnim obdobjem na krmiščih opaziti večji delež medvedk z mladiči 0+ (14 odstotkov) in delež mladičev 0+ (28 odstotkov) ter manjši delež medvedk z mladiči 1+ (5 odstotkov) in delež mladičev 1+ (11 odstotkov). Drugih medvedov je bilo v poletno-jesenskem obdobju 42 odstotkov (*slika 3*).

Pomen štetja medvedov na stalnih števnih mestih v prihodnosti

Na ZGS vsako leto rutinsko beležimo tudi podatke o škodi zaradi medveda in ukrepanju intervencijske skupine zaradi težav z medvedi. Vendar ti podatki bolj kot na dinamiko medvedje populacije kažejo na konfliktnost medvedov, ki pa je lahko pogojena z mnogimi naravnimi in antropogenimi dejavniki (razpoložljivost naravne hrane, razpoložljivost antropogene hrane, uporaba preventivnih zaščitnih ukrepov, ozaveščenost ljudi itn.). Podatki štetja medvedov na stalnih števnih mestih so nekoliko manj obremenjeni z vplivi

okolja in zato bolj odražajo dogajanje v sami medvedji populaciji. Zato bo ta metoda tudi v prihodnje pomembno izhodišče upravljanja naše medvedje populacije.

Eden izmed ciljev, ki jih želimo doseči v aktualnem projektu *LIFE DINALP BEAR*, je tudi vzpostavitev podlag za usklajeno upravljanje skupne medvedje populacije na meddržavni ravni, pri čemer je za nas ključna predvsem Hrvaška. V ta namen smo s kolegi s Hrvaške na medministrski ravni začeli dogovore o usklajenem štetju medvedov na stalnih števnih mestih, ki bi ga v obeh državah izvajali na enak način ter tudi enotno analizirali podatke. Tako bomo pripomogli k učinkovitejšemu upravljanju naše skupne populacije medvedov. Obenem to pomeni, da metoda štetja medvedov na stalnih števnih mestih, kot smo jo zasnovali in jo uporabljamo v Sloveniji, postaja mednarodno priznana, na kar smo lahko ponosni.

Upravljanje velikih zveri, vključno z medvedi, pri nas postaja vse bolj kontradiktorna tema. Prizadevanja nekaterih deležnikov se zdijo ravno nasprotna od prizadevanj institucij, ki aktivno sodelujemo v procesu upravljanja velikih zveri. To nas dodatno opozarja, da moramo v prihodnje še naprej skrbeti, da bodo naše upravljalvske odločitve (npr. določanje višine letnega odvzema medvedov) temeljile na trdnih osnovah, to je na natančnih podatkih o stanju in razvoju populacij.

Dr. Matija Stergar,

Matej Bartol,

Rok Černe,

Miha Marenče

(vsi Zavod za gozdove Slovenije)

Foto: Marko Pogačnik

INVAZIJA PINOŽ S SEVERA

Slovenijo iz leta v leto obišče več turistov, ki odkrivajo lepote dežele na sončni strani Alp. Zaradi geografske lege Slovenija velja za tranzitno deželo, preko nje se v vse smeri valijo turisti in tudi tovarni promet. Vendar to niso edini gostje, ki obiščejo našo državo.

Slovenija je tranzitna država tudi za živali, predvsem ptice. Preko Slovenije poteka selitvena pot več vrst ptic. Številne vrste si Slovenijo izberejo tudi kot počivališče na dolgi poti bodisi na sever bodisi na jug, nekatere pa si našo deželico izberejo kot zimsko prebivališče.

Določene vrste se pri nas zadržujejo posamično, nekatere v manjših jatah, predvsem tiste na vodah, zgodi pa se, da se katera vrsta pojavi tudi v zelo velikem številu. In prav to se je zgodilo v letošnji zimi.

Množičen obisk

Zimo 2018/19 si bomo najverjetneje zapomnili po visokih temperaturah, ki so nemalokrat presegle deset stopinj nad ničlo, in pičlih snežnih padavinah. Ljubitelji narave, predvsem ptic, pa še po množičnem prihodu pinož (*Fringilla montifringilla*), ptic z visokega severa. Treba je priznati, da se takšna invazija teh ptic ni zgodila prvič. V zadnjih dvajsetih letih smo bili temu, lahko rečemo kar čudežu narave, priča trikrat. Vsekakor pa je bila zadnja invazija daleč najštevilčnejša, čeprav sta bili že prvi dve neverjetni, saj je bilo obakrat ocenjeno, da se je pri nas

zadrževalo dva milijona pinož. To še ne bi bilo tako zanimivo, če se oba milijona ne bi zadrževala v eni sami jati! No, to zimo pa so nas pinože ponovno presenetile. Tokrat je bila jata ocenjena na kar pet milijonov ptic! Da, prav ste prebrali, pet milijonov ptic, in to v eni sami jati!

Pinoža je severnjakinja

Pinoža je sorodnica ščinkavca, ki je pri nas sicer ena izmed najpogostejših ptic. Marsikdo bi pinožo ob bežnem pogledu s ščinkavcem najverjetneje tudi zamenjal, saj sta si zelo podobna po velikosti, obliki, vedenju. Pinožo od ščinkavca najlažje

ločimo po oranžnih prsih, belem trebuhu in beli trtici. V primerjavi s ščinkavcem je bolj kontrastno obarvana. V času gnezditve je pri nas ne bomo srečali, ker je namreč severnjakinja; prisotna je od Skandinavije preko severne Rusije vse do Kamčatke. V jesenskem in zimskem času je pinoža klatež, ki se za hrano pomika proti jugu, vse do severne Afrike. Prav v tem obdobju jo lahko vidimo tudi pri nas, če ne prej, ko pozimi obišče krmilnico. Podobno kot ščinkavec tudi pinoža raje pobira semena po tleh.

Vendar pinože ne vidimo vsako leto ob krmilnici. Razloga sta lahko predvsem dva: prvi je, da do naših krajev sploh niso priletele oziroma so zelo maloštevilne, kar pomeni, da so dovolj hrane našle na drugih koncih Evrope. Drugi razlog pa je lahko, da so združene v veliki jati in se zadržujejo v gozdovih, kjer je zanje dovolj hrane. Prav takšna situacija je nastala minulo zimo pri nas. Snega je bilo malo oziroma ga ni bilo, bukev pa

V zadnjih dvajsetih letih smo bili priča invaziji pinož v Sloveniji že tretjič, nazadnje v minuli zimi. Po ocenah je bilo v zadnji invaziji pinož v eni sami jati pet milijonov ptic.

Pinože na drevesu: na vejah je bilo toliko ptic hkrati, kot bi gledali olistano drevo.

je bogato obrodila. Žira na tleh je bilo na pretek; ker ni bil prekrit s snegom, je bil tudi lahko dostopen. Idealne razmere za množičen obisk pinož.

Pet milijonov gostov na obisku

Okrog novega leta se je razširila vest, da se v Zasavju pojavljajo ptice v velikih jatah, posebno pred mrakom. Ni bilo potrebno dolgo, da smo ugotovili, da gre za pinože. Sam sem obiskal območje, kjer so se ptice zadrževale. Če ne bi poznal njihovega dnevnega ritma, bi bil lahko hitro razočaran. Čez dan so se ptice zadrževale v bukovih gozdovih, kjer so se hranile z žirom. Kje natančno, ni bilo mogoče ugotoviti. Kakšne pol ure pred mrakom pa so manjše jate začele priletavati v del gozda, ki so si ga izbrale za prenočišče. Sam začetek ni bil nič posebnega. Sprva so bile vidne le manjše jate z nekaj deset osebk, nekoliko kasneje jih je bilo sto in več. Še vedno nič takšnega, česar ne bi bilo mogoče videti skoraj vsak dan. No, na veliki finale ni bilo treba dolgo čakati. Kar naenkrat se je iz doline začela valiti jata, ki je bila na daleč videti kot velik oblak komarjev sredi poletja nekje v močvirju. Jata je prihajala vse bliže, drobne pikice na modrem nebu so postajale vse večje. Tisoč, dva, tri, pet, deset tisoč ptic

Zadnja zima ni prinesla veliko snega, bukev pa je bogato obrodila. Na tleh je bilo žira na pretek; ker ni bil prekrit s snegom, je bil lahko dostopen. Razmere za množičen obisk pinož so bile idealne.

Ena pinoža tehtala dobrih 20 g, na dan pa zaužije okrog 15 g hrane. Jata pinož, ki je prezimovala pri nas, je torej skupaj tehtala, če nekoliko zakrožimo, neverjetnih 100 t.

Vse foto: Milan Vogrin

Pinože v večernem mraku

je bilo v prvi večji jati. Prelet jate se ni niti končal, ko se je za njo pojavila še ena pa še ena ...

Jate z več deset tisoč pinožami so prihajale v valovih, vse skupaj pa je trajalo slabe pol ure. Sprva so letale preko nas opazovalcev še nekaj deset metrov visoko, z mrakom pa so letale vse nižje. V enem obdobju so letale tako nizko preko ceste, da so celo avtomobili morali ustaviti in dati prednost pticam! V tistem obdobju ni bilo več ločenih jat, pač pa so bile le-te združene v pravo reko, ki se je vila v gozdiček. Kljub sto tisočim pticam, ki so nas preletavale, so bile relativno tihe. Nekoliko glasnejše so bile tiste, ki so se na vmesni poti ustavile na bližnjem drevju. Na vejah je bilo toliko ptic hkrati, kot bi gledali olistano drevo! Ker so prihajale vedno nove, je na vejah zmanjkovalo prostora, tako da je bilo vse skupaj videti nekoliko kaotično. Ene jate so preletele drevje in nas, druge so se ustavile in poselele na vejah, tretje odletavale

Na dan so zaužile okrog 75 t žira. Pri nas so se zadrževale vsaj dva meseca, kar pomeni, da so v tem času pojedle neverjetnih 4500 t žira.

z dreves, skratka v zraku je bila videti prava zmešnjava. Vendar je bilo tako le navidezno, vse pinože so dobro vedele, v katero smer je treba.

Še hiter pogled v gozdiček, kjer so prenočevale. Na nekaj arih v večjem sklenjenem gozdu je prenočevalo okrog pet milijonov ptic. Zakaj so si izbrale prav tisti predel in zakaj so se vsak večer vračale na isto mesto, vedo le one. Lahko pa zapišem, da so bile veje tako polne pinož, da so se šibile pod njihovo težo. V jutranji zori se je zgodba ponovila, vendar v obratni smeri in hitreje kot zvečer. Takrat je bilo dejansko videti, kot da gozd zapušča dolga reka ptic.

Tone žira vsak dan

Samo po sebi se poraja zanimivo vprašanje, koliko hrane tolikšna jata pinož sploh potrebuje? Ena pinoža tehtala dobrih 20 g, na dan pa zaužije okrog 15 g hrane. Jata pinož, ki je prezimovala pri nas, je torej skupaj tehtala, če nekoliko zakrožimo, neverjetnih 100 t, na dan pa so zaužile okrog 75 t žira. Pri nas so se zadrževale vsaj dva meseca, kar pomeni, da so v tem času pojedle neverjetnih 4500 t žira.

Pinože niso edine živali, ki se hranijo z žirom, poleg njih se še nekatere druge ptice, glodavci, divje svinje, že prej jeseni polhi. Glede na vse porabnike žira si kar težko predstavljamo, koliko ga je bilo dejansko v zasavskih gozdovih na voljo za vse živali. Takšen obrod se v naravi ne zgodi vsako leto, ko pa se, narava lahko postreže z neverjetnimi številkami in prizori.

Milan Vogrin

SPREMLJANJE ZDRAVSTVENEGA STANJA DIVJADI V SLOVENIJI V LETU 2018

Na Veterinarski fakulteti v Ljubljani s pomočjo Lovske zveze Slovenije (LZS) že vrsto let sledimo aktualnemu dogajanju v naravi s spremljanjem zdravstvenega stanja divjadi v slovenskem prostoru. Pojavnost nekaterih povzročiteljev bolezni spremljamo tudi prek državnega monitoringa (spremljanja) z Upravo Republike Slovenije za varno hrano, veterinarstvo in varstvo rastlin (UVHVVR). Boleznim prostoživečih vrst v Sloveniji sledimo z natančnim pregledovanjem poginjenih ali odstreljenih obolelih živali, medtem ko državni programi nadzora omogočajo predvsem ugotavljanje protiteles proti specifičnim povzročiteljem. S prispevkom na kratko povzemamo rezultate preiskav, opravljenih pri prostoživečih živalih na njihovih tkivih in organih v letu 2018.

Patoanatomski pregledi v letu 2018

Na Veterinarski fakulteti v Ljubljani smo v letu 2018 opravili 96 patoanatomskih pregledov trupel ali organov prostoživečih živali, ki smo jih prejeli iz 54 različnih lovskih družin (**preglednica**). Pregledali smo deset različnih živalskih vrst (srna, gams, lisica, volk, divji prašič, jelenjad, kuna belica, kuna zlatica, poljski zajec, muflon) različnih starosti in spolov.

Med vzroki pogina v letu 2018 smo v

začetku leta ugotavljali predvsem številne pogine pri različnih vrstah, ki so bili posledica zimskega stradanja oziroma sindroma zimske smrtnosti ali pa so jih povzročili notranji in zunanji zajedavci. Med zajedavci posebej izpostavljamo hude invazije živali z zunanjimi zajedavci (dlakožeri, klopi, zolji in jelenje uši), črevesnimi zajedavci iz rodu *Haemonchus*, *Chabertia* in *Trichuris* ter pljučnimi zajedavci iz rodov *Dictyocaulus* in *Protostrongylus*. Prav tako ugotavljamo pojavljanje nekaterih vrst trakulj in njenih razvojnih stopenj ter malega in velikega metljaja.

Lovske družine, iz katerih smo prejeli material, vrsta živali ali vzorca, opravljene preiskave in rezultati so navedeni v **preglednici**.

Kaj vse smo ugotovili?

V letu 2018 je bila obremenjenost okolja z razvojnimi stopnjami zajedavcev zelo velika. Najbolj so izpostavljene mlajše in zelo stare živali ter živali, katerih imunsko stanje je predhodno prizadeto zaradi drugih bolezni. Živali, ki okužbo preživijo, so shirane, driskave in imajo težave z dihanjem. Po navadi okužene živali v hladnejših in vlažnih jesenskih obdobjih podležejo pljučnici in/ali sepsi. Pri gamsih, kozorogih in lisicah še vedno

Na Veterinarski fakulteti v Ljubljani smo v letu 2018 opravili 96 patoanatomskih pregledov trupel ali organov prostoživečih živali, ki smo jih prejeli iz 54 različnih lovskih družin. Pregledali smo deset različnih živalskih vrst (srna, gams, lisica, volk, divji prašič, jelenjad, kuna belica, kuna zlatica, poljski zajec, muflon) različnih starosti in spolov.

Preglednica: Spremljanje zdravstvenega stanja divjadi v Sloveniji v letu 2018

LD	Žival	Diagnoza
Kobarid	gams	Zaparazitiranost prebavil (rodovi <i>Trichuris</i> in <i>Haemonchus</i>) v kombinaciji s sepsa.
Sabotin	gams	Zaparazitiranost pljuč (rod <i>Protostrongylus</i>). Negativno na kužni keratokonjunktivitis.
Kobarid	gams	Močna zaparazitiranost pljuč (rod <i>Protostrongylus</i>) in prebavil (rod <i>Haemonchus</i>).
Planina	srna	Poškodbe, ki ustrezajo strelu. Zaparazitiranost pljuč (rod <i>Dictyocaulus</i>), številni klopi (<i>Ixodes ricinus</i>), dlakožeri (Malophaga) in jelenje uši (<i>Lipoptena cervi</i>).
Planina	gams	Zaparazitiranost pljuč (rod <i>Protostrongylus</i>).
Oljka	srna	Zastrupitev s krmo. Številni kožni volji (rod <i>Hipoderma</i>) ter posamezne jelenje uši (<i>Lipoptena cervi</i>). Zaparazitiranost pljuč (rod <i>Protostrongylus</i>) in prebavil (rod <i>Trichuris</i>).
Črnomelj	divji prašič	Limfom ledvic.
Kobarid	gams	Pozitivno na povzročitelja garj (<i>Sarcoptes scabiei</i>). Zaparazitiranost pljuč (rod <i>Protostrongylus</i>).
Apače	srna	Močna zaparazitiranost prebavil (rod <i>Chabertia</i>) ter kožna zoljavost (rod <i>Hipoderma</i>).
Pugled	srna	Močna zaparazitiranost pljuč (rod <i>Protostrongylus</i>) in zmerja prebavil (rod <i>Chabertia</i>), kožna zoljavost (rod <i>Hipoderma</i>).
Pugled	kuna zlatica	Mehanska poškodba.
Puščava	gams	Močna zaparazitiranost pljuč (rod <i>Protostrongylus</i>) ter cistadenom jeter.
Jelenk	gams	Bakterijsko vnetje zgornjih in spodnjih sečil. Zaparazitiranost pljuč (rod <i>Protostrongylus</i>) in prebavil (rodovi <i>Chabertia</i> , <i>Trichuris</i> in <i>Haemonchus</i>).
Velka	lisica	Pozitivno na povzročitelja pasje kuge.
Kranjska Gora	gams	Pozitivno na povzročitelja garj (<i>Sarcoptes scabiei</i>). Zaparazitiranost pljuč (rod <i>Protostrongylus</i>).
Kranjska Gora	gams	Pozitivno na povzročitelja garj (<i>Sarcoptes scabiei</i>). Okužba pljuč z bakterijo <i>Staphylococcus aureus</i> .
Kozlek	divji prašič	Mehanska poškodba z abscesi in spremljajočo sepsa (<i>Staphylococcus chromogenes</i>).
Kobarid	srna	Zaparazitiranost pljuč (rod <i>Protostrongylus</i> in <i>Dictyocaulus</i>) in prebavil (rodovi <i>Chabertia</i> , <i>Trichostrongylus</i> in <i>Haemonchus</i>), posamezne jelenje uši (<i>Lipoptena cervi</i>).
Kobarid	srna	Večje število dlakožerov (Malophaga). Zaparazitiranost pljuč (rod <i>Protostrongylus</i>) ter posamezni kožni volji (rod <i>Hipoderma</i>).
Logatec	poljski zajec	EBHS – leporidni kalicivirusni hepatitis.
Solčava	muflon	Zaparazitiranost pljuč (rod <i>Protostrongylus</i>) in jeter (mali metljaj <i>Dicrocoelium dendriticum</i>).
Dobrča	srna	Večje število dlakožerov (Malophaga). Zaparazitiranost pljuč (rod <i>Protostrongylus</i>) in prebavil (rodovi <i>Chabertia</i> , <i>Trichostrongylus</i> in <i>Haemonchus</i>), posamezne jelenje uši (<i>Lipoptena cervi</i>).
Most na Soči	muflon	Večje število dlakožerov (Malophaga) – fibroza kože.
Krekovše - 3 x	divji prašič	Sindrom zimske smrtnosti. Na koži številne prašičje uši (<i>Haematopinus suis</i>).
Pugled	kuna belica	Raztrganina žile maternice. Nekrotični hepatitis ter degeneracija jetrnih in ledvičnih celic.
Polzela	srna	Aktinomikoza.
Storžič	poljski zajec	Mehanska poškodba.
Ruše	navadni jelen	Sindrom zimske smrtnosti. Močna zaparazitiranost pljuč (rod <i>Dictyocaulus</i>). Prisotnost dlakožerov (Malophaga) in jelenje uši (<i>Lipoptena cervi</i>).
Ruše 2 x	navadni jelen	Sindrom zimske smrtnosti. Prisotnost dlakožerov (Malophaga) in jelenje uši (<i>Lipoptena cervi</i>).
Jezersko	navadni jelen	Sindrom zimske smrtnosti. Zaparazitiranost pljuč (rod <i>Protostrongylus</i>). Prisotnost dlakožerov (Malophaga) in jelenje uši (<i>Lipoptena cervi</i>).
Paloma	srna	Sindrom zimske smrtnosti. Zaparazitiranost pljuč (rod <i>Protostrongylus</i>). Prisotnost dlakožerov (Malophaga).
Vurmat	srna	Zaparazitiranost pljuč (rod <i>Protostrongylus</i>) in prebavil (rodovi <i>Chabertia</i> , in <i>Haemonchus</i>). Prisotnost številnih dlakožerov (Malophaga) ter posameznih jelenjih uši (<i>Lipoptena cervi</i>).
Vurmat	srna	Sindrom zimske smrtnosti. Zaparazitiranost pljuč (rod <i>Protostrongylus</i>) in prebavil (rod <i>Chabertia</i>), dlakožeri (Malophaga).
Jelenk	gams	Zaparazitiranost pljuč (rod <i>Protostrongylus</i>) in prebavil (rodova <i>Chabertia</i> , in <i>Haemonchus</i>).
Jelenk	srna	Sindrom zimske smrtnosti. Zaparazitiranost pljuč (rod <i>Protostrongylus</i>) in prebavil (rod <i>Chabertia</i>), dlakožeri (Malophaga).
Jelenk	srna	Sindrom zimske smrtnosti. Zaparazitiranost pljuč (rod <i>Protostrongylus</i>), dlakožeri (Malophaga).
Ruše	navadni jelen	Sindrom zimske smrtnosti. Zaparazitiranost pljuč (rod <i>Dictyocaulus</i>) in prebavil (rodovi <i>Chabertia</i> , <i>Trichostrongylus</i> in <i>Haemonchus</i>). Po koži dlakožeri (Malophaga) in posamezne jelenje uši (<i>Lipoptena cervi</i>) ter klopi (<i>Ixodes ricinus</i>).
Jezersko	gams	Zaparazitiranost pljuč (rod <i>Protostrongylus</i>) in prebavil (rodovi <i>Chabertia</i> , <i>Trichostrongylus</i> in <i>Haemonchus</i>).
Oplotnica	srna	Intersticijska pljučnica. Zaparazitiranost pljuč (rod <i>Dictyocaulus</i>) in prebavil (rodova <i>Trichuris</i> in <i>Haemonchus</i>).

Šmartno pri Litiji	srna	Sindrom zimske smrtnosti. Zaparazitiranost pljuč (rod <i>Protostrongylus</i>) in prebavil (rod <i>Chabertia</i>). Številni klopi (<i>Ixodes ricinus</i>) ter ličink kožnega zolja (rod <i>Hypoderma</i>).
Središče	srna	Povečana vranica – posledica polnokrvnosti po strelu.
Kobarid	srna	Zaparazitiranost pljuč (rod <i>Protostrongylus</i>) in prebavil (rodovi <i>Chabertia</i> , <i>Trichostrongylus</i> , <i>Trichuris</i> in <i>Haemonchus</i>). Številni klopi (<i>Ixodes ricinus</i>) in jelenje uši (<i>Lipoptena cervi</i>) ter nosni zolj (rod <i>Cephenemyia</i>).
Središče ob Dravi	srna	Aspergiloza. Zaparazitiranost pljuč (rod <i>Protostrongylus</i>).
Kozlek	volk	Sepsa – <i>Streptococcus canis</i> .
Škofljica	srna	Zaparazitiranost pljuč (rod <i>Dictyocaulus</i>) in prebavil (rodovi <i>Trichuris</i> in <i>Haemonchus</i>). Številni klopi (<i>Ixodes ricinus</i>), dlakožeri (Malophaga) in jelenje uši (<i>Lipoptena cervi</i>) ter nosni zolj (rod <i>Cephenemyia</i>).
Nomenj - Gorjuše	kuna belica	Verminozna pljučnica. Negativno na povzročitelja pasje kuge.
Oljka	srna	Absces (verjetno tujek) s prisotnostjo številnih vrst bakterij.
Bled	srna	Zastrupitev s krmo. Zaparazitiranost pljuč (rod <i>Dictyocaulus</i>) Posamezni klopi (<i>Ixodes ricinus</i>).
Babno Polje	srna	Sepsa. Zaparazitiranost pljuč (rod <i>Dictyocaulus</i>) in prebavil (rod <i>Chabertia</i>). Prisotnost številnih dlakožerov (Malophaga), jelenjih uši (<i>Lipoptena cervi</i>) ter klopov (<i>Ixodes ricinus</i>).
Taborska jama	srna	Pljučnica (<i>Serratia marcescens</i>). Zaparazitiranost pljuč (rod <i>Dictyocaulus</i>) in prebavil (rodovi <i>Trichuris</i> , <i>Chabertia</i> in <i>Haemonchus</i>). Številni klopi (<i>Ixodes ricinus</i>) in dlakožeri (Malophaga).
Škofljica	lisica	Mehanska poškodba.
Ivančna Gorica	srna	Zaparazitiranost pljuč (rod <i>Protostrongylus</i>) in prebavil (rod <i>Haemonchus</i>). Številni klopi (<i>Ixodes ricinus</i>).
Remšnik	srna	Zaparazitiranost pljuč (rodovi <i>Dictyocaulus</i> in <i>Protostrongylus</i>) ter prebavil (rod <i>Haemonchus</i>). Številni dlakožeri (Malophaga).
Brestanica	srna	Trebušna hernija. Zaparazitiranost prebavil (rodovi <i>Chabertia</i> in <i>Haemonchus</i>). Številni klopi (<i>Ixodes ricinus</i>) in jelenje uši (<i>Lipoptena cervi</i>) ter kožni volji (rod <i>Hipoderma</i>).
Škofljica	srna	Zaparazitiranost pljuč (rod <i>Dictyocaulus</i>) in prebavil (rod <i>Haemonchus</i>). Številni klopi (<i>Ixodes ricinus</i>) in dlakožeri (Malophaga) ter nosni zolji (rod <i>Cephenemyia</i>).
Brezovica	srna	Zaparazitiranost pljuč (rod <i>Dictyocaulus</i>) in prebavil (rodovi <i>Trichuris</i> , in <i>Haemonchus</i>). Številni klopi (<i>Ixodes ricinus</i>) in dlakožeri (Malophaga).
Ig	srna	Zaparazitiranost pljuč (rod <i>Dictyocaulus</i>) in prebavil (rod <i>Haemonchus</i>). Številni klopi (<i>Ixodes ricinus</i>) in dlakožeri (Malophaga).
Grosuplje	divji prašič	Sepsa in gnojne spremembe – <i>Corynebacterium ulcerans</i> v kombinaciji s <i>Streptococcus suis</i> in <i>S. porcinus</i> .
Lukovica	srna	Zaparazitiranost pljuč (rod <i>Dictyocaulus</i>) in prebavil (rodovi <i>Chabertia</i> , <i>Trichuris</i> in <i>Haemonchus</i>). Številni klopi (<i>Ixodes ricinus</i>), jelenje uši (<i>Lipoptena cervi</i>) in dlakožeri (Malophaga).
Čepovan	jazbec	Sepsa – <i>Escherichia coli</i> .
Vojnik	srna	Ingvinalna oziroma dimeljska hernija.
Bukovca	srna	Zaparazitiranost pljuč (rod <i>Dictyocaulus</i>) in prebavil (rodovi <i>Chabertia</i> , <i>Trichuris</i> in <i>Haemonchus</i>). Številni klopi (<i>Ixodes ricinus</i>), nosni zolji (rod <i>Cephenemyia</i>) in dlakožeri (Malophaga).
Kobarid	gams	Kronična zajedavska pljučnica (rod <i>Protostrongylus</i>).
Prebold	srna	Kronični konjunktivitis – verjetno vrsta <i>Moraxella</i> sp. Zaparazitiranost prebavil (rodova <i>Trichuris</i> in <i>Haemonchus</i>). Številni klopi (<i>Ixodes ricinus</i>) in dlakožeri (Malophaga).
Škofljica	vidra	Mehanska poškodba.
Škofljica	srna	Zastrupitev s krmo.
Kobarid	gams	Kronična zajedavska pljučnica (rod <i>Protostrongylus</i>). Prizadeta jetra. Zaparazitiranost prebavil (rod <i>Haemonchus</i>). Cisticerki (<i>Taenia hydatigena</i>).
Grad - Kuzma	srna	Zastrupitev s krmo. Zaparazitiranost prebavil (rod <i>Haemonchus</i>).
Videm ob Ščavnici	srna	Pljuča – <i>Staphylococcus aureus</i> . Zaparazitiranost pljuč (rod <i>Protostrongylus</i>) in prebavil (rodovi <i>Chabertia</i> , <i>Trichuris</i> in <i>Haemonchus</i>). Številni klopi (<i>Ixodes ricinus</i>) in jelenje uši (<i>Lipoptena cervi</i>).
Oplotnica	srna	Zaparazitiranost pljuč (rodovi <i>Dictyocaulus</i> in <i>Protostrongylus</i>) in prebavil (rodova <i>Trichuris</i> in <i>Haemonchus</i>). Številni klopi (<i>Ixodes ricinus</i>) in jelenje uši (<i>Lipoptena cervi</i>).
Lukovica	srna	Zaparazitiranost pljuč (rodovi <i>Dictyocaulus</i> in <i>Protostrongylus</i>) in prebavil (rodovi <i>Trichuris</i> in <i>Haemonchus</i>). Številni klopi (<i>Ixodes ricinus</i>), dlakožeri (Malophaga) in jelenje uši (<i>Lipoptena cervi</i>).
Martin Krpan - Bloke	srna	Zastrupitev s krmo. Zaparazitiranost prebavil (rodovi <i>Trichuris</i> in <i>Haemonchus</i>).
Brezovica	srna	Kronično vnetje žolčevodov. Zaparazitiranost pljuč (rod <i>Dictyocaulus</i>) in prebavil (rod <i>Haemonchus</i>). Številni klopi (<i>Ixodes ricinus</i>) in dlakožeri (Malophaga).
Golavabuka	srna	Sepsa – pljučnica in prizadeto srce (posledica poškodbe na prednji nogi).
Čatež	srna	Kronično vnetje žolčevodov ter degeneracija jetrnega tkiva (delovanje toksinov). Zaparazitiranost pljuč (rod <i>Dictyocaulus</i>). V prebavilih številne trakule iz rodu <i>Moniezia</i> .
Brezovica	srna	Zastrupitev s krmo.
Brestanica	srna	Zaparazitiranost pljuč (rodovi <i>Dictyocaulus</i> in <i>Protostrongylus</i>) in prebavil (rodovi <i>Chabertia</i> , <i>Trichuris</i> in <i>Haemonchus</i>). Številni klopi (<i>Ixodes ricinus</i>), dlakožeri (Malophaga) in jelenje uši (<i>Lipoptena cervi</i>).

Bled	muflon	Trebušna hernija. Zaparazitiranost prebavil (rodova <i>Chabertia</i> in <i>Haemonchus</i>). Številni klopi (<i>Ixodes ricinus</i>) in jelenje uši (<i>Lipoptena cervi</i>) ter kožni zolj (rod <i>Hipoderma</i>).
Kobarid	gams	Negativno na garje.
Murska Sobota	srna	Ruptura mezenterialnega žilja. Posamezni pljučni in črevesni zajedavci. Sarkocistoza.
Bled	gams	Mehanska poškodba. Posamezni pljučni in črevesni zajedavci.
Mala Nedelja	poljski zajec	Sepsa – <i>Brucella suis</i> biovar 2.
Soča	muflon	Zaparazitiranost pljuč (rod <i>Protostrongylus</i>) in jeter (<i>Dicrocoelium dendriticum</i>). Cisticerki (<i>Taenia hydatigena</i>).
Čepovan	srna	Zaparazitiranost prebavil (rodovi <i>Chabertia</i> , <i>Trichuris</i> in <i>Haemonchus</i>). Številni klopi (<i>Ixodes ricinus</i>), dlakozeri (<i>Malophaga</i>) in jelenje uši (<i>Lipoptena cervi</i>).
Središče	srna	Fasciozoza (<i>Fasciola hepatica</i>).
Planina	srna	Zaparazitiranost pljuč (rod <i>Protostrongylus</i>) in prebavil (rod <i>Haemonchus</i>). Številni klopi (<i>Ixodes ricinus</i>), dlakozeri (<i>Malophaga</i>) in jelenje uši (<i>Lipoptena cervi</i>).

Bovec	gams	Pozitivno na garje.
Ruše	gams	Obsežni hladitnasti edemi (parazitoza).
Solčava	gams	Pozitivno na garje.
Ruše	srna	Starejša poškodba prsnega koša – zarastline. Zaparazitiranost pljuč (rod <i>Protostrongylus</i>) in prebavil (rod <i>Haemonchus</i>). Številni klopi (<i>Ixodes ricinus</i>), dlakozeri (<i>Malophaga</i>) in jelenje uši (<i>Lipoptena cervi</i>). Kožni zolj (rod <i>Hipoderma</i>). Zaparazitiranost jeter z malim jetnim metljajem (<i>Dicrocoelium dendriticum</i>).
Dragatuš	srna	Zaparazitiranost pljuč (rod <i>Protostrongylus</i>) in prebavil (rod <i>Haemonchus</i>). Številni klopi (<i>Ixodes ricinus</i>).
Rovte	srna	Fasciozoza oziroma veliki jetni metljaj (<i>Fasciola hepatica</i>).
Gaj nad Mariborom	srna	Strel. Intersticijska pljučnica.

Med vzroki pogina v letu 2018 smo v začetku leta ugotavljali predvsem številne pogine pri različnih vrstah, ki so bili posledica zimskega stradanja oziroma sindroma zimske smrtnosti ali pa so jih povzročili notranji in zunanji zajedavci.

Pri prostoživečih prežvekovalcih občasno ugotovimo prisotnost razvojne oblike pasje trakulje (*Taenia hydatigena*), ki je razširjena po vsem svetu in naseljuje tanko črevo psov, volkov, lisic, šakalov in drugih prostoživečih mesojedov. Divji in domači prežvekovalci so vmesni gostitelji, okuži se lahko tudi divji prašič. V vmesnem go-

Pri srni smo potrdili tudi infestacijo (okužbo) s trakuljami iz rodu *Moniezia*, ki so bile ugotovljene v tankem črevesju. Trakulja za svoj razvoj potrebuje vmesnega gostitelja, ki so v tem primeru žuželke in nižji raki, v katerih se razvije invazijska stopnja trakulje. Ko končni gostitelj zaužije vmesnega gostitelja, se v njegovem tankem črevesju razvije odrasla trakulja, ki lahko v dolžino zraste tudi do 6 m. Klinični znaki bolezni se največkrat pokažejo le pri mladih živalih. Pri hudih infestacijah lahko zajedavci zamašijo črevo ali zmanjšajo njegovo prehodnost, kar vodi v zastrupitev zaradi razpada vsebine črevesja in resorpcije sproščenih toksinov, ki lahko poškodujejo notranje organe. Pogosto imajo okužene živali po telesu podkožne edeme, občasno se pojavi tudi odpovedovanje zadnjih nog.

Pri srnjadi občasno potrjujemo prisotnost velikega metljaja (*Fasciola hepatica*). Bolezen poteka večinoma kronično in brez kliničnih znakov. Okužena žival lahko kaže motnje v razvoju in priložnostne driske, kasneje nastane tudi menjava dlake. V nekaterih primerih živali slabše priraščajo. Veliki jetni metljaj se pogosto nahaja na vlažnih in poplavljenih področjih, ki omogočajo primerne razmere za razvoj vmesnega gostitelja – polžka; pri nas je to mali mlakar (*Galba truncatula*). V vmesnem gostitelju se zajedavec preoblikuje v invazivno obliko (metacerkarije), ki zapusti polžka in okuži žival na paši. Ko žival zaužije metacerkarije, le-te preko črevesne stene potujejo do jeter. Zaradi poti, ki jo pri tem opravijo, nastanejo

Foto: Gorazd Venguš

Srna – trebušna hernija; prerez hernije s črevesjem

Foto: Diana Žele

Srna – pljučna aspergiloza (prerez aspergiloma)

dokaj pogosto potrjujemo različno intenzivne okužbe s povzročiteljem garij vrste *Sarcoptes scabiei*, medtem ko pri srnjadi ugotavljamo pojav sarkocist ter malega jetnega metljaja (*Dicrocoelium dendriticum*). O povzročiteljih smo že pisali v prejšnjih številkah revije *Lovec*.

stitelju se razvijejo cisticerki, ki vsebujejo glavico trakulje, in se pri prežvekovalcih po navadi pojavijo na peči oziroma mezenteriju. Število cisticerkov je različno, od ena do več deset. Po navadi ne vplivajo na zdravstveno stanje živali. Mesojedi se okužijo, ko požrejo cisticerke.

V letu 2018 je bila obremenjenost okolja z razvojnimi stopnjami zajedavcev zelo velika. Najbolj so izpostavljen mlajše in zelo stare živali ter živali, katerih imunsko stanje je predhodno prizadeto zaradi drugih bolezni. Živali, ki okužbo preživijo, so shirane, driske in imajo težave z dihanjem. Po navadi okužene živali v hladnejših in vlažnih jesenskih obdobjih podležejo pljučnici in/ali sepsi.

Poljski zajec – povečana vranica z granulomi (povzročitelj *Brucella suis* biovar 2); povečana vranica (povzročitelj virus EBHS)

Foto: Gorazd Venguš

ali pa povzročijo veliko ekonomsko škodo. V ta namen izvajamo pasivni in aktivni monitoring, katerega načrt na letni ravni sprejema UVHVVR.

V letu 2018 smo pri srni potrdili izjemno redko okužbo z glivo *Aspergillus fumigatus* in bakterijo *Actinomyces bovis*. Gliva je povsod v naravi, zlasti tam, kjer razpada organski material. Ko se s takim materialom manipulira, se sproščajo spore glive v okolje (zrak, voda, zemlja ...). Žival spore vdihne in prek dihalnih poti vstopijo v pljuča. Praviloma nastane uspešna okužba pri imunsko oslabljenih živalih. Gliva

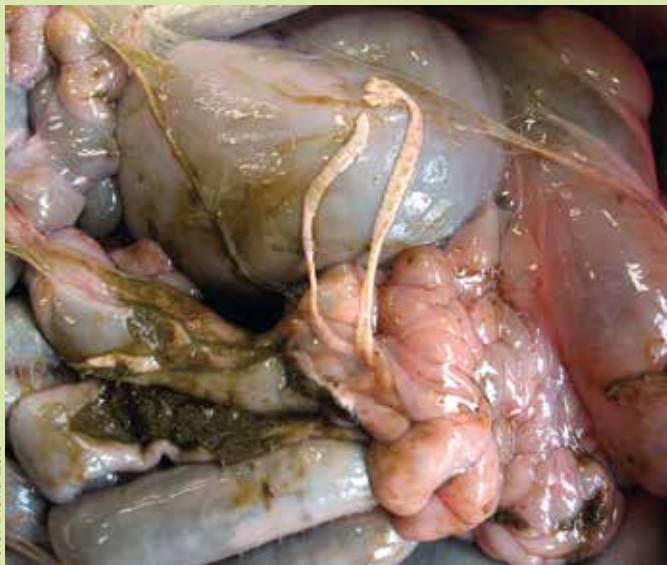

Foto: Diana Žele

Srna – trakulje iz rodu *Moniezia* v tankem črevesju

Foto: Gorazd Venguš

Gams – cisticerk – razvojna oblika pasje trakulje (*Taenia hydatigena*)

Foto: Diana Žele

Srna – veliki metljaj (*Fasciola hepatica*); krvavitve v jetrnem parenhimu

poškodbe in spremembe tkiva, katerih obsežnost je odvisna od števila zajedavcev. Tisti, ki v jetrih odrastejo približno v treh mesecih, odlagajo jajčeca v žolčevode gostiteljevih jeter. V ugodnih razmerah je celoten razvojni krog končan v petih mesecih. Odrasel metljaj se prehranjuje s celicami žolčevoda ter mehanično in s produkti svoje presnove uničuje jetrno tkivo. V jetrih, kjer so zajedavci, je mogoče opaziti spremembe na površini jeter v obliki brstenja vezivnega tkiva, zadebljene in razširjene so stene žolčevodov, ki oblikujejo različno velike žepe, v katerih najdemo žive in razpadle zajedavce, sluz

in kri. Kopičenje več zajedavcev lahko povzroči zamašitev žolčevodov.

Poleg zajedavcev imajo s svojo stalno prisotnostjo v populaciji prostoživečih živali pomembno vlogo še drugi povzročitelji bolezni. Po navadi se okužbe pojavljajo pri posamezni živali in ne pomenijo večje nevarnosti za populacijo. Kljub temu smo zaradi posebno nevarnih povzročiteljev bolezni (tuberkuloza, afriška in klasična prašičja kuga, bolezen modrikastega jezika, influenza ...), ki ogrožajo Slovenijo, v stalni pripravljenosti, saj lahko resno ogrozijo in zdesetkajo populacije prostoživečih živali; nekatere so nevarne za ljudi

Aspergillus primarno napada pljuča, redko druge organe. Občasno se pri okuženih živalih pojavijo tudi spremembe na kosteh v obliki brstenja kostnine. V Sloveniji bolezen pri divjadi redko diagnosticiramo.

Aktinomikoza je kronična kužna bolezen živali in ljudi. Najpomembnejša vrsta v rodu *Actinomyces* je bakterija *Actinomyces bovis*, ki povzroča abscese in granulomatozne spremembe, ki se širijo prek anatomske pregrade in lahko prizadenejo različna tkiva in organe. V gnoju iz abscesa po navadi najdemo aktinomikotična zrnca, ki so značilne rumenkaste barve. Na poškodovanih mestih se razvije vnetje, ki prizadene okoliško tkivo, vključno s kostjo, na kateri nastane kronično gnojno vnetje kosti. Največkrat na mestu okužbe sproti brsti nova kost, ki nadomešča uničene kostne trabekule (letvice). Tovrstne okužbe so v glavnem vezane na ustno votlino, redko na druge dele telesa. V tem primeru se je zaradi delovanja bakterije skoraj popolno raztopila čelna kost, medtem ko je brstenje kostnine izostalo. Bolezen se pojavlja redko in ne spada med zoonoze (bolezni, ki se prenašajo z živali na človeka).

Lovci ste zaradi vidnih sprememb na organih v preiskavo poslali tudi uplenjeno

zajkljo, pri kateri smo potrdili prisotnost bakterije vrste *Brucella suis* biovar 2. V Sloveniji ugotavljamo bakterijo pri divjem prašiču in poljskem zajcu. Čeprav spada med zoonoze, se pri človeku omenjena bakterija pojavlja redko. Brucele se po navadi prenašajo ob stiku s posteljico, zarodkom, plodovimi tekočinami in vaginalnim izcedkom okuženih živali. Bakterijo najdemo tudi v mleku, semenu, urinu in iztrebkih. Žival je kužna po abortusu ali pa vse obdobje brejosti. Brucele vstopi v organizem prek ust, nosu, očesne in genitalne sluznice ter poškodb na koži in se razmnožuje v retikuloendotelialnem sistemu (kostni mozeg, vranica in jetra). Pri brucelozi se pojavljajo številni klinični znaki, ki so v večini povezani z motnjami v razmnoževanju. Pri poljskem zajcu poteka bolezen v latentni (skriti) obliki ali pa nastane: abortus, vnetje maternice, subklinično vnetje vimena, vnetje mod in obmodka ter vnetje sklepov in obšklep-

pomanjkanja glukoze v krvi, ki je vir energije za nemoteno delovanje možganov. Zimska smrtnost je vsakoletni pojav, ko narava na naraven način iz populacije odstrani slabotnejše osebkke. Odvisna je predvsem od količine dostopne kakovostne hrane (ki omogoča nalaganje maščob) in gostote zimske dlake (izolacija), ki omogoča ohranjanje energije v telesu. Pojav je povezan s slabimi zimskimi razmerami, še posebno takrat, ko zime trajajo dlje in dlje primanjkuje hrane. Pogosto je sindrom opisan v kombinaciji z notranjimi in zunanjimi zajedavci ter nekrobacilozo. Večina poginov prizadene predvsem mlade živali, še posebno tiste, ki so poležene pozno v sezoni. Neuspešna tekma za preostalo hrano prizadene tudi odrasle živali, ki trpijo zaradi slabega zobovja, kroničnih bolezni in/ali slabe kondicije. Zaradi intenzivnejšega metabolizma v primerjavi z domačimi živalmi in skromnejših maščobnih rezerv je srnjad

ki omogoča izhod trebušnih organov iz trebušne votline. Največkrat je vzrok poškodba.

Kako ravnati v lovskih družinah?

Za lovske družine je priporočljivo sledenje vzrokom morebitnih poginov. Kadar v svojih loviščih opazate oslabiljene živali, živali s spremembami na telesu (npr. velike bradavičaste/»karfijolaste« spremembe po vsem telesu pri srnjadi in navadnem jelenu, drobne bradavičaste spremembe okoli ust oziroma oči pri gamsu) ter živali, ki se obnašajo nenavadno, se odločite za odstrel in nam trupla pošljite v pregled na **Inštitut za patologijo, divjad, ribe in čebele** Veterinarske fakultete v Ljubljani. Vse preiskave divjadi, ki jih opravljamo na inštitutu, so za lovske družine brezplačne, zato vas pozivamo, da to možnost izkoristite. Po opravljenih preiskavah na naslov lovske družine prejmete poročilo.

Zaradi možnosti prenosa različnih bolezni prostoživečih živali na ljudi in zanesljivejših rezultatov diagnostičnih preiskav svetujemo, da v pregled v najkrajšem mogočem času pošljate zaprta oziroma neočiščena trupla. Priložite dopis (navedite **lovsko družino, kontaktno številko** in pripišite, da je truplo namenjeno za sekcijo za dr. Vengušta oziroma dr. Želetovo) ter vse skupaj pošljite na naslov: **Veterinarska fakulteta, Inštitut za patologijo, divjad, ribe in čebele, Gerbičeva 60, 1000 Ljubljana**.

Če svežega trupla ni mogoče dostaviti v krajšem časovnem obdobju (dva do tri dni), vas prosimo, da ga zamrznete. Za vsa morebitna vprašanja s področja zdravja divjadi smo vam na inštitutu na voljo osebno ali na telefonskih številkah 01/47-79-196 in 01/47-79-847 vsak delavnik od 7. do 15. ure.

Dr. Gorazd Vengušt in dr. Diana Žele
Univerza v Ljubljani, Veterinarska fakulteta, Inštitut za patologijo, divjad, ribe in čebele, Gerbičeva 60, 1000 Ljubljana.

Viri so na voljo pri avtorjih.

Zahvala

Zahvaljujemo se Lovski zvezi Slovenije in Upravi Republike Slovenije za varno hrano, veterinarstvo in varstvo rastlin, ki ves čas tesno sodelujeta z Veterinarsko fakulteto v Ljubljani in omogočata neprekinjeno spremljanje zdravstvenega stanja pri prostoživečih živalih. Posebej se zahvaljujemo vsem lovskim družinam in posameznikom, ki v preiskave pošiljajo trupla živali in nam tako omogočajo redno spremljanje in stalen pregled na področju zdravja divjadi v Sloveniji.

Foto: Marjan Artnok

nih tkiv pri kronični obliki. Abortus je primarni znak akutne bruceloze, pojavlja se v drugi polovici brejosti. Neplodnost se zaradi vnetja maternice in mod z obmodkom občasno pojavlja pri obeh spolih. Okužba živali, ki niso breje, praviloma poteka brez kliničnih znakov. Nekatere živali lahko premagajo okužbo v nekaj mesecih, druge pa ostanejo okužene vse življenje in izločajo bakterijo ob prvi in vseh naslednjih brejostih. V Sloveniji ugotavljamo občasne pogine zaradi virusa EBHS pri poljskih zajcih, pri srnjadi zaradi bakterije vrste *Staphylococcus aureus* in pri lisicah zaradi virusa pasje kuge. O povzročiteljih smo že pisali v prejšnjih številkah revije Lovec.

Vzroki poginov so lahko tudi neinfekcijski. V letu 2018 smo se srečali s pogini, ki so bili posledica sindroma zimske smrtnosti. Pogin nastane zaradi hipoglikemičnega šoka, kot posledica

veliko bolj izpostavljena stresu zaradi nizkih temperatur. Prav izgubljanje toplote pa igra pomembno vlogo pri nastanku sindroma, še posebno, če živali nimajo možnosti najti zaklona v slabih vremenskih razmerah.

Pri srnjaku smo potrdili primer ingvinalne oziroma dimeljske hernije (kile). To je izredno redek pojav pri prostoživečih živalih, kjer del tankega črevesa spolzi preko ingvinalnega kanala v modnik. Gre za ozko parno odprtino v dimeljskem predelu trebušne stene, skozi katero se spustijo moda s pripadajočimi žilami, živci in ovojnicami. Vzrok za nastanek hernije je verjetno prepozna spust moda, ki upočasnjuje zapiranje ingvinalnega kanala, kar se po navadi dogaja pri mlajših samcih. Pri srnjaku in muflonu smo potrdili tudi prav tako redko zunanjo abdominalno (trebušno) hernijo. Pri abdominalnih hernijah v zunanji steni trebuha je reža,

Potrošnik

(*Cichorium intybus* L.)

Pripotec ali cikorija

Lovec, ki mora do lovišča po makadamski cesti, kolovozu ali stezi, lahko ob poti med drugim rastlinjem zagleda tudi bleščeče modre cvetove potrošnika, ki mu ponekod pravijo tudi pripotec, legvat ali cikorija.

Glavne značilnosti

Potrošnik je do pol metra visoka trajnica z mesnato korenino, robatim, sivozelenim, značilno razvejanim stebлом. Premenjalno olistano steblo na dnu obdaja venec pritličnih listov. To, čemur navadno rečemo cvet, je pravzaprav cvetni košek, sestavljen iz številnih jezičastih cvetov.

Potrošnik je rastlina zmerno toplega pasu. Sejemo ga od aprila do avgusta v prst, ki dobro prepušča vodo. Spet je postal pomemben tudi pri vzgoji sladkorne pese, ker za-

vira razvoj glist, ki zajedajo peso.

Zanimivosti

Potrošnik je prvič omenjen v nekem papirusovem zvitku iz 4. stoletja pr. n. št.

Antični zdravnik Galen ga je priporočal za okrepitev jeter.

V neki kuharski knjigi iz leta 1722 je omenjen kavin nadomestek iz potrošnikovih korenin.

Potrošnik (pripotec) pogosto raste ob poljskih poteh. To je bil najbrž vzrok za nastanek legende, da je ta rastlina za-

Foto: Tatjana Angerer

Narisolci: Tatjana Angerer

čarana princesa, ki čaka na princa, da jo reši.

Učinkovine

Njegove učinkovine so inulin, glikozidi, vitamini B, C in K, aminokisline in ogljikovi hidrati.

Potrošnik vzbuja tek, čisti kri, znižuje temperaturo, pospešuje prebavo, izločanje žolča in urina, krepi želodec in poživilja.

Posebno ga priporočajo diabetikom.

Glavni učinek: čisti kri, zbuja tek.

Nasveti

Ob težavah z želodcem in

prebavo jemljemo en dan vsaki dve uri žlico prevretka iz drobno narezane korenine (dve žlici na en liter vode). Kuhamo toliko časa, da povre na polovico. Priporočajo ga tudi tistim, ki so preboleli kakšno bolezen, a se morajo še okrepiti.

Zavretek iz listov in korenin je milo odvajalo.

Hladen preliv, ki ga pripravimo tako, da čajno žličko narezanih korenin čez noč namočimo v skodelici vode, damo neješčim otrokom na tešče.

Čaj iz potrošnikovih korenin vrača prožnost utrujeni koži po neprespanih nočeh ali dolgotrajni bolezni.

Tatjana Angerer, dipl. biol.

Za rubriko o rastlinah iz lovskih revirjev sem izbrala take, ki so tudi koristne. Mednje spadajo predvsem zdravilne rastline, ki v obliki čajev, kopeli ali obkladov pomagajo pri določenih težavah, nekatere pa lahko s pridom uporabljamo tudi v vsakdanji prehrani.

Nekatere med njimi vsebujejo določene učinkovine, ki so v majhnih količinah koristne, v večjih pa lahko povzročajo neželene učinke. Zato pazimo, da majhni otroci ne pridejo nenadzorovano v stik z njimi. Obenem ob teh rastlinah izkoristimo priložnost za vzgojo in poduk otrokom o pravilnem ravnanju z njimi (ne trgaj, ne daj v usta ...).

Tatjana Angerer, dipl. biol.

.22-250 REMINGTON

Naboj .22-250 Remington je nastal kot naboj »wildcat«, ki so ga razvili iz naboja .250-3000 Savage¹, kateremu so zožili vrat za kroglo premera 5,69 mm (.224"). »Divja mačka« (ang. wildcat) je izraz za še »neudomačen« oziroma nestandardiziran naboj, ki so ga razvili na osnovi drugega naboja. V začetku je bilo več različic naboja .22-250, ki so si bile zelo podobne. Naboj .250-3000 obstaja že od leta 1915, a Harvey A. Donaldson naj bi bil prvi², ki mu je zožil vrat na 0.228". To je bil premer krogle takrat edinega podobnega naboja: .22 Hi-Power (v Evropi znan kot 5,6 x 52 mmR).

Nastanek, poimenovanje

Leta 1937 so Grosvenor Wotkyns, Jerry E. Gebby in J. B. Smith razvili svojo različico in jo poimenovali 22 Varminter. Ker je bilo ime zaščiteno (ne pa zasnova), so drugi puškarni risanice preprosto označili z .22-250. Leta 1965 ga je ameriški proizvajalec streliva in orožja Remington komercializiral pod imenom .22-250 Remington. Vse od tedaj je puškovni kaliber izjemno priljubljen in se v ZDA uvršča med prvih deset po prodaji matric za ponovno polnjenje.

V času nastanka .22-250 ni bil najhitrejši 5,69 mm naboj; to je bil rahlo večji .220 Swift. Približno za 100 m/s sta zdaj hitrejša manj znana .22-06 in .223 WSSM. Toda .22-250 prekaša vse po dostopnosti, ceni streliva in večji izbiri orožja. Manjša smodniška polnitev pripomore k ekonomičnosti, če si sami polnimo naboj, in je prijaznejša do cevi pušk. Naboj velja za balistično zelo uravnoteženega. To pomeni, da je zelo natančen z vsemi težami krogel in tudi pri šibkejših polnitvah nima nekih nihanj tlakov in hitrosti.

Puške v puškovnem kalibru .22-250 imajo standardni vzpon navoja 1/14", ki je videti dokaj počasen, a, v povezavi s svojo veliko hitrostjo, idealen za krogle mase 3,6 g. Po mnenju švedske Norme ta navoj lahko stabilizira kroglo mase do 4,5 g, a se večina strinja, da je meja 3,9 g. Najboljšo natančnost je zato mogoče doseči s krogla mi mase 3,6–4 g. Podjetje Savage izdeluje risanice z vzponom navoja 1/12", podjetje Nosler celo z 1/9". Tisti, ki uporabljajo še težje krogle, vse do 5,2 g, uporabljajo po meri izdelane cevi z vzponom 1/7". Naboj je v vsakem primeru znan kot zelo točen. Ker ima zelo položno krivuljo leta krogle, je učinkovit vse do 400 m.

Lov z .22-250 in posledice velikih hitrosti

Naboj .22-250 Remington je puškovni

¹ Imenovan tudi .250 Savage, namenjen za uporabo v vzvodni risanici ameriškega podjetja Savage.

² Nekateri to dejanje pripisujejo Charlesu Newtonu, ki je tudi zasnoval .250 Savage.

kaliber zelo velikih hitrosti, namenjen za uporabo v kratkih zaklepih. Njegov primarni namen je bil odstrel škodljivcev (ang. varmint) in lov manjše divjadi. Poleg .220 Swift je bil .22-250 v tistem času eden prvih, pri katerem so bili opazni učinki hidrostatskega šoka. Teorija hidrostatskega šoka navaja, da prodirajoči projektil (lovski krogla) v tkivu povzroči tlačni val, ki povzroči poškodbo centralnega živčnega sistema, čeprav le-ta ni neposredno zadet. Hidrostatski šok, ki nastane s širitvijo začasne votline, naj bi s poškodbo (preobremenitvijo) živčnega sistema povzročil hitrejšo smrt, kot jo sicer povzroči poškodba tkiv in krvožilnega sistema, ko smrt nastane zaradi izgube krvi. Višja hitrost – večja začasna votlina – večji hidrostatski šok.

Te ugotovitve potrjujejo moje izkušnje z .22-250 Remington. Ko so na trg prišle risanice znamke Zastava, t. i. »mini mauser« v puškovnih kalibrih .223 Remington, in .22-250 Remington, je oče kupil slednjo, zamenjal kopito in nanjo montiral strelni daljnogled Kahles 6 x 42. Z njo je lovil med letoma 1987 in 1992. Tako .223 Remington kot .22-250 Remington sta dobivala pri lovcih obenem dober in slab sloves pri učinku na divjad. Lovci so poročali o velikih podplutbah in tudi o spektakularnih »padcih v ognju«. Ker so bile krogle konstruirane za lov manjše divjadi in drobljenje, so odlično delovale pri neposrednih zadetkih v prsni koš. Drugače je bilo pri streljih v pleča, kosti ali blizu prepone. Strelji v pleča in kosti so včasih povzročali plitke, a obsežne poškodbe, podobne majhni eksploziji. Sam sem bil vedno priča dobrim zadetkom na srnjad in muflone (še pred uredbo o vrsti in moči lovskega orožja!), ko se je naboj s strelivom Remington resnično izkazal.

V ZDA je zelo priljubljen za strele na daleč na prerijske pse, kojote, lisice, s težjimi krogla mi tudi na antilope. Ni redko, da ima ameriški lovec za lov na prerijske pse³ s seboj dve risanici v puškovnih ka-

³ Talna veverica, ki spada v isto družino kot svizec.

Naboj .22-250 in .250-3000

librih .223 in .22-250. Razlog je pregrevanje cevi, saj bi se po več sto streljih v enem dnevu, sploh bolj obremenjena risanica .22-250, pregrela. Drugi razlog je, da tak lovec .223 Remington uporabi za večino strellov do 300 m, .22-250 Remington pa zaradi položnejše krivulje nad to razdaljo. V Evropi je .22-250 v rabi predvsem pri odstrelu srnjadi in manjše divjadi, kot sta lisica in bober. Naboj je odlična izbira za to vrsto lova, a pri večji divjadi je treba dobro zadeti in paziti na kot zadetka. Praviloma zelo hitra in dokaj lahka krogla, največkrat konstruirana za odstrel škodljivcev, se po navadi hitro razdrobi in ne prodira prav globoko. Za odstrel srnjadi je priporočljivo uporabiti težjo kroglo, najbolje tako s kontroliranim preoblikovanjem, kot je npr. krogla mase 3,9 g Nosler Partition (prekat) ali pa katera od monolitnih krogel, ki se preoblikujejo (Barnes TTSX, FOX, Hornady GMX ...).

Glede na težo in premer krogel je z .22-250 pri nas, v skladu s Pravilnikom o vrsti in moči lovskega orožja, dovoljeno loviti srnjad, alpskega svizca, šakala, risa ter kuno belico, kuno zlatico, lisico, pižmovko, nutrijo, šojko, srako in sivo vrano. Naboj za lov prvih štirih za še enkrat presega zahtevanih 1000 J.

Ponovno srečanje z nabojem .22-250

Oče je risanico prodal lovcu iz LD Kranjska Gora, ki je puško kupil za lov na svizce. Z .22-250 se nato nisem srečal vse do leta 2017, ko sem spoznal Sebastjana Gašperina, ki je želel polniti

Preglednica mas, hitrosti in kinetične energije krogel

Masa krogle	Hitrost	Kinetična energija
35 grs. (2,26 g)	1,356 m/s	2077 J
40 grs. (2,6 g)	1,287 m/s	2149 J
50 grs. (3,2 g)	1,202 m/s	2343 J
55 grs. (3,6 g)	1,154 m/s	2374 J
60 grs. (3,9 g)	1,090 m/s	2316 J
64 grs. (4,1g)	1,100 m/s	2360 J
80 grs. (5,2g)	1,078 m/s	3021 J

naboje za ta puškovni kaliber. Po prikazu postopka polnjenja in posredovanju nekaj nasvetov se je izkazalo, da je nato on postal lastnik iste puške, sedaj z drugim strelnim daljnogledom. Bila je odlično ohranjena, notranjost cevi kot nova, kar sem preveril z optično napravo za pregled cevi *Hawkeye Borescope*, podjetja **Gradient Lens**. To samo potrди, da je bilo redno čiščenje koristno. Izkazalo se je, da je risanica .22-250 prejšnjemu lastniku povzročala preveč škode na svizcih, kar seveda ni bilo dobro, saj so puško največ uporabljali lovski gostje iz

tujine. Prav tako je krogla s svinčnim vrhom (konstrukcijsko zelo običajna) povzročala prevelike poškodbe na srnjadi in gamsih. Običajen dober strel za pleča je včasih povzročil podplutbe vse do stegen, večkrat pa je vsebina želodca počila, zato je moral lovec večino tako uplenjene divjadi odkupiti. Včasih za kožo najden ostanek plaščka (jedro se je razletelo) je spominjal na tanek majhen gumbek.

Gašperin je imel s seboj matrice za ponovno polnjenje, ustrezen smodnik, netilke in 5,2 g težke krogle *Hornady*. Težjo kroglo (nižja hitrost) je izbral z namenom, da bi omejil škodo pri strelu. Že za krogle mase 4,5 g je bilo v priročniku jasno označeno, da je zanje potreben vzpon navoja vsaj 1/10". Ker sem vedel, da so njegove krogle predolge, da bi jih stabiliziral vzpon navoja cevi 1/1", sem nekaj nabojev napolnil s svojimi krogli mase 3,2 g in 3,5 g in sledil je preizkus na 100 m. Risanica je bila prijetna za streljanje – kot sem jo imel v spominu. Rezek zvok strela, kot posledica velikih hitrosti in majhnega premera cevi, ter nežen odsun. Na razočaranje lastnika puške so pretežke krogle delovale po pričakovanjih – slabo. Lažje krogle pa so takoj dale odlične rezultate na tarči, kar je vrnilo nasmeh na lastnikov obraz. Po 35 letih puška še vedno zadeva odlično! Glede na to izkušnjo se je lovec odločil, da bo uporabljal 3,2 g monolitno kroglo

Barnes TTSX, ki jo tudi sam uporabljam za lov z .223 Remington. Kljub izredno veliki hitrosti je tudi on zelo zadovoljen z učinkom na divjadi, saj pravi, da sedaj ni podplutb, ima zanesljiv izstrel, divjad pa pade »v ognju«.

Njegov sin, ki je očeta spremljal pri odstrelu srnjaka, je po strelu nekoč dejal očetu: »*Ati, ta je pa padel, še preden je počilo!*« Kaj podobnega sem najbrž tudi sam kdaj rekel svojemu očetu, ko sem ga še kot zelo mlad fant spremljal na najinem lovu z .22-250 Remington.

Gregor Hodnik

Naslednjič: 8 x 68S**Viri:**

Norma Reloading Manual, 2004:
<https://www.norma.cc/us/Products/Hunting/22-250-Remington/>
 Cartridges of the World, 8th Edition, 1997, Frank C. Barnes
 The Versatile Varminter, Allan Jones, Shooting Times, junij 2018
 Remington's Top Five, Layne Simpson, Shooting Times, junij 2016
 Revisiting the .22-250 Remington, Bob Forker, Guns & Ammo, december 1998
 The .22-250, John Barsness, Guns Magazine, december 2013
 .22-250 Remington, Gil Sengel, Handloader Magazine, april-maj 2004
 The Great .22-250, Terry Wieland, januar, 2009, RifleShooter: <http://www.rifleshooter-mag.com/editorial/the-great-22-250/84446>

Naboji premera 5,56: 1.) .222 Rem., 2.) .223 Rem., 3.) 5,6 x 52 mmR (22 Hi-Power), 4.) .22-250 Rem., 5.) 5,6 x 50 Mag., 6.) 5,6 x 50R Mag., 7.) 5,6 x 57

Afriška prašičja kuga in prašičereja v Evropski uniji

»Največji izziv kmetijskega sektorja v Evropski uniji je afriška prašičja kuga,« je v svojem video-nagovoru na začetku evropske konference, ki je bila 30. januarja v Dortmundu, izjavil evropski komisar za zdravje živali in varno hrano Vytenis Andriukaitis in pri tem poudaril izjemno pomembnost aktivnega in dobro organiziranega sodelovanja evropskih lovcev pri preprečevanju okužb in širjenja te bolezni. Razlog za to ni njegova skrb za divje prašiče, pač pa skrb za prašičerejo v Evropski uniji. Zaradi pomembnosti te kmetijske panoge sta evropsko konferenco z naslovom Priprave evropskih lovcev za izbris afriške prašičje kuge skupaj organizirali Federacija evropskih lovskih zvez (FACE) in Evropska komisija.

Prašičereja kot pomembna kmetijska panoga

Prašičereja je izredno pomembna kmetijska panoga, saj na letnem nivoju prispeva kar devet odstotkov celotne kmetijske proizvodnje Evropske unije. Po podatkih Eurostata je bilo v zadnjih petih letih na leto zaklanih od 247 do 258 milijonov prašičev. Največja vzrediteljica je Nemčija z okoli 55 milijonov prašičev na leto, kar je 23 odstotkov celotne prireje Evropske unije, v tej kmetijski panogi pa je zaposlenih približno sto tisoč ljudi. Naslednje tri največje države vzrediteljice so Španija z 18 odstotki ter Francija in Poljska s po 9 odstotki; če jim dodamo še Dansko, Italijo, Nizozemsko in Belgijo, je to skupaj 83 odstotkov celotnega števila na leto zaklanih prašičev v Evropski uniji.

V svetovnem merilu je Evropska unija druga največja vzrediteljica z 20 odstotki, in sicer takoj za največjo Kitajsko s 46 odstotki in pred Združenimi državami Amerike z desetimi odstotki. Evropska unija pa je največja svetovna izvoznica svinjskega mesa z letnim izvozom okoli štiri

skim mesom s 70 odstotkov zmanjšala za polovico.

APK v Evropski uniji

Evropska konferenca je bila organizirana na visokem nivoju, ki so ga s svojo aktivno udeležbo zagotovili predstavniki Evropske komisije, Evropske agencije za varno hrano (EFSA), Svetovne organizacije za zdravje živali (OIE), vodilni znanstveniki in raziskovalci s tega področja, odgovorni predstavniki nekaterih držav članic, ključni deležniki s področja kmetijstva in prašičereje in tudi strokov-

V Evropski uniji je afriška prašičja kuga prisotna v devetih državah, lani se je prvič pojavila pri divjih prašičih v Bolgariji in Belgiji.

milijone ton, njeni največji kupci so Kitajska, Japonska in Južna Koreja. Med naštetimi največjimi evropskimi vzrediteljicami je afriška prašičja kuga (APK) že na Poljskem in v Belgiji. Posledica izbruha pa je bila takojšnja ustavitev izvoza svinjskega mesa iz teh držav, hkrati se je v Belgiji cena svinjskega mesa znižala za deset odstotkov. V Sloveniji se s prašičerejo ukvarja približno 25.000 kmetijskih gospodarstev, ki so v letu 2017 skupaj redila blizu 257.000 prašičev. Pri nas se število vzrejenih prašičev manjša že od leta 2006, v tem obdobju pa se je samooskrba s svinj-

njaki nacionalnih lovskih zvez. Z zanimanjem so njen potek spremljali predstavniki kmetijskih ministrstev številnih držav članic Evropske unije, žal pa med njimi ni bilo predstavnikov našega.

Konferenco je odprl predsednik FACE **Torbjörn Larsson** in v svojem nagovoru poudaril dejstvo, da smo lovci oči in ušesa narave in živali ter moramo zato imeti ključno vlogo pri odpravljanju APK, moramo pa biti ustrezno usposobljeni in opremljeni, da se lahko učinkovito spopademo s tem izzivom. Predstavnike odgovornih institucij je pozval, naj pri prizadevanjih za

odpravo te bolezni v naravi uporabijo znanje in izkušnje lovcev.

Žilvinas Ilevičius iz Generalnega direktorata za zdravje živali Evropske komisije je v svoji predstavitvi najprej opozoril, da smo v Evropi v letih od 1974 do 1999 po izbruhu v šestih državah že uspešno zatrli to bolezen. Zdaj se v Evropi soočamo z virusom genotipa 2, ki je razširjen v Mozambiku, Zambiji in na Madagaskarju in so ga poleti 2007 z ladijskimi in letalskimi pomijami zanesli v Gruzijo. Od tam se je do danes razširil tako na zahod kot vzhod v vsaj 15 držav. Bolezni so podvrženi divji in domači prašiči z izredno visoko stopnjo smrtnosti, drugim živalim in ljudem pa ni nevarna. V Evropski uniji je bolezen prisotna v devetih državah, lani se je prvič pojavila pri divjih prašičih v Bolgariji in Belgiji. Evropska unija je od leta 2013 za programe preprečevanja in ukrepanje ob izbruhu namenila že 95 milijonov evrov in z delom teh sredstev okuženim državam članicam poravnava 75 odstotkov nastalih stroškov, del pa namenja za obveščanje in izobraževanje javnosti o tej bolezni. Posebej je poudaril nujnost preventivnih ukrepov, med drugim razkuževanje lovske opreme in vozil, s katerimi so lovci lovili v okuženih državah, ter takojšnje javljanje najdenih trupel poginulih divjih prašičev, saj lahko samo takojšnje ukrepanje prispeva k uspešni zaježitvi širjenja bolezni.

Nikolaus Križ, vodja enote za zdravje živali in rastlin pri Evropski agenciji za varno hrano (EFSA), je v svoji predstavitvi med drugim navedel vse ukrepe, ki jih je organizacija, iz katere prihaja, izvedla od leta 2014 in opozoril na izredno počasno naravno širjenje bolezni, ki je le 8–17 kilometrov na leto, kar je precej manj kot pri drugih boleznih divjih

Foto: Jaroslav Pap

Foto: Stečko Žerjav

Na konferenci so bili predstavniki Evropske komisije, Evropske agencije za varno hrano (EFSA), Svetovne organizacije za zdravje živali (OIE), vodilni znanstveniki in raziskovalci s tega področja, odgovorni predstavniki nekaterih držav članic, ključni deležniki s področja kmetijstva in prašičereje in tudi strokovnjaki nacionalnih lovskih zvez.

prašičev. Bolezen preskakuje velike razdalje s človekovo pomočjo, v dosednji praksi pa so relativno redki prenosi bolezni z divjih prašičev na domače. Pomembna je ugotovitev, da se bolezen pojavlja tudi pri izredno nizkih gostotah populacije divjih prašičev, celo manj kot 0,35 živali na 1000 hektarjev. Poleg izobraževanja in ozaveščanja deležnikov glede doslednega razkuževanja je preventivni ukrep samo še zmanjševanje populacije divjih prašičev, ki ga nekatere države vzpodbujajo s plačili za vsakega uplenjenega divjega prašiča. Predstavniki Nemčije so se pohvalili, da jim je tudi zato uspelo povečati letni odstrel kar za 40 odstotkov. EFSA veliko sredstev in pozornosti namenja za razvoj cepiva, ki bi bilo namenjeno zgolj domačim prašičem, vendar še brez uspeha.

Nato so sledile predstavitve predstavnikov lovskih organizacij iz štirih držav, v katerih je bolezen že prisotna. V Estoniji se je bolezen pojavila samo nekaj mesecev za Latvijo in se razširila po vsej državi. Že na prvih strokovnih posvetovanjih po izbruhu so spoznali, da so lovci eden od treh ključnih dejavnikov za uspešno omejevanje bolezni in so takoj začeli dobro sodelovati z oblastmi in kmeti. Izbruh bolezni se je ob številnih aktivnostih lovcev pokazal kot priložnost za spre-

membo dojemanja lovstva v širši skupnosti. Mediji so vabili predstavnike lovcev na pogovore, objavljali so intervjuje z njimi in pri tem prikazovali njihovo delo, posledično so lovce prepoznali kot strokovnjake. Po opravljeni raziskavi pojavljanja v medijih po izbruhu bolezni ni bilo negativnih sporočil o lovstvu, nevtralnih je bilo tri četrtine, preostala so bila pozitivna. Zato je njihovo glavno sporočilo, da je APK za lovce tudi priložnost, ki jo je treba izkoristiti z aktivno pripravo novic in sporočil. Predstavnica Latvije je med drugim opozorila, da so se kot posledice dveletne prepovedi lova s pogonom na divje prašiče škode v gozdovih zaradi losa in jelenjadi povečale kar za 200 odstotkov. Prav tako ima zmanjšanje populacije divjih prašičev s približno 74.000 pred izbruhom na okoli 19.000 izredne posledice za naravo in lovce. Prizadelo je volkove, za katere so bili divji prašiči pred izbruhom kar 60 odstotkov hrane, lovci pa so izgubili zanimanje za lov, rejo lovskih psov in nabavo opreme. Kot ključno pri preprečevanju širjenja bolezni je poudarila izobraževanje in sodelovanje lovcev z oblastmi ter finančne vzpodbude, ki so odigrale izredno pomembno vlogo. Predstavitve je končala z ugotovitvijo, da ni recepta, po katerem bi lahko uspeš-

no preprečili širjenje bolezni, pomembno pa je, da so vse strani sposobne sodelovati in upoštevati mnenje drugih.

Češka kot primer dobre prakse

Posebno zanimiv je primer Češke, kjer se je prvi izbruh pojavil 26. junija 2017 in zadnji 15. aprila 2018. V tem obdobju so našli 212 trupel okuženih divjih prašičev in kljub izredno intenzivnemu lovu uplenili le 18 okuženih živali. Že v juniju 2017 so prepovedali vsak lov in krmiljenje na širšem območju, velikem 100 km², uvedli so ožje okuženo območje in ga nato v juliju tudi ogradili s kemično in električno ograjo ter

območju, in sicer so ga izvajali trije lovci na lovišče, in to največ vsak tretji dan. V oktobru so organizirali lov z visokih prež s policijskimi ostroglavci z vso razpoložljivo tehnično opremo v spremstvu lovcev. Ob koncu aktivnosti so naredili natančno analizo vseh ukrepov in pokazalo se je, da so prav pri vseh sodelovali lovci in za to tudi dobili plačilo. Trenutno primer posredovanja ob izbruhu na Češkem velja za velik uspeh in je doslej edini, kjer se bolezen ni razširila s prvotno okuženega območja. Tudi po mnenju češkega kolega je za tak uspeh bistveno tesno sodelovanje oblasti z lovci tako pri načrtovanju ukrepov kot njihovem izvajanju.

Vir: DG SANTE, Evropska komisija

Razširjenost bolezni v Evropski uniji (januar 2019)

prepovedali vsak vstop na tamkajšnje območje; tako so tudi kmetijski pridelki ostali na poljih. Takoj so začeli z izobraževanjem lovcev prizadetega območja in uvedli finančne spodbude za vsako ustreljeno žival ter za vsako najdeno ter kompenzacije za vrednost mesa okuženih živali. Nato so na širšem območju začeli z individualnim lovom. V septembru so dovolili ekstenzivni lov v okuženem

V Belgiji so odkrili prvo okužbo devetega septembra lani pri dveh poginjenih divjih prašičih na skrajnem jugovzhodu države v neposredni bližini meje s Francijo in Luksemburgom. Do sredine oktobra so nato našli še 73 okuženih trupel, ki so jih kot potencialne nosilce okužbe takoj odstranili iz narave. Že v septembru so razglasili ogroženo območje v velikosti 63.000 hektarjev in se lotili ukrepov

za preprečevanje širjenja bolezni po »receptu«, ki se je na Češkem izkazal za uspešnega, vključno s prepovedjo lova, krmljenja, izvajanja vseh del in vstopanja v območje. V oktobru so območje razdelili na 15.000 hektarjev okuženega območja, ki ga je obkrožalo 27.000 hektarjev ogroženega območja, preostalih 21.000 pa so označili kot območje s povečano intenzivnostjo nadzora. V prvih dveh so še naprej veljali vsi, na začetku uvedeni ukrepi, v tretjem pa so dovolili lov tudi s pogoni, katerih cilj je bil odstreliti 150 odstotkov pred izbruhom načrtovanega števila divjih prašičev. Do sredine oktobra so izobrazili 300 lokalnih lovcev, ki so lahko lovili, začeli pa so tudi postavljati ograje, katerih učinek je bil precej vprašljiv zaradi številnih cest in vasi. Konec oktobra in v novembru so trupla okuženih živali našli zunaj prvotno okuženega območja in posledično so ga razširili, razširili so tudi ogroženo območje in uvedli plačilo 100 evrov za vsako najdeno truplo in 50 evrov za vsakega, na tistem območju ustreljenega divjega prašiča, ki so ga lovci morali prinesiti v zbirni center v kosu. Postavili so tudi 50 lovk in intenzivirali lov, vendar kljub temu niso dosegli načrtovanega odstrela. So pa v začetku januarja uplenili dve okuženi živali v neposredni bližini francoske meje, kar je spet povzročilo širitev okuženega območja, postavitev dodatnih ograj in uvedbo ogroženega območja tudi na francoski strani meje. Zato lahko povzamemo, da kljub takojšnjemu odzivu in ukrepanju po izbruhu z ukrepi omejevanja širjenja bolezni, uspešnimi na Češkem, le-ti v Belgiji niso delovali. Zato v Evropski uniji na vseh nivojih potekajo analize, kateri so glavni vzroki za širitev okužb.

O virusu, ki povzroča APK

Dr. Sandra Blome, namestnica direktorja nemškega zveznega inštituta za diagnostično virologijo Friderik

Foto: Uprava za varno hrano Latvija

Odvoz kadavrov

Loeffler, je najprej podrobno predstavila samo bolezen in povzročitelja. Nosilci virusa so domači in divji prašiči ter svinje bradavičarke in mehki klopi iz rodu *Ornithodoros*. Povzročitelj je velik, kompleksno zgrajen virus v ovojnici in edini znan ARBO virus z genomom DNK. Zato je izredno obstojen in v okolju lahko zdrži od deset dni do več mesecev, okoli 15 tednov v hlajenem prašičjem mesu, šest mesecev v konzervirani šunki in več let v zamrznjenih svinjskih truplih. Pri toplotni obdelavi mesa mora biti vsaj 20 minut izpostavljen 70 °C, da ga uničimo. Največ virusov je v krvi, nekoliko manj pa v drugih telesnih tekočinah. Posledično so ugotovili, da je pri oralnem stiku prenos virusa relativno slab in tako lahko nekateri prašiči v okuženi skupini ne zbolijo. V naravi praviloma najdejo prva trupla relativno pozno po okužbi, ko je le-ta že precej razširjena. Truplo divjega prašiča lahko ostane v naravi tudi več kot 50 dni in je ves čas kužno. Zato je izredno pomembno, da trupla okuženih živali odstranimo iz narave ob izvedbi vseh ukrepov biovarnosti.

Pomembna nova ugotovitev je, da preživeli prašiči prenašajo virus približno 50 dni, pozneje prenosa niso odkrili. Po 165 dneh od okužbe pa virusa niso našli v nobenem organu preživelih prašičev. Uspešnosti

prenosov s pomočjo plenilcev, žuželk, okuženega zrnja, trave in sena še niso raziskali, zanesljivo pa so vsaj nekateri od naštetih lahko prenašalci. Dr. Blometova je predavanje sklenila z nekaj zelo zanimivimi ugotovitvami. Udeležence konference je poučila, da zadnje raziskave kažejo, da je bila nalezljivost bolezni precej manjša in da so v nasprotju s pričakovanji endemični cikli mogoči tudi samo znotraj populacij divjih prašičev. Okužbe, posebno na začetku cikla, ne povzročijo velike smrtnosti, obstajajo tudi različice virusov z zmerno virulenco. Le malo prašičev, ki so po okužbi preživeli, ne odstrani vseh virusov iz telesa in take živali tudi ne prenašajo okužbe. Zato ni nujno, da živali z zaznameni protitelesi prenašajo bolezen.

Tudi naslednje predavanje je pripravil raziskovalec, in sicer dr. Vittorio Guberti iz italijanskega inštituta ISPRA. Ker je sodeloval pri raziskavah in ukrepih za preprečitev širjenja bolezni v vseh doslej okuženih državah, je pridobil pomembne izkušnje. Opozoril je, da doslej niso uspeli določiti gostote populacije, pri kateri se bolezen ne bi več pojavljala. Ker v gozdu zanesljivo ne odkrijemo vseh trupel in njihovih ostankov, bi pogojno lahko govorili kar o okuženem gozdu. Prve poginule okužene živali najdemo, ko je bolezen že v epidemič-

ni fazi in za vsako najdeno truplo lahko na podlagi izkušenj v okuženih državah sklepamo, da jih je v gozdu še več, celo do šest. V tej fazi z ukrepanjem širjenja ni mogoče omejiti bolezni, pri čemer lov zanesljivo povzroči širjenje okužbe. Zato naj v tej fazi ne bi ukrepali, skrbeli naj bi za povečan nadzor in zbirali podatke. Ko bolezen preide v naslednjo, endemično fazo in je okuženih živali zelo malo, pa jih skušamo odstreliti. Izkušnje tudi kažejo, da sama postavitev ograj ne omeji širjenja okuženih prašičev, uspešna je le ob uvedbi preostalih ukrepov. Zato je na koncu podal oceno, da je možnost zatrtja bolezni le, če so izpolnjeni naslednji pogoji: bolezen odkrijemo zgodaj, kar pomeni, da je okuženo le manjše območje; lov se lahko začne šele v fazi, ko je malo okuženih živali in takrat je treba vložiti veliko prizadevanj za uplenitev čim več živali brez izvajanja pogonov; skozi celotno obdobje pa je treba spoštovati vse predpisane ukrepe biovarnosti.

Na koncu lahko zapišem, da so na konferenci znanstveniki in raziskovalci predstavili najnovejše pomembne ugotovitve o lastnostih, poteku in uspešnosti ukrepov za preprečitev širjenja APK pri divjih prašičih. Rdeča nit je bila: nujnost aktivnega sodelovanja lovcev pri skoraj vseh ukrepih v naravi, finančna vzpodbuda odstrela ter nadomestitev izpada prihodkov in nastalih stroškov, ki jih imajo pri tem lovci. Kot se odgovorni strokovnjaki z vsakim novim izbruhom in ob intenzivnih raziskavah naučijo o bolezni nekaj novega, menim, da smo glede na slišano lahko vsaj nekoliko manj pesimistični zaradi prihodnosti populacij divjih prašičev. Verjamem, da smo skupaj s kmeti in odgovornimi predstavniki oblasti ob ustreznem sodelovanju in vzpodbujanju lovcev lahko uspešni pri zaježitvah izbruhov te bolezni, tako da ne bo zdesetkala populacij divjih prašičev in prehajala na domače.

Srečko Žerjav

Na kratko iz tujega tiska ...

Slovaška: Tragična nesreča je nastala v bližini kraja Ruzomberok, ko je približno 200 kg težka medvedka poskušala prečkati cesto, pri čemer se je neposredno vanjo zaletelo osebno vozilo, še dva avtomobila pa sta nato trčila v medvedko. Avtomobil je zaradi nesreče odbilo med drevje, pri čemer je bil takoj mrtev eden od potnikov, še dva pa sta bila zelo poškodovana in so ju odpeljali v bolnišnico.

Jagen Weltweit, 1/2019

Nemčija: V lovskem letu 2017/18 so v tej državi uplenili: 1.195.847 srnjadi (to je 0,5 % manj kot v lovskem letu 2016/17), 76.797 jelenjadi (kar je praktično enako kot v lovskem letu 2016/17), 62.891 damjakov (-2 %), 2.647 sika jelenov (+16 %), 4.883 gamsov (+2 %), 7.228 muflonov (-7 %), 827.091 divjih prašičev (+43 %), 184.690 poljskih zajcev (-13 %), 100.473 divjih kuncev (-36 %), 74.999 jazbecev (+14 %), 426.224 lisic (-2 %), 31.233 rakunastih psov (+3 %), 172.546 rakunov (+29 %), 45.469 kun belic (+6 %), 6.449 kun zlatih (+5 %), 8.433 dihurjev (-8 %), 741 minkov (-10 %), 4.061 velikih podlasic (+1 %), 1.819 poljskih jerebic (-17 %), 76.749 fazanov (-11 %), 431.051 divjih golobov (-5 %), 2.492 labodov grbcev (+29 %), 98.592 divjih gosi (+1 %), 271.354 divjih rac (-15 %), 8.544 slok (+10 %), 4.562 črnih lisic (-7 %), 3.336 galebov (-7 %), 462.395 različnih vrst vran (-2 %), 867 sivih čapelj, ki sicer lovijo v zgolj treh zveznih deželah (+111 %) in 52.239 nutrij (+13 %). Vsekakor je treba omeniti rekorden odstrel divjih prašičev, ki je bil v lovskem letu 2017/18 kar za 43 % večji kot leto poprej in je predvsem posledica prizadevanj za zmanjšanje številčnosti te vrste zaradi nevarnosti afriške prašičje kuge. Hkrati prihajajo iz številnih nemških dežel informacije o zelo majhnem deležu mladičev oziroma ozimcev v lovskem letu 2018/19, kar naj bi bila predvsem posledica dolge zime s snežno odejo v marcu 2018, zaradi katere naj bi poginilo precej mladičev. Pristojni zato predvidevajo, da bo odstrel divjih prašičev v tem lovskem letu (2018/2019) ponovno manjši. Za primerjavo še zapiši-

mo, da se je odstrel poljskih zajcev v zadnjih desetih letih zmanjšal za 56 %, odstrel fazanov pa kar za 71 %. Pa še ena zanimivost: po uradnih podatkih naj bi to pomenilo približno 36.000 ton mesa uplenjene divjadi (s kostmi). Pri tem naj bi 60 % nemških državljanov vsaj enkrat na leto zaužilo divjačino, kar je 25 % več kot pred desetimi leti.

Deutsche Jagd Zeitung, 1/2019

Skandinavija: Čeprav je v skandinavskih državah polarna lisica zavarovana že od leta 1930, se njeno število stalno zmanjšuje. Tak trend se nadaljuje nekaj zaradi krivolova, predvsem pa zaradi čedalje številnejše prisotnosti navadne lisice, ki je telesno večja in močnejša ter izpodriva polarno lisico, pogosti pa so tudi primeri, ko jo napade in ubije.

Jagen Weltweit, 1/2019

Nemčija: Po devetih letih so v tej državi ponovno odkrili primer okužbe z »boleznijo modrikastega jezika«, katere povzročitelj je virus, ki prizadevne različne vrste prežvekovalcev, domače in tudi divje. Bolezen so odkrili v zvezni deželi Baden-Württemberg, kjer so takoj sprejeli

potrebne ukrepe za preprečitev širjenja, vključno s 150 km zaščitnim pasom, znotraj katerega veljajo posebni ukrepi in režim. Nemčija je bila sicer od 15. februarja 2012 razglašena za državo, prosto te bolezni, saj so pred tem zadnji primer zabeležili leta 2009. Kot so pojasnili strokovnjaki, pri divjih prežvekovalcih bolezen velikokrat poteka brez vidnih in specifičnih simptomov.

Pirsch, 2/2019

ZDA: Od jeseni 2018 je v zvezni državi Wyoming po dolгих letih ponovno dovoljen lov na grizlije. Dovoljenje je bilo izdano za odstrel 25 grizlijev, lovijo pa jih lahko samo prvotni prebivalci – Indijanci, ki meso uporabljajo za prehrano in kožo za izdelavo oblačil.

Jagen Weltweit, 1/2019

Mednarodni svet za ohranitev divjadi in lovstvo (CIC): Doslej je bilo mogoče trofeje nekaterih vrst divjadi oceniti po CIC-metodologiji tudi v primeru dermoplastičnih preparatov, kar je bilo še posebno pogosto pri muflonjih poljih. Sedaj je pristojna komisija CIC za razstave in trofeje to spremenila, tako da bo odslej uradna ocena mogoča

zgolj v primeru rogov na okuhamih lobanjah.

Deutsche Jagd Zeitung, 1/2019

Izrael: Raziskovalci tamkajšnje univerze so ugotovili, kako odrasle samice nutrij vplivajo na spol svojih zarodkov. Ugotovili so, da takoj po oploditvi izrazito prevladujejo zarodki moškega spola, kar pa se lahko bistveno spremeni kasneje v času do poganja. V času brejosti namreč raven spolnega hormona testosterona pri samici odločilno vpliva na stopnjo preživetja moških zarodkov in s tem na spolno razmerje v času kotitve. Samice z večjim deležem testosterona polegajo več ženskih mladičev, samice z večjo telesno maso pa več mladičev moškega spola. To zadnje je verjetno povezano z energetsko potratnostjo moških zarodkov in kasneje tudi mladičev, saj so le-ti telesno večji in težji ter zato za svoj razvoj potrebujejo več hrane in energije. Raven testosterona pri samicah je med drugim odvisna od telesne kondicije in socialnega položaja ter se viša pri, na primer, večjem stresu.

Wild und Hund, 1/2019

Pripravił:
mag. Janko Mehle

Foto: Oton Naglost

» **Z**akaj lovite?« me je vprašala. Njene očke niso izžarevale tistega, čemur bi rekli sovražstvo ali gnus. Niso obtoževale s preprostimi pojmi kot mesar, krvnik, *ubijalec*. Bilo je nekaj veliko globljega in močnejšega. V tistih svetlo modrih lagunah na obrazu šestnajstletnega dekleta se je pisalo razočaranje.

Zakaj lovite?

MITJA HRIBAR

Razočaranje nad tem, kar si je ona predstavljala, da bi moral biti učitelj oziroma, kaj naj ne bi bil. Vsadila je to vprašanje globlje, kot sem si mislil.

Tistega večera sem sedel na preži in premleval o minulem dnevu. Bilo je sredi septembra in na naši šoli smo ravno 'oddalili' tako imenovani *ekodan*. Na delo smo zaposleni prišli peš ali s kolesom, tisti bolj oddaljeni pa z redkimi sobotnimi avtobusi. Na šoli so

potekale razne delavnice o ekologiji, ločevanju odpadkov, sobivanju z naravo in predavanje z naslovom *Lov in lovci v Sloveniji*. Z zanosom sem zgrabil priložnost, da prihodnjim slovenskim intelektualcem predstavim našo dejavnost ter pokažem, da le ni vse napisano s krvjo.

Sonce je bilo še visoko na nebu, ko je na koncu opuščenega travnika izstopila srna z mladičem. Daleč sta bila, morda več kot tristo metrov, zato svoji presoji o telesnem stanju mladiča nisem najbolj zaupal. Majhen je, sem si mislil.

Ampak kakšen pa naj bo na tako razdaljo? Položil sem daljnogled na poličko in nekako samozadovoljen obsedel ter mislil, naj kar ostaneta na tistem koncu. Mi vsaj streljati ne bo treba po otrocih.

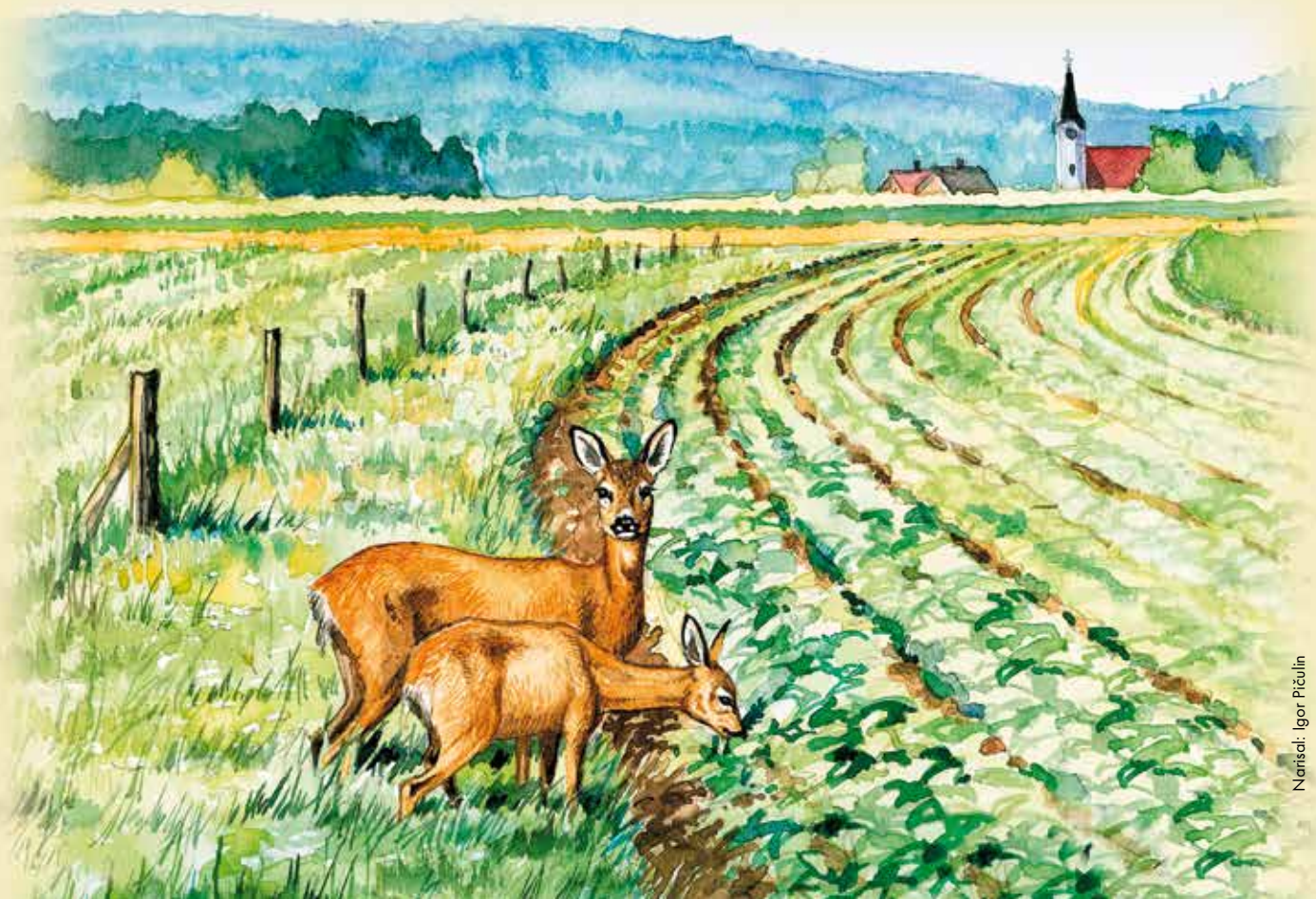
Že od nekdaj se kar malce bojim prvega septembra. Načrt odstrela je obsežen, lovcev, ki bi še 'delali plan', pa v naši lovski družini ni več obilo. Tudi pri nas se srečujemo z 'epidemijo nevpisovanja' mladih v lovske družine.

Še manj je takih, ki bi šli na lov za srnjadjo. Odstrel srnjakov še nekako izpolnimo, 'ušesa' pa so postala težava. Takó odgovornost načrtovanega odstrela pade na tistih nekaj, ki so fizično in starostno še sposobni plezati po prežah.

Ne da bi želel, so mi misli vztrajno uhajale na dopoldanske dejavnosti. Predavanje je potekalo kot po maslu. Dekleta so najbolj zanimala slike, predvsem mladičev, ki sem jih pokazal kot plen neizkušenega fotolovca. Fantje so seveda imeli oči samo za moje orožje in se na koncu nagnetli ob mizo v upanju, da bi lahko pogledali skozi strelni daljnogled. »Kaj vse ste pa že ustrelili?« In: »Ali ste medveda že ustrelili?« so me spraševali vsepovprek, da sem komaj sledil vprašanjem. Bo kdo od njih stopil v naše vrste? Mogoče. Če vsaj ne bodo vnaprej imeli negativnega pogleda na lovstvo, lahko štejem to za ena proti nič zame.

Zadovoljen s pozitivnim odzivom, a vendar z grenčico tam zadaj malo nad grlom zaradi tistega *Zakaj lovite?*, sem vstopil v zbornico. Kolegi so mi čestitali za odlično predavanje, mi stiskali roko in me trepljali po rami. Ko smo se že začeli odpravljati domov, pa je prišlo tisto nepričakovano, grozno in zahrbtno ...

Srna in mladič sta skočila nazaj v zavetje lesk, ki so vztrajno branile obrežje

potoka ob levi strani travnika. Kar je umrl stari gospodar, se je leska razrasla in travnik podivjal. Sinu kmečko delo ne diši in si je raje poiskal delo v pisarni, domačija pa propada. Še nekaj let, pa bomo lahko prežo podrli. Gozdni rob sili na travnik, posamezne smrečice že odganjajo iz visoke rjave trave in kmalu bo travnik ponovno postal gozd. Narava bo vzela nazaj, kar ji je človek toliko let odtegoval. 'Dobro, kar na varno ga pelji,' sem pogledal za srno in se nasmehnil. Danes morda res ne bo krvi.

... Ko sem že mislil, da sem v zbornici ostal sam, sta me presenetili kolegici. Pojmi 'ubijalec in mesar' ter podobno niso bili izrisani samo v njunih očeh, ampak so prevzeli precej bolj verbalno obliko. Pod silo veganskega napada sem skoraj klecnil. »Zakaj sploh ubijaš? Pusti lepe živali na miru!« In: »Kakšen načrt odstrela?! Narava bo že sama uravnavala, kot se bo njej zdelo prav!« Ter moj najljubši: »Kako bi ti bilo všeč, če bi živali po tebi streljale?!«

Kako odgovoriti? Kako se braniti? Kako nas braniti? Na predavanju sem predstavil sestavljanje načrta odstrela, prikazal preglednice s povozi in kako bi se povečalo število divjadi, če ne bi bilo odstrela. Pihal sem na dušo otrokom, ki so zdravo zrasli na kmetijah in razumejo pomen škode, ki jo povzroča divjad. Govoril sem o finančnih prednostih prodaje divjačine ter davka in koncesij. Poudaril sem dober milijon brezplačno opravljenih ur v naravi, ki bi jih morala država plačati iz že tako prazne državne blagajne. Vsi ti argumenti v očeh nekaterih ljudi pač ne pomenijo nič.

Za nasmehom sem skril naraščajočo jezo. Prijelo me je, da bi vpil. Da bi jima povedal, da mi oziroma nam

samozvani pravičniki in ekologi iz dvanajstega nadstropja pač ne bodo solili pameti. Da so naravi in živalstvu naredili dovolj škode z zakoni, ki jih pišejo politiki, ki ne ločijo smnjaka od fazana, samo zato, da bi pridobili še kakšen glas več na lokalnih volitvah. Le da zagotovo ne bi uporabil tako izbranih besed. Raje sem se na petah obrnil in zapustil zbornico.

Sonce se je skrilo za zahodne očke. Sence, ki so tiho pretiravale o dolžini malih smrek, so izginile in mrak je še dodal temačnosti zdravih zelenih smrek. Srna in mladič sta se vrnila na pašo. Bila sta blizu, morda dobrih sto metrov. In mali je bil res majhen, drobcen in, kakor pravimo pri nas, *fleten*. Vendar so mi v glavi že rojile številke načrta odstrela in posledice naših dejanj. Če ga uplenim, bo to ena črtica več na letošnjem spisku. Morda bo zaradi tega odstrela preživel kakšen močnejši mladič. *Zakaj lovite?*

Počasi sem vzel puško, se naslonil na rob zaslona preže in počasi iskal mladiča v strelnem daljnogledu. 'Res je majcen. Če stopita na sredino travnika, tamle čez jarek, bom streljal,' sem si rekel in pogojeval svoje dejanje. Obrnjena sta bila stran od jarka, upanje je še živelo. Morda ne bo krvi. Pa se je srna obrnila, stekla in skočila čez jarek. 'V smrt ga pelješ! Pojdi nazaj!' sem si mislil. Stisnil sem zadnjega petelina in naprožilo je naredilo *tnk*. 'Ne hodi za mamó!' sem vpil v sebi, a krike požrl in zatrl v želodcu. Čez je šel, za mamó, seveda. Križ je našel točko na plečih. *Zakaj lovite?* Še si lahko premi... Prepozno ...

»Prekletó naprožilo!!!« sem zarenčal in gledal srno, kako teče proti gozdu. Ozira se. Išče ga. Zaman. Strel je bil

popoln, vendar v tem nisem našel zadovoljstva. Pljunil sem, pa okusa po žveplu nisem spravil iz ust. Morda zato, ker je bil samo namišljen okus tistih, ki vedo, da so ravnali narobe. Tistih, ki v skritih kotičkih duše vedo, kaj je prav, pa nimajo moči, da bi to storili. Tistih, ki svoja dejanja opravičujejo s potrebami družbe in 'višjih inštanč'. Izvržen tulec je s svojim tenkim zvenom proslavljal dobro opravljeno delo in dokončno izpolnitev svojega poslanstva. Grozen zvok.

V čudni tišini gozda in travnika sem prišel do mladiča. Ni vedel, kaj ga je zadelo. Slaba tolažba. Z eno roko sem ga nesel do avtomobila, kjer me je čakal kolega. »O, si ga? Pa majhen je, fino. Lovski blagor!«

'Marš še ti!' sem si mislil. 'Čestitke za otroke streljat?'

Stisnil sem mu roko, nato pa sva mladiča še iztrebila. Kasneje se je izkazalo, da je bil res majhen, saj je tehtnica v hladilnici pokazala le dobre štiri kilograme. »Prav si naredil,« mi je zagotovil tudi gospodar ob stisku roke.

Med vožnjo domov so mi odzvanjale besede lovskih kolegov: »*Majhen je,*« in »*Prav si naredil.*« Bah! Pljuniti bi moral, pa mi je spoznanje, da ne bo po pljunku nič bolje, vzelo namen. Če sem storil prav, zakaj se počutim tako ničvrednega? Najraje bi se strinjal s svojima dopoldanskima napadalkama. *Zakaj lovite?* Strokovnjaki pravijo, da zato, ker je dobro za vse nas. Za vse nas? Za ljudi, poljščine, gozd, za finance ... In nenazadnje – za divjad.

Nerodno postane, ko skrbimo za nekoga z njegovo krvjo. Dobro za divjad? Mladič, ki visi v hladilnici naše lovske družine, bi o tem verjetno imel kaj povedati ...

Nauki dobrohotni

BOŠTJAN GROŠELJ

Davno lovci so sklenili,
da ne bodo zgolj potili
se po rebrih in bregeh,
to bi namreč hud bil greh.

Po božiču dan godovni
so izbrali za svoj praznik,
ko slavil je starešina,
Mežnarjeve hiše sin.

Štefani smehljali vina
so na mizah se veseli;
ko so rekli kakšno moško,
bratje v boju so zapeli.

V spominu so začeli
se drobiti jim utrinki
akcij častnih, nepozabnih,
kjer ne štejejo ovinki.

»Le v poštenem lovu srečo
pravo daje nam Diana,«
se spoznanje je glasilo,
»da je naša vest oprana.«

Roke so si vsi podali,
sonce žarke je poslalo,
radost sladka napolnila
izbo je preprosto, malo.

Vedra pot se je odprla,
so hoteli ji slediti,
smer rodovom novim lovskim
jasno, čvrsto določiti.

Plemeniti so očakov
nauki modri, dobrohotni,
v poslanstvu so uspešni
le povezani, enotni.

Narisal: Igor Pičulin

Foto: Jaroslav Pap

Diplomska naloga o lovcih in vojni za Slovenijo

Slovenski lovci smo bili znova deležni študijsko-raziskovalne pozornosti, iz katere je lani na **Fakulteti za uporabne družbene študije** v Novi Gorici nastala zanimiva diplomska naloga izpod peresa študentke **Kaje Peras** z naslovom *Vloga slovenskih lovcev v osamosvojitveni vojni za Slovenijo ter sodelovanje z Milico in Teritorialno obrambo*. Tema njene naloge je tesno povezana s slovensko osamosvojitveno vojno leta 1991, in to v kontekstu osvetlitve vloge in pomena lovske organizacije v obrambi mlade države Slovenije.

Avtorica je izhajala iz mnogih krajših študij, razprav in člankov na to temo, posebej pa se je naslonila na zbornik **Lovske zveze Slovenije (LZS) Slovenski lovci v vojni za Slovenijo**, ki je izšel ob 25-letnici samostojnosti. Lahko smo veseli, da je bila omenjena knjižna publikacija, ki pričakuje dopolnitev in ponatis leta 2021, spoznana za eno od uporabnih izhodišč in da je avtorica uspešno ubranila teze pri mentorju doc. dr. **Dejanu Valentinčiču**. Nasvete in informacije je poiskala tudi v strokovni službi LZS, kjer ji je veliko

pomagal svetovalec za ekologijo divjadi, sicer pa velik poznavalec in ljubitelj lovske zgodovine **Gregor Bolčina**, podpisani pa sem ji ponudil obsežne sezname virov in literature ter ji svetoval področja, ki naj bodo deležna posebne raziskovalne pozornosti.

Nastalo je solidno delo, ki bi ga avtorica z manjšo predelavo in dopolnitvijo v doglednem času lahko izdala tudi v samostojni knjižni publikaciji. Prednost dela je v tem, da ga ni pisala članica lovske

organizacije, pač pa študentka, ki je poskušala objektivno ovrednotiti in oceniti prispevek članov zelene bratovščine v za Slovenijo usodnem času. Ocenjujem, da je delo opravila korektno in pošteno in da ni izpostavljala prispevkov posameznikov ali skupin, pač pa zavzeto in organizirano delovanje lovske organizacije, ki je dostojanstveno opravila svoj dolg do domovine.

V diplomski nalogi je podrobneje raziskala vlogo, ki so jo

imeli slovenski lovci v vojni za Slovenijo leta 1991. Posamezni člani lovske družine so v njej sodelovali v sestavi **Milice, Teritorialne brambe (TO)** ali **Narodne zaščite (NZ)**, mnogi pa so z uporabo svojih veščin in poznavanja terena sodelovali le kot člani lovske organizacije. Zavest slovenskih lovcev je bila izredno visoka in številni med njimi so se odzvali klicu domovine kot prostovoljci in veliko pomagali zlasti TO na terenu. Med vojno so bili lovci nepogrešljiv vir dragocenih in uporabnih informacij za Milico in TO, neposredno pa so sodelovali pri zaščiti in varovanju objektov ter prevozu orožja. Lovske koče, domovi in drugi lovski objekti so služili TO in Milici za tajna skladišča in skrivališča orožja, pa tudi začasna prenočišča in marsikje tudi za daljše bivanje

Foto: Marjan Toš

Veliko lovske domov in drugih objektov sta med vojno leta 1991 uporabljali Milica in zlasti Teritorialna obramba; tudi lovski dom v Dobravi v Slovenskih goricah.

Diplomska naloga **Kaje Peras** z naslovom *Vloga slovenskih lovcev v osamosvojitveni vojni za Slovenijo ter sodelovanje z Milico in Teritorialno obrambo* je dostopna na spletni strani:

http://www.fuds.si/sites/default/files/diplomska_naloga_vloga_lovcev_v_vojni_kaja_peras.pdf

vpoklicanih pripadnikov TO. Avtorica je v nalogi podrobneje osvetlila nekaj izstopajočih oblik sodelovanja lovcev z Milico in TO ter ugotovila, da je bila pomoč lovcev zelo koristna.

Naloga je razdeljena na več smiselnih poglavij. Uvodu sledi povsem teoretsko ozadje, v katerem je avtorica strjeno obdelala zgodovinske nastavke in dejstva, ki so privedla do slovenske osamosvojitve s pregledom pomembnejših dogodkov v letih 1990–1991, predstavila je zgodovino slovenskega lovstva in vlogo lovske organizacije v posameznih družbenih ustrojih, akterje slovenske osamosvojitve,

organizacijo in način komuniciranja vseh dejavnikov v vojni, lovce in lovske organizacije v času priprav in v sami vojni ter ob koncu poglavja še lovstvo v samostojni Sloveniji. V osrednjem, empiričnem delu je najprej predstavila raziskovalni problem, razčlenila vprašanja in cilje ter navedla metodologijo raziskovanja (analiza in vzorčenje, kvalitativna analiza, način zbiranja podatkov, opis vzorca in interpretacija). V zaključku je podala bistvene povzetke in ugotovitve ter nalogo zaokrožila z obsežno bibliografijo.

Avtorica se je posrečeno osredotočila na nekaj bistvenih vpra-

šanj in dilem sodelovanja oziroma nesodelovanja slovenskih lovcev z Milico in TO leta 1991. Bralci si boste sodbo o tem ustvarili sami, zdi se, da je ocena tega sodelovanja objektivna. V raziskavo je avtorica vključila tudi 11 intervjujev z lovci iz vseh delov Slovenije. Pri iskanju sogovornikov je izhajala iz spoznanja, da vojna leta 1991 ni bila enaka v vseh delih Slovenije in da je dobro, če se izpostavijo tudi nekatere posebnosti. Sogovornike je izbrala iz različnih območnih lovske zvez in iz različnih lovske družin. Pri tem se je opirala na dejstvo, da lahko tovrstne ocene podajajo samo ljudje, ki so v

vojni sami aktivno sodelovali in ki poznajo dogajanja na svojem območju. Intervjuvanci so bili vsi na različne načine vključeni v obrambne procese in vojne dogodke, v katerih je bila vidno navzoča tudi lovska organizacija kot celota.

Dobili smo hvalevredno delo, ki bi lahko doživelo tudi nadaljevanje v obliki znanstvenega doktorata. Zagotovo pa bomo lahko nekatere poudarke uporabili za argumentacijo novih pogledov in celovitih ocen vloge slovenskih lovcev v vojni leta 1991 za dopolnitev in ponatis našega zbornika v letu 2021.

Dr. Marjan Toš

Predstavitev 41. knjige Zlatorogove knjižnice

V roke slovenskih lovcev je pred nedavnim prišla že 41. knjiga *Zlatorogove knjižnice* z naslovom *Včasih, ko v Grapi prespim*. Avtor knjige je lovski

kolega **Jože Leban - Drolč**, ki izida knjige ni dočakal, saj smo se od njega žal poslovili maja lani.

Predstavitev knjige je bila 15. februarja v dvorani **Kinogledališča Tolmin** v organizaciji **Lovske zveze Slovenije (LZS)** in Lebanove matične **LD Ljubinj**. V nabito polni dvorani se je zbralo veliko lovcev, Lebanova družina – žena **Hijacinta** s sinovima **Klemnom** in **Miho**, prijatelji, znanci in sorodniki.

Dogajanje je povezoval Lebanov lovski kolega **Milan Leban**. O Lebanu kot lovcu,

Drolčevo lovsko pripovedništvo

Zelo smo lahko hvaležni celotnemu uredniškemu odboru, odgovorni urednici in vsem realizatorjem v okviru naše **Lovske zveze Slovenije (LZS)**, da so imeli tako srečno roko ob zamisli, načrtovanju in odločitvi za objavo izbranega dela našega lovskega tovariša **Jožeta Lebana - Drolča** z naslovom *Včasih, ko v Grapi prespim*, ki je izšlo kot 41. knjiga *Zlatorogove knjižnice*.

Z Jožetom sva se pogosto srečevala v naših revirjih *Prlekije ob Muri*, ko je prihajal velikokrat vsako leto zapored k nam na love v Radence. V druženju z njim sem vedno užival in najini pogovori so bili (po mojem mnenju) skoncentrirani na bistvo in osredotočeni na tisto, kar je v življenju najpomembnejše. Za Jožeta je bilo v življenju najpomembnejše ravnanje med naravo in človekom. Ravnanje je iskal in se v njem razdajal, v njem pa je tudi užival.

Že pred 31 leti v Tolminu, ko smo tri pobratene lovske družine, **LD Tolmin**, **LD Ljubinj** in **LD Radence**, proslavljale svojo deseto obletnico, je Jože pri meni vzbudil veliko pozornost, saj je naloge in težave lovstva v svojem poučnem predavanju zadel v bistvo, čeprav jih je opisoval z najkrajšimi mogočimi stavki in besedami. Spomnim se, da sem takrat pomislil: »On je odličen predavatelj in izvrsten minimalist!« Njegovih besed že takrat ni bilo nikoli preveč, kar pa je dandanes na mnogih drugih področjih v življenju, žal, povsem drugače: poplava besed, »pametovanje« na dolgo in široko, veliko besedičenja, učinka pa malo.

Literarno delo *Včasih, ko v Grapi prespim* je za naš slovenski prostor izvrsten predstavnik sodobne minimalistične literature, tako v lovske stroki kot tudi širše. Premišljena uporaba besednih figur je Drolčev slog s ciljem, da se čustva izkaže posredno. Avtor se osredotoči na bistvo. Pripoved teče gladko, podrobnosti so smiselno vključene v najkrajši mogoči obliki in meri, nepomembno ali splošno znano je izpuščeno.

Zgodbe zajemajo pripovedni izsek dogajanja ob lovih ali na njih, lahko pa tudi drugod, posamezni deli zgodbe so bivanjsko odločujoči, poznavalci so odločilni trenutki takoj jasni, obstoj osrednje osebe je zagotovljen in psihološki značaji nastopajočih oseb so izoblikovani tako rekoč skoraj brez pojasnjevalnih besed. Dogajanje je zunanje motivirano, je lovsko-strokovno utemeljeno in motivi za osebnostno nagnjenost akterjev so jasni.

Avtor uporablja postopke, ki naredijo pripoved zanimivo ter v strukturnem in vsebinskem pomenu dovršeno. Z vzpostavljanjem konkretnega sveta (brez patosa) z njegovimi 'majhnimi' resnicami in tudi težavami posameznika je Drolčeva literatura sporočilno krepka, izrazno močna, jasno izpovedna in spoznavno globoka.

Hvala Jožetu za vse njegove zgodbe in jasne besede mojstra iz osrednjega Posočja.

Dušan Žižek

Foto: Žan Zagoršek

Nabito polna dvorana Kinogledališča Tolmin

Foto: Barbara Ložar

Na ogled so bile tudi ilustracije Milana Samarja, ki so objavljene v knjigi.

Foto: Barbara Ložar

Izvodi knjige *Včasih, ko v Grapi prespim* so pošle še pred koncem predstavitve.

Ne zberemo se pogosto na takem dogodku

Predstavitveni večer je odprl član LD Ljubinj **Milan Leban** in povabil k ogledu kratkega filma o Drolču v »njegovem« lovskem revirju. Predsednik LD Ljubinj **Damir Costantini** je predstavil svojega lovskega tovariša kot veseljaka, humorista, zapisovalca kronike lovske družine in nasploh predanega lovca. Govoril je tudi o pomenu lovske literature, ki lovstvo predstavlja v nekoliko drugačni luči. Osrednji govornik mag. **Aleš Klemenc**, podpredsednik Lovske zveze Slovenije, se je dotaknil pristnosti in šegavosti Drolčevih zgodb, nastalih v krajih, strminah in globelih lovskih revirjev **LD Ljubinj** in **LD Podbrdo**, ki se tam pod Rodico spogledujeta med seboj. Veličina knjige je tudi v promociji teh manj znanih krajev nad Baško grapo, kot so Jehlc, Rut, Grant, Zalisec, Lisec, Podleskovca, Podorehi in Podrobi. Skozi vsebino je podrobneje polzel profesor slovenskega jezika, pesnik, zbiralec ljudskega izročila in tudi sam lovec **Franc Černigoj**, ki je najbolj zaslužen, da so Drolčeve zgodbe zaživele tudi v knjižni obliki. Dogodek je polepšala **Vokalna skupina Snežet**, katere nastope je **Drolč** pogosto spremljal s humornimi vložki.

Olga Zgaga

človeku in avtorju nepozabnih lovskih zgodb so spregovorili **Damir Costantini**, starešina LD Ljubinj, mag. **Aleš Klemenc**,

podpredsednik LZS, in **Franc Černigoj**, lektor in korektor knjige, ki je Lebana spremljal vse od njegovih prvih objavljenih zgodb

v *Lovcu* in ga tudi spodbujal pri nastajanju knjige.

Prireditev so popestrili mladi pevci **Vokalne skupine Snežet** (Senožet), ki so doživeto in ubrano zapeli tri narodne pesmi. Knjigo je ilustriral tehnični urednik **Lovca Milan Samar**. Ob tej priložnosti so vse ilustracije, objavljene v knjigi, razstavili v avli Kinogledališča Tolmin. Knjige so pošle še pred koncem predstavitve.

Lebanovo pisanje se je dejansko začelo z vodenjem družinske kronike, v kateri je opisoval vse dogodke v družini, lastna doživetja in doživetja lovskih prijateljev, oplemeniteni z zanj značilnim humorjem, ki ga je ohranil v vseh zgodbah. Dobro je poznal zgodovino in težko življenje tolminskega človeka, še posebno v Baški grapi. Zato je v njegovih zgodbah veliko zgodovinskih dogodkov in bogate ljudske modrosti, ki se je

oblikovala ob težkem hribovskem življenju in stalnem boju za obstanek. O svojih rojakih je Leban zapisal, da so kleni in malo samosvoji, vase zaprti, kot so zaprti tisti kraji, a dobri in poštenu. Do tujcev so spočetka nezaupljivi, ko pa te sprejmejo, si njihov. Ob trdem življenju potrebujejo zelo malo, da so zadovoljni in srečni.

Lebanova soproga se je v svojem imenu in v imenu sinov zahvalila vsem, ki so pripomogli, da je knjiga izšla. Ob prebiranju njegove knjige so mi prišli na misel številni avtorji, mojstri slovenske besede, ki izvirajo od tam: **France Bevk**, **Ivan Pregelj**, **Ciril Kosmač** in **Saša Vuga**, idejni oče *Zlatorogove knjižnice*. Omeniti velja še zgodovinarja **Simona Rutarja** in dr. **Jožka Šavlija**, avtorja več zgodovinskih knjig različnih obdobj. Vsi so opisovali Tolminsko in Tolmince, posegali v zgodovinska obdobja in predstavili Tolmince kot ponosne, garaške, a trmaste in uporne ljudi.

Leban je le kamenček v mozaiku bogate lovske kulture, ki je javnosti žal ne znamo in uspemo primerno predstaviti. Javnost izve le za naše napake in spodrslejše, ki so za medije in javnost zanimivejši. Upam, da nam bo nekoč le uspelo dvigniti raven našega komuniciranja z različnimi javnostmi.

Lovskim kolegom svetujem, naj knjigo vzamejo v roke in jo preberejo. Več o avtorju boste izvedeli v Černigojevi spremni besedi na začetku knjige in v recenziji **Bojana Avbarja** na koncu.

Edvard Krašna

25 let organiziranja veleslaloma na Skutinem ledeniku

V lovskem domu **LD Jezersko** so 16. februarja 2019 počastili jubilej – četrto stoletja organiziranja vseslovenskega lovskega veleslaloma za pokal *Kristalnega gamsa* na Skutinem ledeniku. Vsa leta so tekmovanja potekala v izjemno zanimivem visokogorskem okolju. V 25 letih je organizatorjem uspelo izpeljati 24 tekmovanj s skoraj 2000 slovenskimi tekmovalci in tudi z nekaj tekmovalci z avstrijske Koroške. Odpadlo je le eno tekmovanje, in sicer zaradi neugodnih vremenskih razmer na ledeniku. Namen letošnjega delovnega srečanja je bil zahvaliti se aktivno sodelujočim ob jubileju, obenem pa tudi razmis-

liti, kako bo z organizacijo tega dogodka v prihodnosti.

Na srečanje je bilo povabljenih

več kot 80 zaslužnih sodelavcev ter predstavnikov različnih institucij in društev. Podelili so

Foto: France Ekar

Pozdravni nagovor župana Občine Jezersko Andreja Karničarja, ki meni, da bi bilo treba narediti vse, da bi se edinstvena vseslovenska lovska prireditev nadaljevala.

skoraj 70 jubilejnih spominskih zahval. Posebej se velja zahvaliti naslednjim partnerjem, ki so sodelovali pri projektu v minulih letih: **Občini Jezersko**, **Gorski reševalni službi Jezersko**, časomerilcem **Timing**, **Zvezi lovskih družin (ZLD) Gorenjske**, **Lovski zvezi Slovenije (LZS)**, glasilu **Lovec** in **Planinskemu društvu Kranj**. ZLD Gorenjske je LD Jezersko podelila plaketo za odlično izpeljavo 24 zahtevnih tekmovanj. Predsednik ZLD Gorenjske **Peter Belhar** je podelil plakete še devetim članom LD Jezersko, ki so bili najbolj zaslužni za organizacijo veleslaloma, med njimi naj posebej omenimo **Jureta Markiča**, ki je bil vseskozi vodja tekmovanj, in **Dava Karničarja**, ki je sodeloval kot urejevalec tekmovalne proge, tekmovallec in gorski reševalec.

Novi župan Občine Jezersko **Andrej Karničar** je z navdušenjem pozdravil vse zbrane in dejal, da bi bilo treba narediti vse, da bi se edinstvena vseslovenska lovska prireditev nadaljevala: »Vsem se zahvaljujem, da so zahtevna, vrhunska visokogorska tekmovanja varno in vrhunsko organizirali. Vendarle pa postorimo vse, da se bodo tekmovanja za pokal *Kristalnega gamsa* nadaljevala in ohranjala s kar največjimi vrednotami.« Predsednik območne lovske zveze Belhar, ki se vseskozi zavzema za izvedbo tekmovanja, je dejal, da je praktično vsak lovec, ki je prišel peš na vrh ledenika, tj. nad 2000 m n. v., zmagovalec.

To je oblika najbolj zdravega in učinkovitega testa vzdržljivosti ter dokazovanja zdravega duha v zdravem lovskem telesu, je še dodal. Povedal je tudi, da je s projektom treba nadaljevati. Po njegovem prepričanju je treba poskrbeti za določeno nadgradnjo dogodka in učinkovitejšo vzpodbudo, da bi bilo med tekmovalci čim več predstavnikov iz lovskih družin iz vse Slovenije pa tudi iz zamejstva. »Z ozirom na izkušnje, ki jih Jezerjani imate in ste jih pridobili v minulih 25 letih, pa ne more priti v poštev kakršnokoli razmišljanje, da bi s to pomembno in lepo tradicijo zaključili. Če Jezerjani ne morete nadaljevati tega lovskega tekmovanja za pokal

Kristalnega gamsa, vam povem, da ni tega sposoben narediti nihče drug v Sloveniji. Od mene kot predstavnika gorenjske lovske zveze in LZS imate podporo, da se ta vseslovenska atraktivna prireditev vendarle nadaljuje,« je še povedal Belhar. Markič pa je poudaril, da organizacija projekta terja veliko energije, dela, odgovornosti in da je najvišja oblika društvenega prostovoljstva.

Zgodovina veleslaloma na Skutinem ledeniku sega v leto 1993, ko je član LD Jezersko **France Ekar** dal pobudo za organizacijo poletnega smučarskega tekmovanja takratnemu starešini LD Jezersko **Juriju Skubru**, ki se je s predlogom strinjal in takoj

poskrbel, da se je LD Jezersko hitro lotila priprave projekta *Lovska poletni smučarski veleslalom na Skutinem ledeniku*. K projektu sta se z enakim navdušenjem pridružila tudi Občina Jezersko in njen prvi župan **Milan Kocjan**. Projekt so podprli tudi LZS, ZLD Gorenjske ter **Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano**.

Upajmo, da bo Občini Jezersko, LD Jezersko, LZS in ZLD Gorenjske nekako uspelo nadaljevati z organizacijo vseslovenskega lovskosmučarskega tekmovanja za pokal *Kristalnega gamsa*. Njegova usoda je zaenkrat namreč še zelo nejasna.

France Ekar

Lovci - smučarji na Odprtem prvenstvu Koroške lovske zveze

Začetki lovskih smučarskih tekmovanj na Koroškem segajo v 80. leta prejšnjega stoletja. Takrat je na pobočju Uršlje gore, na kar zahtevnem smučišču Ošven nad Kotljami, prvi lovski veleslalom

da je po nekajletnem lovskem smučarskem zatonu tekmovanje, ki je med lovci zelo priljubljeno, leta 2017 ponovno organiziral **Lovskogojitveni bazen (LGB) Črna**.

A kaj hitro bi se spet zgodilo, da tekmovanja ne bi bilo. Letošnja zima tudi v Črni ni bila bogata s snegom. Bila pa je dovolj hladna, da so lahko črnjansko smučišče

smučarski »lisjaki«, ki jim tako kot kulturne prireditve tudi smučarska tekmovanja očitno niso več zanimiva, so raje ostali v svojih brlogih. Iz 19 tamkajšnjih lisičjih brlogov, beri koroških lovskih družin, so se po veleslalomski progi pogumno spustili samo lovci - smučarji iz petih lovskih družin. V Črno so tokrat prišli lovski smučarji in smučarke iz drugih

Foto: Franc Rotar

Na smučišču v Črni je v lovskem veleslalomu za prvenstvo Koroške lovske zveze tekmovalo okrog 40 lovec smučarjev, smučark in tudi nekateri njihovi otroci.

za Prežihov pokal organizirala **LD Prežihovo**. Prežihovi »jagri« so bili tudi organizatorji prvega tekmovanja za prehodni pokal **Koroške lovske zveze (KLZ)**. Čeprav sta oba veleslaloma postala tradicionalna, ju pozneje niso organizirali vsako leto. Temu so delno botrovale mile zime, prevečkrat pa tudi nepripravljenost za organizacijo tekmovanj. Čeprav so Prežihovi lovci tudi dobri smučarji, so zadnji veleslalom za 15. Prežihov pokal organizirali februarja 2013. Nekaj let ni bilo tudi prvenstva KLZ. Spomniti velja,

umetno zasnežili že konec minulega leta. Zaradi pretoplega vremena je bilo že februarja tudi okrog Črne vse golo. Zaplata snega je ostala le od letošnjih snežnih gradov. A snega je bilo na smučišču več kot dovolj. Tako so 16. februarja tamkajšnji neutrudni lovci - smučarji in smučarski delavci organizirali *Odprto prvenstvo KLZ*. Že po tradiciji je bilo povsem lovsko »obarvano«. Vsi tekmovalci, bilo jih je okrog 40, več kot deset manj kot leto prej, so namreč morali biti oblečeni v lovsko oblačila. A koroški (ne)

koncev Slovenije: iz **LD Luče, LD Kamnica, LD Šmartno na Pohorju, LD Fram, LD Velunja - Šoštanj** in **LD Tržič**.

Vodja tekmovanja je bil **Boštjan Gorza**, veleslalomsko progo je postavil nekdanji smučarski reprezentant **Aleš Gorza**, sodniki na progi in merilci časov pa so bili iz **Smučarskega kluba Črna**. Izmerili so najhitrejši čas (36,53 s), ki je pripadal Alešu Gorzi, drugi (41,42 s) pa Tržičanu **Robertu Kralju**. Po lovski malici in osvežilni pijači v prostorih črnjanskega nogometnega kluba, obujanju

Rezultati odprtega tekmovanja KLZ:

Lovke:

Kristina Kramar, LD Luče
Ana Kunc, LD Peca - Mežica
Nina Heričko, LD Kamnica

Lovci do 30 let:

Klemen Pinter, LD Orlica - Vuhred

Martin Kurnik, LD Bistra
Blaž Metulj, LD Luče

Lovci od 30 do 40 let:

Aleš Gorza, LD Bistra
Aljaž Kos, LD Bistra
Simon Klavž, LD Koprivna - Topla

Lovci od 40 do 50 let:

Boštjan Gorza, LD Bistra
Mirko Kramar, LD Luče
Matjaž Obretan, LD Bistra

Lovci od 50 do 60 let:

Robert Kralj, LD Tržič
Andrej Šumah, LD Velunja - Šoštanj
Milan Kogelnik, LD Koprivna - Topla

Lovci od 60 do 70 let:

Branko Gorza, LD Bistra
Franc Skarlovnik, LD Bistra
Janko Kolar, LD Orlica - Vuhred

Lovci nad 70 let:

Vojislav Krajnc, LD Pogorevc
Drago Dretnik, LD Peca - Mežica
Ekipno:
LD Bistra (646 točk)
LD Luče (265 točk)
LD Orlica - Vuhred (174 točk)

spominov na lansko »jago« in po lovsko športni razlagi, kako so lovci opravili z veleslalomsko progo, sta **Janez Švab**, predsednik KLZ, in vodja tekmovanja podelila številne lepe pokale.

Franc Rotar

OGLASNO SPOROČILO
NAROČNIK: Pomurski sejem, d. d.
www.pomurski-sejem.si

Dober pogled in odlično razpoloženje na sejmu Lov v Gornji Radgoni

Na mednarodnem sejmu lovstva in ribištva, ki bo od petka, 12., do nedelje, 14. aprila, vam bodo številni razstavljalci ponudili novosti in ugodne nakupe lovskih, kinološke in ribiške opreme, terenska vozila, oblačila, obutev in izdelke za aktivno preživljanje prostega časa v naravi.

Vodilne stanovske in strokovne organizacije pripravljajo zanimive strokovne razstave in stanovske dogodke.

Lovska zveza Slovenije (LZS) se bo predstavila na osrednjem razstavnem prostoru s poučnimi razstavami in stanovskim dogajanjem. Izpostavili bodo lovsko strelstvo, nakazali 110-letnico revije *Lovec*, ki bo prihodnje leto, ter sodelovanje v **Federaciji evropskih lovskih zvez (FACE)**. V soboto bo potekal **Slovenski lovski dan** na temo *Spreminjanje in izgubljanje življenjskega prostora divjadi*. Sodelovale bodo tudi **lovske zveze iz tujine**, **Zavod za gozdove**, **Strelska zveza Slovenije** in **Kinološka zveza Slovenije**, **Slovenska zveza za sokolarstvo in zaščito ptic ujed**, **Društvo ljubiteljev ptičarjev**, **Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano (MKGP)** – Sektor za lovstvo in ribištvo, **Center za promocijo in pospeševanje športnega ribolova in ribiškega turizma Racoon**, d. o. o., in drugi.

Foto: Pomurski sejem

Številni razstavljalci bodo na sejmu Lov ponudili novosti in ugodne nakupe lovške opreme.

Pester program strokovnega in družabnega dogajanja

Vsak dan od 9. do 17. ure:

- Nastopi lovskih registov in lovskih pevskih zborov (prireditveni oder v hali A2).
- Predstavitve puškarskega poklica in streljanje z lasersko puško, Puškarstvo Skobir (hala A).
- Simulacija streljanja Scatt z zračnim orožjem in streljanje z zračnim orožjem na elektronsko tarčo, Strelska zveza Slovenije (hala A).
- Predstavitve terenskih vozil, Društva A. R. O. Trnje (zunaj pred halo A1).
- Predstavitve slovenskega ribogojstva s pokušnjo ribiških jedi, MKGP – Sektor za lovstvo in ribištvo ter Racoon, d. o. o. (hala A1).
- Projekt *Slovenski ribiški produkt*, Racoon, d. o. o. (hala A1).
- Predstavitve Kinološke zveze Slovenije v sodelovanju z regijskimi kinološkimi in lovskimi kinološkimi društvi (hala A).
- Predstavitve lovskih psov s strokovnim komentarjem (pri-

reditveni oder v hali A2, petek 12.00–13.00 in nedelja 13.00–14.00).

V **petek** bo ob 10. uri na prireditvenem odru v hali A2 potekalo slavnostno odprtje sejma. V **soboto** bo od 9. do 15. ure **Slovenski lovski dan** v organizaciji **Strokovno-znanstvenega sveta LZS**. Od 9. do 16. bo v hali C potekala **Državna razstava psov vseh lovskih pasem – CAC** v organizaciji **Lovskega kinološkega društva Maribor** in **Kinološke zveze Slovenije**. **Nedeljo** bo na zunanjem prostoru pred halo A1 popestrilo **Tekmovanje v kuhanju lovskega golaža in ribje čorbe**, ob 11. uri pa bo na prireditvenem odru v hali A2 na sporedu **12. Državno prvenstvo in 5. Odprto mednarodno prvenstvo v oponašanju jelenjega rukanja** v organizaciji LZS in **Zveze lovskih družin Prekmurje**.

Ohranjanje naravne in tehnične dediščine

Mednarodni sejem zelenega

Več informacij in osvežen program dogajanja:
www.pomurski-sejem.si

turizma in bivanja **NATURO** bo sočasno predstavil zelene turistične destinacije, doživetja in oddih v naravnih zdraviliščih, krajinskih parkih, na turističnih kmetijah, planinah in v planinskih kočah ter projekt **Visit Pomurje**. Mednarodna razstava starodobnikov **Avto-moto klasika** bo posvečena vsem vrstam starodobnega transporta in starodobne tehnike.

Ogled treh sejmov z eno vstopnico

Sejem bo odprt od 9. do 18. ure. Cene enodnevnih sejmskih vstopnic bodo za odrasle na voljo po 5 evrov, za učence, dijake in študente pa po 2,50 evra. Odrasli, skupine več kot 20 oseb, lovci, ribiči, planinci (ob predložitvi članske izkaznice) lahko obiščejo sejme za 4 evre, skupine mladih, več kot 20 oseb, za 2 evra. Za otroke do šest let in invalide na vozičkih s spremljevalcem ne bo vstopnine. Parkiranje bo brezplačno.

Brezskrben, organiziran ogled sejma

Organizatorji so za vas pripravili vabljen paket, ki vključuje vodenje, prevoz, jutranji prigrizek s toplim napitkom, sejmsko vstopnico in kosilo. Organiziran ogled sejma iz Maribora bo na voljo za 29 evrov, iz Celja za 31, iz Ljubljane za 34, iz Kranja ali Novega mesta za 35 ter iz Nove Gorice ali Kopra za 40 evrov.

Informacije in rezervacije: izleti@slo-tours.si ali 031/244-111.

70 let LD Zemon

LD Zemon je 23. septembra praznovala 70-letnico svojega obstoja; ustanovljena je bila leta 1948. Od takrat se je številčnost lovcev večala, tako da nas je zdaj 84. Lahko se pohvalimo z mnogimi mlajšimi lovci in tudi starostno povprečje v lovski družini je 52 let.

LD Zemon upravlja z divjadjo na približno 4400 ha lovni površin, v lasti imamo lovski dom Uberš, kočjo Zagraja ter dve brunarici v Dletu in na Šentjaku. V lovišču je najpogostejša divjad divji prašič, sledi ji jelenjad, številčnost srnjadi pa se zmanjšuje. V lovišču živijo tudi vse velike zveri: medved, volk in ris, pojavlja se tudi šakal.

V LD Zemon se od ustanovitve do danes lahko pohvalimo z dosežki na področju lova divjadi, lovskega strelstva, kinologije, vzdrževanja lovskih objektov, še posebno pa z izvajanjem ekoloških nalog. Pobrateni smo z **LD Kanal** in **LD Paloma Sladki Vrh**. Prijateljske odnose imamo tudi s parki in naravnimi rezervati v San Giovanni al Natissone, lovskim društvom **FJK Doberdob**, prijateljsko **LD Starše** ter sosednjimi lovskimi družinami na hrvaški in slovenski strani.

Ker je septembra lahko muhasto jesensko vreme, smo se odločili, da bomo proslavo ob 70-letnici predstavili v avgust. Pa vendar tudi takrat ni šlo vse po načrtih; vremenska napoved je bila slaba

in začelo je deževati, kar pa nam ni pokvarilo načrtov. Do zadnje minute smo vneto delali in spravili prireditveni prostor pod šotor.

Pred prireditvenim prostorom je bila ekipa za sprejem, ki je vsakemu gostu podarila spominsko značko in aperitiv. Za odprtje proslave je poskrbel **Lovski pevski zbor (LPZ) Zlatorog**, program je vodila **Iris Dovgan Primc**. Na prireditvi sta bila slavnostna govornika predsednik LD Zemon **Danijel Saftič** in predsednik Lovske zveze Slovenije (LZS) mag. **Lado Bradáč**. Govorniki so bili še župan Ilirske Bistrice **Emil Rojc** ter predsednik Postojnsko-Bistriške zveze lovskih družin (ZLD) in podpredsednik LZS **Aleš Klemenc**. Podelili smo družinska

priznanja, priznanja Postojnsko-Bistriške ZLD in na koncu priznanja LZS. Prireditvev so s svojimi pesmimi popestrili **Klapa Škvadra** in rukači pod vodstvom **Jožeta Grila**. Občinstvo pa je najbolj ogrela zadnja pesem LPZ Zlatorog *Vstala Primorska*.

Na proslavo so prišli lovci iz sosednjih lovskih družin: **LD Bukovica**, **LD Kozlek**, **LD Prem**, **LD Trnovo** in **LD Brkini**, pa tudi lovci iz sosednje Hrvaške **LD Zec Klana** in lovskega društva **FJK Doberdob**. Prav tako so prišli lovci iz pobratenih lovskih družin: LD Paloma Sladki Vrh, LD Kanal in člani prijateljske Lovske družine Starše. Vsem ob tej priložnosti hvala za obisk, govor in spominska darila.

Po končani proslavi smo vse udeležence povabili na ogled lovske razstave v zadružni dom, kjer so imeli kaj videti. Lično urejena razstava je vsakega obiskovalca pritegnila k podrobnejšemu ogledu in ga napeljala k značilnemu lovskemu pogovoru o lovskih trofejah, starih slikah, lovski opremi skozi čas ... Med tem so na prireditveni prostor znosili mize in klopi in začeli sta se večerja in zabava, ki je s skupino **Snežnik** trajala daleč v noč.

Glede na število udeležencev na proslavi ob 70-letnici LD Zemon se lahko pohvalimo, da imamo mnogo prijateljev in podobno mislečih. V LD Zemon se bomo še naprej trudili za tovariške odnose med sabo in z vsemi lovci v bližnji in širši okolici. Pri nas

Foto: Danijel Softič

Člani LD Zemon so proslavili 70 let delovanja svoje lovske družine.

je vsak dobrodošel tako na lovu kot na takih proslavah.

Kljub sodobnim obremenitvam zaradi službe in pomankanja prostega časa si je treba vzeti čas za

druženje s tovariši lovci, še posebej s starejšimi. Lov je predvsem druženje, uplenitev divjadi pa je tista pika na i, ki vso zgodbo zaokroži v celoto.

Tovariši lovci, hvala za vašo

udeležbo na naši proslavi. Upam, da se bomo srečali na lovu in dober pogled v prihodnje.

Danijel Softič,
predsednik LD Zemon

120-letnica organiziranega lovstva na Pivškem

V oktobru 2018 smo lovci LD Pivka s slovesno prireditvijo proslavili 120-letnico organiziranega lovstva na Pivškem. 120 let je doba, ki zajema mnogo generacij lovcev. Za pivško lovstvo to obdobje pomeni zanimivo pot od ustanovitve **Lovskega društva Pivka** leta 1898 v tedanjem Šentpetru na Krasu pod takratno državo Avstro-Ogrsko pa vse do današnjih dni LD Pivka, ko živimo v Sloveniji.

Društvo je preživelo prvo svetovno vojno in razpad Avstro-Ogrske, obdobje italijanske vladavine, vihro druge svetovne vojne in čas skupne Jugoslavije.

Vsako obdobje je v delovanju društva pustilo svoj pečat, vedno pa je veljalo temeljno vodilo, ki je bilo zapisano že ob ustanovitvi: »... član društva je lahko vsak, reven ali bogat, mora pa biti pošten in mora imeti veselje do lova in narave.« Ta misel nas mora prevevati tudi v prihodnje.

Visoki jubilej smo proslavili v času, ki pred lovce postavlja veliko izzivov in zahtev. Kot še nikoli poprej je prisotno zavedanje, da je naravno okolje ogroženo, zaradi česar je treba z njim ravnati skrbno, preudarno in strokovno. Lovci LD Pivka to vsekakor razumemo, znamo in zmoremo. Naš cilj je bil in bo ostal ohranitev optimalne številčnosti divjadi v naravi, seveda ob upoštevanju lovskih gospodarskih načrtov, ki jih moramo kot nosilci koncesi-

je oziroma upravljavci lovišča upoštevati. Ponosni smo, da je naše lovišče stalen dom številnih vrst divjadi, med njimi tudi trem zverem – medvedu, risu in volku.

LD Pivka ob visokem jubileju šteje 69 članov: najstarejši ima 85 let, najmlajši pa 19. Veseli nas, da se je v zadnjih letih članstvo povečalo kar za devet članov pripravnikov. Lovišče LD Pivka se razprostira na 5997 hektarjih, od katerih je 4930 hektarjev lovnih površin. Imamo svojo lovsko kočo pod Debelo goro, kjer se radi srečujemo po skupnih lovih, ter lovsko hišo v Pivki, ki je v dolgoročnem najemu in služi kot shramba za orodje, mehanizacijo in krmo. V njej imamo urejene tudi prostore za lovske sestanke in posvete.

Za nas je bil prazničen dan 6.

oktober 2018. V prostorih nekdanjega podjetja **Javor** smo skupaj z mnogimi gosti in lovskimi prijatelji sosednjih lovskih družin slovesno obeležili visoki jubilej. Večer so najprej glasbeno obogatili **Notranjski rogisti** in **Lovski oktet Javorniki**. Sledil je prihod praporščakov pod vodstvom Jožeta Pangerca. Z aplavzom smo pospremili prapore **Postojnsko-Bistriške zveze lovskih družin**, **Kinološkega društva Postojna**, **LD Bukovje**, **LD Črna Jama**, **LD Gradišče Košana**, **LD Hrenovice**, **LD Javornik Postojna**, **LD Prestranek** in **LD Tabor Zagorje**.

Kot prvi govornik je zbrane pozdravil in nagovoril gostitelj prireditve, predsednik LD Pivka **Vojko Maljevac**. Za njim je prevzel besedo pivški župan **Robert Smrdelj**. Oba govornika sta spregovorila o delovanju in pomenu lovstva na našem območju. Večer je nato polepšal **otroški pevski zbor Osnovne šole Pivka** z zborovodkinjo **Damjano Morel**; zapeli so dve pesmi, ki opevata lepote naše domovine Slovenije. Nato je voditeljica večera na oder povabila še dva visoka gosta, in sicer predsednika Lovske zveze Slovenije (LZS) mag. **Lada Bradača** in podpredsednika LZS mag. **Aleša Klemenca**. Po končanih govorih je z njuno pomočjo predsednik Maljevac zaslužnim lovcem podelil lovska odlikovanja.

Slavnostni del so – kot se spodobi – zaključili rogisti in lovski oktet. Preostalo je le še povabilo na večerjo, kateri je sledilo veselo druženje ob zvokih **Ansambla Brkinci**. Vsem prisotnim je praznovanje ostalo v prijetnem spominu.

Mitja Kristan

Foto: Atelje Murovec Postojna

Člani LD Pivka so proslavili 120 let organiziranega lovstva na Pivškem.

Narisal: Milan Samar

Náš lovski, tovariš **Franc Čuk** je član LD Radenci že polnih 54 let in je tudi naš najstarejši član.

Franček, kot ga kličemo člani zelene bratovščine, se je rodil 31.

januarja 1934 v kraju Vučja vas pri Radencih, zdaj pa živi v Radencih na Kapelski cesti, kjer ima lepo urejeno hišo. Ne ukvarja pa se samo z lovstvom, temveč še z marsičim, saj je čebelar že od mladih nog, prav tako tudi ribič, zaposljuje ga tudi sadni in zelenjavni vrt ob hiši. Drugih kmetijskih dejavnosti in obveznosti, ki jih je vsa svoja leta imel obilo, pa se je razbremenil predlani, lani in letos.

Na izrednem Občnem zboru LD Radenci, ki je bil 27. maja 2018, je postal častni član LD Radenci. Priznanje je prejel 9. junija 2018 na praznovanju 40-letnice pobratene naše lovske družine z LD Ljubinj in LD Tolmin. Pred štirimi desetletji je bil prav on tisti, ki je podpisal listino o pobratenju z omenjenima lovskega družinama, saj je bil takrat že tretjič starešina. Kmalu po njegovem vstopu v lovske organizacije, 4. aprila 1965, so namreč člani lovske družine opazili njegove odlične organizacijske, vodstvene in osebnostne lastnosti.

Njegovo aktivno delovanje v organizacijah LD Radenci je bilo vseskozi izredno ustvarjalno in bogato, saj je že samo dva meseca po opravljenem lovskega izpitu postal upravnik družinske fazanerije, potem pa so se njegove funkcije v lovski družini kar vrstile vse do danes, nepretrgoma in brez premora. Tako je bil starešina devet let, gospodar tri leta, predsednik nadzornega odbora dve leti, predsednik komisije za opravljanje praktičnega dela lovskega izpita 12 let, kinološki referent štiri leta, predsednik komisije za ocenjevanje škode po divjadi eno leto, upravnik fazanerije štiri leta, član komisije za lovska priznanja in odlikovanja 16 let, član komisije za ocenjevanje trofej štiri leta, član komisije za žalne slovesnosti devet let, član upravnega odbora lovske družine dve leti in delegat območne lovske zveze 12 let. Vrsto let je imel lastno psarno za razplod in vzrejo pasemskih lovske psov, bil pa je tudi revirni vodja.

Lovska zveza Slovenije mu je

podelila znak za lovske zasluge leta 1975. Red za lovske zasluge III. stopnje (bronasti) je prejel leta 1980, red za lovske zasluge II. stopnje (srebrni) leta 1988, red za lovske zasluge I. stopnje (zlati) pa leta 2010. V letu 2014 je prejel jubilejni znak za 40 let članstva v lovske organizacije, kmalu za tem, leta 2016, še za 50 let članstva. Tudi LD Radenci ga je za njegovo delo večkrat nagradila z družinskimi priznanji in odlikovanji. Srebrni znak za kinološke zasluge je prejel leta 2001.

Letos 31. januarja smo člani LD Radenci povabili Frančka za njegov rojstni dan v našo lovsko koč, kjer je bilo naše druženje prijetno, veselo, a kar nekoliko prekratko. Ob tej priložnosti smo mu vsi skupaj zaželeli obilo zdravja še za vrsto let naprej in da bi se z njim lahko še dolgo srečevali. Želimo si, da bi iz njegovih ust slišali še kakšno življenjsko modrost.

Dragi Franček, vsi člani lovske družine ti ob tvojem jubileju iskreno čestitamo in ti želimo vse najboljše!

LD Radenci – D. Ž.

Náš cenjeni lovski tovariš **Ivan Čegovnik** je v novembru praznoval svojo 80-letnico. Ivan se je rodil 15. novembra 1938 na Zelen Bregu pri Ravnah na Koroškem, odraščal je v idiličnem okolju med gozdovi in travniki. Naravo je neizmerno ljubil, že kot otrok jo je znal opazovati. Ker sta bila lovca tudi njegova brata, mu divjad in sožitje z naravo nista bila tuja.

Po uspešno končani osnovni šoli se je izučil za rezkalca na Industrijski šoli na Ravnah na Koroškem. Vse do svoje upokojitve je bil zaposlen v Železarni Ravne. Vedno poln ciljev in želje po izobraževanju je ob delu končal srednjo kovinarsko šolo, nato pa še višjo šolo, kjer si je pridobil naziv inženir organizator dela.

Član zelene bratovščine je kot lovski pripravnik LD Strojna postal leta 1959, lovski izpit pred komisijo je uspešno opravil leto kasneje. Leta 1982 je opravil še izpit za strelskega sodnika.

S svojimi dobrimi organizacijskimi

sposobnostmi in prizadevnim delom je v našo lovsko družino vnesel sodobne poglede na lovsko dejavnost. Vsa leta je aktiven lovec, prevzeti odgovornost mu ni bilo nikoli tuje. Njegov prispevek k razvoju lovstva v LD Strojna je neprecenljiv. Omeniti velja tudi njegov odnos do lovskega občaja in navad, njegovo dostopnost vsem lovcem, posebno mlajšim. Kot dober mentor je izobrazil veliko generacij lovske pripravnike in jih vzgojil v poštene lovce.

V lovski družini so mu zaupali pomembne funkcije. Bil je predsednik disciplinske komisije (1972–1974), strelske komisije (1978–1980), bil je tudi član gradbenega odbora pri izgradnji lovskega doma. Starešina lovske družine je bil večkrat (1974–1976, 1982–1984, 1990–1996, 1998–2000). Bil je tudi član Sveta Mežiškega lovskogojitvenega bazena (1982–1983, 1990–1995 in 1998–1999). Član Upravnega odbora Lovske

zveze Maribor je bil od leta 1996 do leta 1997, član Upravnega odbora Koroške lovske zveze je bil od leta 2001 pa vse do leta 2006.

Ivan je za svoje nesebično in vestno delo v lovski organizaciji prejel številna družinska priznanja LD Strojna (1979, 1984, 1994 in 2016). Lovska zveza Slovenije ga je odlikovala z znakom za lovske zasluge in redoma III. in II. stopnje. Odlikovala ga je tudi območna lovska zveza, leta 2014 pa je prejel jubilejni znak za 50 let članstva v lovske organizacije. Leta 2007 smo ga lovski tovariši razglasili za častnega člana LD Strojna.

Spoštovani lovski tovariš Ivan, zahvaljujemo se ti za tvoj trud in delo, ki si ju opravil v dobro lovstva in za napredek naše lovske družine. Želimo ti predvsem zdravja, odločen lovski korak v našem lovstvu in še veliko veselih let v krogu tvoje družine in lovske družine.

LD Strojna – B. M.

V TEM MESECU PRAZNUJEJO SVOJ ŽIVLJENJSKI JUBILEJ*

90 let

Rado Cotič, LD Tabor Dornberk - Branik
Ivan Fabjan, LD Jošt Kranj
Viktor Kovač, LD Dobrna
Ivan Levstik, LD Ribnica
Alojz Skaza, LD Cirkovce
Maksimilijan Urbanc, LD Puščava
Anton Zupanc, LD Stara Fužina

85 let

Jože Čuk, LD Polzela
Štefan Hari, LD Petišovci
Konrad Jeseničnik, LD Šmartno na Pohorju
Drago Klinc, LD Polskava
Viktor Kristan, LD Podgorje
Ladislav Presečnik, LD Golavabuka

80 let

Vid Bau, LD Izlake
Armando Bržan, LD Marežice
Franc Černelč, LD Bistrica ob Sotli
Vincenc Debevec, LD Črna jama
Dušan Dougan, LD Pernica
Vid Ferk, LD Zeleni Vrh Vuzenica
Franc Gantar, LD Sovodnj
Jožef Gomboc, LD Rankovci
Stanislav Gregorič, LD Rakek
Alojz Hlebanja, LD Kranjska Gora
Ivan Andrej Knez, LD Kobarid
Milan Konec, LD Volče
Janez Kuzma, LD Vinica
Jurij Humbert Magajne, LD Most na Soči
Julij Manfreda, LD Most na Soči
Pavel Nabergoj, LD Vojkovo
Jože Pikelj, LD Kropa
Vinko Prelc, LD Timav Vreme
Ludvik Sporiš, LD Sovodnj
Ivan Stopar, LD Toplice
Julij Verdonik, LD Gaj nad Mariborom

75 let

Silvester Anžin, LD Šmarna gora
Rudolf Dvornik, LD Prežihovo
Ivan Egart, LD Sorica
Maks Garmut, LD Boč na Kozjaku
Jože Golobič, LD Banja Loka - Kostel
Peter Iskra, LD Otočec
Andrej Jager, LD Šmarje pri Jelšah
Alojz Kovše, LD Zagorje
Leopold Lešek, LD Hum Celje

Jože Omerzu, LD Rogaška Slatina
Ivan Rumpf, LD Rogaška Slatina
Jože Rus, LD Krka
Alojzj Sopčič, LD Črnomelj
Jožef Stepišnik, LD Janžev vrh
Oto Sušec, LD Podgorje
Pavel Šabjan, LD Kobilje
Marko Šebalj, LD Rovte
Jožef Truden, LD Rakek
Janez Vidmar, LD Šentlambert
Ferdo Železnik, LD Polzela

70 let

Milan Barbič, LD Krško
Rudolf Bevk, LD Porezen
Zlatko Borak, LD Zavrč
Drago Cizel, LD Pišce
Esperij Černac, LD Dekani
Stojan Dobravec, LD Ljubinj
Vekoslav Dunaj, LD Križevci pri Ljutomeru
Bojan Fikfak, LD Sabotin
Marko Fuks, LD Artiče
Avugst Gabrič, LD Senovo
Stanislav Gabrijel, LD Dobrnič
Franc Hajdinjak, LD Tišina
Roman Kalister, LD Tabor Zagorje
Janez Kanoni, LD Planina
Vojko Kavčič, LD Ljubinj
Alojz Klasinc, LD Starše
Albin Kos, LD Pogorevc
Vojeslav Krajnc, LD Pogorevc
Ljubomir Kuder, LD Polzela
Janez Lešnik, LD Poljčane
Mirko Levec, LD Podkum
Janez Marinčič, LD Tabor Zagorje
Slavko Matevlijič, LD Strunjan
Vido Pahor, LD Trstelj Kostanjevica
Rajko Peršolja, LD Dobrovo
Milan Potočnik, LD Bled
Anton Potrč, LD Jože Lacko - Ptuj
Brane-Franc Praznik, LD Velika Loka
Zoltan Prešpenger, LD Dobrovnik
Miran Pucunja, LD Ljutomer
Jurij Skornšek, LD Mozirje
Janez Smrekar, LD Šmartno pri Litiji
Franc Solar, LD Grad - Kuzma
Janko Stebernak, LD Žalec
Silvester Šovegeš, LD Kobilje
Drago Špacapan, LD Fajti Hrib Renče
Milan Uranc, LD Golavabuka
Milan Uršič, LD Stahovica
Jurij Vavtar, LD Velika Loka
Cveto St. Voler, LD Luče

Vsem jubilarom iskrene čestitke!

*Po podatkih iz lovskega informacijskega sistema Lisjak

Devetošolci v obsegu pohorskih gozdov

Del učnih vsebin izbirnega predmeta okoljska vzgoja je 21 devetošolcev **Osnovne šole Selnica ob Dravi** spoznalo v naravi, kjer je izkustveno učne najučinkovitejše, dožemanja in spoznanja pa nepozabna. V čudovitem vremenu so dva dni v lanskem novembru aktivno sodelovali v različnih delavnicah, reševali okoljska vprašanja na planinskem pohodu in spoznavali različne lepote Pohorja. Program je potekal v sodelovanju s **Podravskega gozdarskega društva, Zavodom za gozdove (Območna enota Maribor, Krajevna enota Ruše) in LD Ruše**. Učenci so odlično opravili vse načrtovano, pridobili pomembne vseživljenjske izkušnje in veščine, doživeli pa so tudi čar sobivanja z naravo in vrstniki.

Devetošolci so se naučili izdelovati solnice za divjad, uživali so v merjenju, pripravi in obdelavi lesa. Svoje ročne spretnosti so pokazale tudi punce. Člani LD Ruše so imeli naslednji dan na tamkajšnjem območju lov in so naše solnice z veseljem odnesli v gozd. Mladi so se seznanili z divjadjo na našem območju, ocenjevali starost parkljaste divjadi s pomočjo čeljustnic, prepoznavali rogovja in spoznali pomembno vlogo lovcev v gozdovih. Delali so v parih in manjših skupinah, naredili so domiselne in poučne plakate z naslovi: *Pomen gozdov za živa bitja*, *Zakaj gozdovi pro-*

Foto: Manja Kokalj

Gozd je pomemben prostor za sproščanje in čustveno doživljanje sveta okoli nas.

padajo? , Rešimo naš planet in Pomen biodiverzitete, ki so jih kasneje tudi predstavili.

Učenci so opravili različne naloge s področja okoljevarstva ter vaje v povezavi z gozdno pedagogiko. Ustvarili so gozdno abecedo, sestavljali *eko-* in *bio-besede* iz črk, opisovali slike iz narave, postavljali vprašanja o trajnostnem razvoju in reševali uganke o biološkem ravnovesju. Na raziskovalnem pohodu od kočice Cojzarica do Ruške kočice so učenci natančno opazovali naravo, ki nas je obdajala, in izpolnjevali poučne naloge. Opravljali so meritve in opisovali vodne ekosisteme, nabirali in določali male živali v prsti, podrastju ali lubju, se naučili uporabe terenskih kart in ponovili

Foto: Manja Kokalj

Mladi so se seznanili z divjadjo na našem območju, ocenjevali starost parkljaste divjadi s pomočjo čeljustnic, prepoznavali rogovja in spoznali pomembno vlogo lovcev v gozdovih.

drevesne vrste. Ogledali so si tudi lovsko prežo in opazovali okolje z daljnogledi.

Pri Ruški koči so učenci ob čajju spoznavali lepote in znamenitosti Pohorja. Iz člankov so pridobili informacije o slapovih, jezerih, kočah, cerkvah, pragozdu, botaničnih posebnostih, turističnih točkah ... Nato so z uporabo različnih bralno-učnih strategij povzeli bistvo vsebin in drug drugemu predstavili svoje ugotovitve. Na večernem pohodu smo doživeli gozd v temi in tišini ter ponovno dokazali, da je gozd tudi pomemben prostor za sproščanje in čustveno doživljanje sveta okoli nas.

Bivali smo v koči Cojzarica na Pohorju, kjer smo odlično jedli, učenci pa so se tudi sprostili na jezeru ob koči. Za gostoljubje se zahvaljujemo prijaznemu lastniku **Mitji Škrobarju**. Za strokovno izvedbo dejavnosti in mentorsko pomoč na taboru se najlepše zahvaljujemo **Mihcu Dajčmanu**, dipl. inž. gozdarstva, ki tudi sicer odlično sodeluje z našo šolo vse leto pri različnih dejavnostih in projektih.

Manja Kokalj, prof.

Narisal: Vital Suligoi

NAVADNI POLH (*Glis glis*)

PREVERI SVOJE ZNANJE.

Koliko tehtajo slovenski navadni polhi?

- a) So izjemno lahke živali, ki tehtajo od 65 do 245 g.
- b) Čeprav so majhni, so precej težki: tehtajo od 245 do 650 g.

Kdaj je navadni polh najbolj dejaven?

- a) Podnevi.
- b) Ponoči.

Ali navadni polh prespi zimo?

- a) Da, navadno se zbudi šele aprila.
- b) Ne, pozimi je še posebno živahen.

Kakšen je navadni polh?

- a) Prevladuje siva barva, dobro so vidne velike oči s temnim kolobarjem in košat rep.
- b) Prevladuje rjava barva, dobro so vidne velike oči brez posebne obrobe ter dolg in tanek rep.

Kako dolga je povprečna življenjska doba navadnega polha?

- a) Navadni polh živi precej dolgo, praviloma 13 let in največ 17.
- b) Navadni polh ne živi prav dolgo, praviloma 3 leta in največ 7.

Pravilni odgovori:
a, b, a, a, b

SPOZNAJ ME.

POBARVAJ ME.

LOV NA ČRKE IN ŠTEVILKE

								Narisal: Igor Pčulin		VRSTA ELEKTRIČNE LUČI (DVE BESEDI)		PRISTAŠI BIVŠEGA ŠPANSKEGA DIKTATORJA	PRITOK SAVE PRI MEDVODAH	IME GLASBENIKA SMOLARJA	ČISTO NEBO BREZ OBLAKOV	STARO-GRŠKI SREBRNIK	
										PREPOVEDAN POLOŽAJ PRI NOGOMETU							
										ODKRITELJ POTOČKE ZJALKE (SREČKO)							
										NAJVEČJE MESTO V GRŠKI TESALJI; TUDI Ž. IME							
										ON IN ---					NOVA HIŠA ŠOFIRANJE LETALA		
										ČRTOMIR KUJAR				KITARIST MAAS SRBSKO Ž. IME			
										NIZJI PREDEL DOLINA VINKO RAVNIK							
STRIKTNOST		GLASBILO, ENO OD TROBIL	NOVINAR POROČEVALEC	KDOR ODDAJA DELO NA AKORD	SUKANEC	LJUDSKO IME ZA RUDARJA	TUJE Ž. IME (IZ: ASILVA) INDIJSKI BOG OGNJA (IZ ČRK: NIGA)					SESTAVIL JOŽE PETELIN					
POLITIČNA KONKURENCA												OBLIKA IMENA ODON	VEČJI JADRANSKI OTOK				
DALJŠE POPOTOVANJE PO HRIBOVITEM SVETU							SKLADATELJ PARMIA PRIPADNIK KATOLIŠKEGA REDA										
POVZROČANJE HRUPA									ZNANA VERDUEVA OPERA								
OGRAJEN PROSTOR ZA OVCE ALI SVINJE					IME SLIKARJA MONDRIANA				ZAČETNICI PISATELJICE JURCE	STIK DVEH PLOŠKEV ZNANA FR. PEVKA (PATRICIA)							
POGOSTO NEMŠKO M. IME (NOBELOVEC BINNIG)					ZNAMKA KOREJSKIH AVTOV	EDVARD ČESNIK	ZIBEL					NAJVIŠJA GORANA KRETI	BANJA				
POLEG FUDŽUAME GLAVNA JAPONSKA SVETA GORA							PULJSKA LADJEDELNICA NIKO URH										
LJUDSKO IME ZA TROBELIKO IZ ČRK: ČISTINENIK)									ŽITO ZA ODLIČNE ŽGANCE								
ROMUNSKI KOŠARKAR (JUSTIN); IZ ČRK TATAR						VRTNA LOPA, SENČNICA			POGOSTO MUSLIM. MIME								

Sudoku (japonsko 数独: sūdoku) je logična uganika, katere cilj je zapolniti kvadratno mrežo, po navadi velikosti 9×9 , s številami od 1 do 9. Vsako število se lahko pojavi točno enkrat v vsakem stolpcu, vsaki vrstici in vsakem manjšem kvadratu, velikosti 3×3 .

V mreži so nekatere številke že vpisane. Za rešitev uganke je potreben logičen razmislek in malo potrpežljivosti, pri težjih pa tudi nekoliko kombinatorike oziroma poskušanja in vračanja.

8 1 5 6 9 8 2 4 7
9 8 2 5 7 4 6 3 1
4 6 7 3 1 2 5 8 9
2 5 1 4 6 7 8 9 3
7 3 4 8 5 9 1 2 6
6 9 8 1 2 3 4 7 5
1 2 3 9 4 6 7 5 8
5 7 9 2 8 1 3 6 4
8 4 6 7 3 5 9 1 2

					4	9		8
7	9		1				4	
		4		7	6			
			3					9
9		1	6	5				
		8				1	5	2
			2	1				7
	3			4			8	6
4	7					5		

Rešitev križanke:

D V E S V L U V L R V L
V D J V K I N Č I N E L S
K I N V J U Z E K E A T O
R K V A T I Z G E R D
B O R L E I P O R O B O
V A I V E J N V O P O R
R O R K I A G I N K I R E L
O A L S R K A R K A N S
V A T I S V A
V N I Z I N
M I P K C
H N V N O
V A S I R V T
R A D O R B
D J V S F O

Evropski tradicionalni 31. salzburški sejem Visoki lov in ribištvo

Na vseevropsko prepoznavnem sejmu lovstva *Visoki lov in ribištvo*, ki ga organizirajo v Salzburgu, so dosegli nov rekord. Letos je bilo namreč na sejmju, ki je trajal od 21. do 24. februarja, 630 razstavljalcev iz Avstrije in 34 iz tujine. Prodali so skoraj 43.500 vstopnic, pri čemer je treba poudariti, da imajo mladi do 15. leta prost vstop, kar pomeni, da je bilo vseh obiskovalcev še več.

Razstavljalci so z obiskovalci ustvarili največje sejmsko srečanje in druženje lovcev, ribičev in naravovarstvenikov iz skoraj vseh delov Evrope. Obisk mladih na sejmju je priložnost zanje, da se lahko seznani z vsebinami, povezanimi z lovstvom, ribištvom ter okoljevarstvenimi in naravovarstvenimi prizadevanji lovcev in lovskih organizacij.

Na lovskem sejmju v Salzburgu se organizatorji potrudijo, da vsako leto predstavijo novosti s področja lovstva. Letos so bili na ogled primerki novih strelnih daljnogledov in daljnogledov, novo strelno orožje, zaščitna oprema in lovška literatura. Videti je bilo mogoče tudi rezbarije in slike z lovskimi motivi ter dovršen lovski nakit. Za pridobitev razstavnega prostora se je bilo treba precej potruditi, kajti povpraševanje za razstavni prostor je iz leta v leto večje, razstavne površine pa so vsako leto bolj natrpane.

Poleg številnih strokovnih forumov, seminarjev, posvetov in

delavnic je deželna lovska zveza priredila elitni lovski ples za 1000 oseb, t. i. *Jagdball*, na katerega so povabili številne goste s področja lovstva, ribištva, gospodarstva in politike. V okviru sejma je potekalo tudi tekmovanje v oponašanju jelenjega rukanja. Letos je prvi dan tekmovanja prvo mesto zasedel **Attila Czanko** z Madžarske, v drugem dnevu pa je bil prvi **Patrick Obersamer** iz Avstrije. Tudi modno revijo krznjenih izdelkov aktivno ohranjajo in razvijajo, krzno pa se uspešno vrača na tržišče v visoki cenovni razred. Na letošnjem sejmju so veliko pozornosti namenili tradicionalnim gorskim lovskim oblačilom. Loden, trpežna, skoraj

nepremočljiva volnena tkanina, ter usnje iz jelene in gamsje kože postajata ponovno vse bolj iskana.

Ne samo lovška oblačila iz preteklosti z modnimi dopolnitvami iz sedanjosti, tudi tradicionalna lovška kuhinja s sodobnimi načini postaja vedno bolj priljubljena. Videli smo lahko različne načine uporabe divjačine in jo tudi poskusili. Vedno več je ponudbe lovnega turizma. V posebnih paviljonih so predstavili ponudbo in trženje lovnega turizma v Severni Makedoniji, na Hrvaškem, **Adria Hunt** z otoka Krk organizira lov na jadranskih otokih in v Srbiji. Iz Slovenije je bilo kot tradicionalni razstavljalcev s ponudbo za lov v Sloveniji podjetje **Ocvirk**.

Poleg popolne knjižne lovske ponudbe so za obiskovalce poskrbela uredništva uglednih in razkošnih lovskih revij: *Die Jägerin*, *Österreichs Weidwerk*, *Jagen Heute*, *Die Steirische Jägerin*, *Der Anblick* in *St. Hubertus*. Izvode navedenih revij so brezplačno delili obiskovalcem.

Sejem *Visoki lov in ribištvo* si je bilo vsekakor vredno ogledati. Lahko smo pridobili številne nove informacije, hkrati pa je to dogodek, na katerem je mogoče začutiti množično lovsko stanovsko pripadnost. Ugotavljam, da v alpski Evropi lovstvo stoji in deluje na trdnih temeljih v dobro divjadi, narave in lovcev.

France Ekar

Foto: France Ekar

Za pridobitev razstavnega prostora se je bilo treba precej potruditi, kajti povpraševanje za razstavni prostor je iz leta v leto večje, razstavne površine pa so vsako leto bolj natrpane.

Prvi račji lov dveh sosednjih lovskih družin

V loviščih, ki mejijo z Republiko Hrvaško, so bile v letu 2015 postavljene zaščitne tehnične ovire (ZTO). Namenjene so predvsem preusmerjanju ilegalnih prebežnikov, v praksi pa so se pokazale tudi kot negativne ovire za divjad, domačine, ribiče, lovce in druge uporabnike prostora.

V lovišču **LD Banja Loka - Kostel** se ZTO raztezajo v razdalji desetih kilometrov, kar je skoraj vsa južna meja našega lovišča. Postavitev ZTO je onemogočila dostop do reke Kolpe, posledično pa je skoraj nemogoče lov na raco mlakarico in dosegati predpisani načrt odzema.

V želji, da bi težavo nekako rešili, se je že konec leta 2017 porodila ideja, da bi lov na race, ki ga po navadi organiziramo v januarju, izvedli skupaj s sosednjo **LD Osilnica**. Lov bi potekal v manjšem predelu obeh lovišč, ki je brez tehničnih ovir in kjer je še vedno mogoče dostop do reke Kolpe. Takšna rešitev bi pomenila tudi poglobitev sodelovanja obeh lovskih družin, ki sta v bistvu edini lovski sosedi, če odmislimo državna in hrvaška lovišča. Idejo smo posredovali sosedom, ki so jo sprejeli z odprtimi rokami,

Foto: Jože Lunder

Po končanem lovu, ki je trajal dobri dve uri, so se udeleženci ponovno zbrali pri mostu v Mirtovičih, kjer je sledil pozdrav lovini, saj je Diana lovcem namenila šest lepih racmanov in eno raco.

toda lov nam je preprečila narava. Zaradi številnih viharjev in neviht v začetku leta 2018 je namreč reka Kolpa izredno narasla in lov na race v takšnih razmerah ne bi bil smisel, še manj pa bi bilo takšno dejanje skladno z lovsko etiko. Zato smo počakali še eno leto.

V januarju 2019 so bile razmere za skupni lov idealne in odločili smo se, da idejo uresničimo. Stekli so dogovori in v soboto, 12. januarja 2019, se je ob 9. uri v naselju Mirtoviči zbralo 24 članov iz obeh lovskih družin. Bil je hladen, vendar sončen dan in vzdušje je bilo

odlično. Udeležence skupnega lova je v uvodu nagovoril **Stane Frbežar**, starešina LD Osilnica, ki je pojasnil potek lova in opozoril na varnost pri lovu. Udeleženci so se razdelili v dve mešani skupini. Ker smo lovili v loviščih obeh lovskih družin, sta bila za lov določena lovovodji: prvo skupino je vodil **Robert Štimac**, član LD Osilnica, drugo pa **Jože Lunder**, član LD Banja Loka - Kostel. Lov je potekal od vasi Glad Loka v lovišču LD Banja Loka - Kostel do vasi Osilnica v lovišču LD Osilnica.

Kljub soncu, ki je obsijalo Kolpsko dolino, je bil dan hladen, toda vzdušje je bilo odlično in udeleženci lova skoraj niso občutili mraza. Kot bi narava začutila dobro voljo lovcev, je bilo obrežje reke Kolpe polno rac mlakaric, ki so v jatah preletavale reko. Poleg njih se je nekaterim udeležencem na kratko pokazal tudi volk, drugi pa so si z zanimanjem ogledali bobrišča in ogledano drevje, ki so ga kolpski bobri skoraj že splavili v reko.

Po končanem lovu, ki je trajal dobri dve uri, so se udeleženci ponovno zbrali pri mostu v Mirtovičih, kjer je sledil pozdrav lovini, saj je Diana lovcem namenila šest lepih racmanov in eno raco. Kot je po vsakem skupnem lovu navada, tudi tokrat ni manjkal zadnji pogon. Udeleženci skupnega lova so se zbrali na domačiji **Rugole** v Boslji Loki, kjer je bilo poskrbljeno za jedajo in kapljico primerne pijače. Z vsem, kar so videli in doživeli, so bili vsi izjemno zadovoljni in zadnji pogon je minil v izmenjavanju vtisov s skupnega lova in z željo, da bi lov naslednje leto in vsako prihodnje ponovili ter da bi postal tradicionalen lov, ki bi označeval in poglobljajal dobro sodelovanje in razumevanje dveh sosednjih lovskih družin.

Mladen Koritnik

Pršut divjega prašiča za konec leta

Slovenske lovske šege in navade že desetletja plemenitijo lovske prireditve, ki povezujejo, zbližujejo in utrjujejo prijateljstva med lovci in krajani. A kaj, ko dandanes stoletna lovska tradicija mnogih mladih lovcev ne zanima preveč!

V idilični koroški kmečki in lovski vasi Podgorje pa so stari lovski običaji še kako živi. Podgorčani so namreč med seboj še kar povezani in živijo v sožitju tudi po zasluzi članov **LD Podgorje**, ljubiteljske kulture, prostovoljnih gasilcev in ne nazadnje tudi zaradi priljubljenega domačega župnika **Leopolda Korata**. Lovci ga imajo kar za »svojega«, saj že vrsto let daruje tradicionalne lovske maše na Čerčejevem vrhu.

V podgorsko lovsko in kmečko življenje je že od nekdaj vključena tudi lepo urejena **kmetija Lampret** s svojim privlačnim **Gostiščem Rogina** z letnico 1868, zlasti njen 58-letni gospodar **Tone Rogina**, njegova mama **Terezija**,

ki je že babica in prababica, žena in babica **Mira**, hčerki **Tjaša** in **Dominika** ter sin **Tonček** z ženo **Nastjo** in hčerko **Emo**. Ker se radi družijo s svojimi gosti, krajani, predvsem pa z dolgoletnimi lovskimi prijatelji od blizu in daleč, se zadnji dan v letu posvetijo njim. »Naša tradicionalna celodnevna silvestrska druženja potekajo že 20 let. Oba s sinom sva podgorska 'jagra', jaz že 40, Tonček pa 15 let. V ponos nama je, da lahko nadaljujemo skoraj stoletno Lampretovo lovsko tradicijo. Podgorski 'jager' in zakupnik lovišča je bil že moj deda **Tone**, 'jager' je bil tudi oče **Tone**. Zato je povsem razumljivo, da je naša domačija tako povezana z lovstvom,« je v družbi koroških in štajerskih lovcev ponosno razlagal gospodar kmetije. **Tone** je zelo zgovoren in tako je nekaj besed namenil tudi silvestrskemu druženju na njihovi kmetiji: »Naša silvestrska druženja so obarvana po lovsko. Tradicija rezanja pršuta divjega prašiča, ki je več kot leto dni zorel v dlaki, je za vse udeležence zanimiva in nekaj posebnega. Mnogi

Foto: Franc Rotar

Na Lampretovi kmetiji v Podgorju se od starega leta tradicionalno poslovijo z rezanjem pršutov divjega prašiča v dlaki in prešernim druženjem s prijatelji.

tak pršut sploh prvič vidijo in poskusijo pri nas.«

Lampretova kmetija, v okviru katere je tudi kar velika obora za gojeno divjad, je že od nekdaj prepoznavna po svoji gostoljubnosti in odličnih domačih suhomesnatih dobrotah, tudi iz divjačine. Za njihovo izdelavo je bil pravi mojster že **Tonetov oče**, po njegovi smrti pa je to opravilo prevzela kar

mama **Terezija**. Od staršev se je mesarske obrti dodobra naučil tudi sedanji gospodar. »Prvi divjačinski pršut v dlaki sem pred več kot 20 leti naredil iz stegna damjaka. Pa meni ni bil najbolj po okusu. Zato sem začel izdelovati pršute divjega prašiča. A izdelava ni tako enostavna. Najbolj zahtevno je pravilno počasno sušenje na zraku in stalna kontrola notran-

Foto: Franc Rotar

Lovske trofeje Toneta Rogine so stalno na ogled v domači lovski brunarici.

josti pršuta z leseno špilo. Pri nas na Koroškem vse suhomesnate proizvode sušimo v lesenih 'kastah'. V njih je namreč tudi poleti primerna vlažnost in temperatura. Vsako leto naredim dva do štiri

pršute divjega prašiča v dlaki, ki so namenjeni celodnevnomu druženju ob koncu leta,« je po mesarsko in lovsko razložil Tone, ki ga najbolj privlači lov na divje prašiče.

Da Tone veliko svojega življenja nameni lovu in druženju z lovci, je javno znano. Širša slovenska javnost pa je zanj prvič izvedela danes novembra leta 1988, ko mu je bila boginja lova Diana posebej naklonjena. V domačem lovišču, v revirju Brunik, je namreč uplenil kapitalnega medveda samca. »Tokrat sem bil star 27 let. Medved pa okrog 15 in je tehtal 250 kilogramov. Po CIC točkah sem za lobanjo medveda prejel zlato medaljo. To bi zagotovo dobil tudi za lep kožuh, a ocenitev tega ni bila mogoča, saj sem dal medveda nagačiti,« je po dolgih letih podoživljal svoj lov na medveda. Tone je bil tretji koroški »jager«, ki je na Koroškem uplenil kapitalnega medveda. Najmočnejšega na Koroškem. Pred njim ga je leta 1960 v lovišču LD Koprivna - Topla uplenil **Filip Kordež**. Leto pozneje ga je v lovišču LD Bistra,

v prisotnosti **Jožeta Osojnika**, uplenil tudi **Anton Osojnik**.

Lampretov Tone, kot ga po domače kličejo prijatelji, je na svoje lovske trofeje zelo ponosen, zato jih skrbno neguje in varuje za poznejše rodove. Zanje je kar na gostilniškem dvorišču postavil lično leseno brunarico, ki je kot velika izložba. Tako so trofeje slehernemu obiskovalcu domačije vedno na ogled. Preparirani medved v naravni velikosti, ruševce, divji petelin ter rogovja jelenov, srnjakov, čekani divjih prašičev pa roglji gamsov in muflonovi polži vedno privabijo poglede lovcev, zlasti mlajših obiskovalcev. »Moje trofeje so del mene. Vsaka zase sestavlja bogat in pisan mozaik mojega lovskega življenja. Za vedno me bodo spominjale tudi na nepozabna druženja s prijatelji,« je Tone sklenil lovski klepet.

Franc Rotar

Na Lovu treh družin

Lov treh družin je postal vsakoletna tradicionalna oblika druženja lovcev iz treh sosednjih lovskih družin, ki delujejo na vznožju Pohorja: **LD Šmartno na Pohorju**, **LD Fram** in **LD Polskava**. Skupni lov vsako leto organizira ena od teh treh lovskih družin.

Organizacija lova, ki je bil v nedeljo, 2. decembra 2018, je padla na ramena LD Šmartno na Pohorju. Lov vsakič poteka tako, da lovske družine poskrbijo za pritisk v svojem lovišču s ciljem, da se vsi lovi končajo na stičišču ali tromeji

Foto: Branko Vasa

Zbor lovcev ob koncu Lova treh družin

sosednjih lovskih družin, kar je pri t.i. Gincmanovi žagi. Tam sta po navadi pozdrav lovini in zadnji pogon. Na tokratnem skupnem lovu LD Šmartno na Pohorju ni imela sreče samo pri organizaciji lova, pač pa tudi pri samem lovu. Člani omenjene lovske družine so namreč po lovu edini prišli na zborna mesto s plenom.

Po končanem lovu smo na zbornem mestu ob kurišču na dolgih palicah pekli mlado svinjino, manjkalo pa ni niti domačega štajerca in dolenjskega cvička. Letos so bili namreč med nami tudi lovski prijatelji z Dolenjske.

Branko Vasa

Že 35. lovska maša pri sv. Pankraciju

Že več desetletij lovci **LD Remšnik** uspešno sodelujejo z lovci iz sosednje Avstrije. Pomembne zasluge za začetek uspešnega sodelovanja remšniških lovcev s kolegi iz Avstrije ima lovec **Josef Loibner** iz Eibiswalda. Lovci z obeh strani meje krepijo sodelovanje, še zlasti po vstopu Slovenije v Evropsko unijo.

Ena izmed oblik sodelovanja je tudi skupna lovska maša, ki je vsako prvo nedeljo v septembru. Tako so se lovci z obeh strani meje tudi v letu 2018 – že petintridesetič – zbrali pri skupni lovski maši v **cerkvi sv. Pankracija**, ki je podružnična cerkev Župnije Remšnik. Cerkev, ki je tudi dobro obiskana izletni-

ška točka, stoji tik ob slovensko-avstrijski meji, na nadmorski višini 910 m in je dolgoletno stičišče ter vez med obema sosednjima narodoma. Tega ni mogla prekiniti niti »železna« državna meja v letih po drugi svetovni vojni. Lovsko mašo, ki je vedno v slovenskem in nemškem jeziku, je letos daroval prof. dr. **Vinko Potočnik**. V pridigi je posebej poudaril tako obliko sodelovanja, ki zbližuje in krepi vezi med obema narodoma.

Po maši je sledila procesija k bližnji kapelici sv. Huberta, ki so jo zgradili Avstrijci leta 1983. To je tudi letnica začetka skupnih lovskih maš pri sv. Pankraciju. Lovce in številne druge zbrane je v slovenskem jeziku pozdravil **Lojze Unuk**, v nemškem pa **Albert Grögl**.

Mag. Jože Marhl

Foto: Jože Marhl

Lovci so v procesiji stopali proti kapelici sv. Huberta.

Hubertova lovska maša prvič v Sodražici

Pa nam je le uspelo! Kjer je volja, tam je pot, pravijo – in to je še kako res. V LD Sodražica nam je uspelo v nedeljo, 9. septembra 2018, narediti prvo brazdo v ledino, saj smo prvič organizirali in vzorno izpeljali Hubertovo lovsko mašo. Že dalj časa se je med člani porajala želja za izpeljavo tega dogodka, a nam je vedno manjkala tista pikica na i. Končno se je upravni odbor odločil ter poslal starešino **Franca Šivca** na teren.

Najprej smo morali stopiti v stik s predsednikom Zveze lovskih družin (ZLD) Kočevje **Brankom Zlobkom**. Na srečo se je s predlogom takoj strinjal in celo za pokrovitelja tega dogodka ponudil ZLD Kočevje. Tako je bila prva stopnica premagana. Druga, ki je bila pred nami, je bil pogovor, ki ga je bilo treba opraviti z župnikom **Francijem Bizjakom**, da bi v farni cerkvi **sv. Marije Magdalene** daroval mašo. Tudi pri njem smo uspeli. Seveda bi storili veliko napako, če se ne bi oglasili na Občini Sodražica pri

Foto: Erik Berginc

V LD Sodražica smo v nedeljo, 9. septembra 2018, prvič organizirali in vzorno izpeljali Hubertovo lovsko mašo.

županu **Blažu Milavcu** in mu poročali o naši nameri. Zahvaljujemo se mu za moralno in denarno pomoč. Za konec je bilo treba poskrbeti tudi za primeren prostor za pogostitev gostov. Iz zagate nam je pomagala ravnateljica Osnovne šole Sodražica prof. **Majda Kovačič Cimperman**, ki nam je dala na voljo šolsko kuhinjo in jedilnico, za kar smo ji zelo hvaležni.

Med vsemi pripravi pa smo v lovski družini gostili oziroma nu-

dili naše prostore likovni koloniji *Zeleni most*. V zahvalo smo prejeli izredno lep lesen kip divjega petelina. V mali dvorani Osnovne šole Sodražica so likovniki predstavili svoja likovna dela, bili pa sta tudi predavanji na temo umetne vzreje divjega petelina in monitoringa (spremljanja) zveri v Sloveniji. O umetni vzreji divjega petelina je predaval dr. **Ivica Križ**, dr. **Tomaž Skrbinešek** z Biotehniške fakultete Univerze v Ljubljani pa je predstavil sodobne pristope

k monitoringu zveri v Sloveniji. Sledila je še okrogla miza na temo sobivanja z zvermi.

Naj se vrnem k sv. maši. S prapori prisotnih lovskih družin smo se zbrali na trgu in ob tej priložnosti je predsednik ZLD Kočevje **Branko Zlobko** položil venček pod spominsko ploščo dr. **Ivana Lovrenčiča**, ustanovitelja Slovenskega lovskega kluba. Ob 10. uri so se oglasili cerkveni zvonovi in **Domžalski rogisti**. Na naše zadovoljstvo se nam je na trgu pridružil tudi župnik z ministranti. Skupaj smo v sprevedu krenili proti cerkvi. S svojo prisotnostjo sta nas razveselila tudi župana Sodražice in Ribnice. V cerkvi nas je kot prvi pozdravil predsednik ZLD Kočevje Zlobko. Med sveto mašo so na svoje rogove večkrat zaigrali **Domžalski rogisti** in ubrano zapeli **cerkveni pevci** in pevci **Prijatelji** iz Kočevja. Bilo je enkratno. Po maši smo si lahko ogledali še razstavo *Zeleni most* ter se v šolski jedilnici odžejali in tudi dobro podprli z okusno pripravljeno hrano. Vsem, ki ste nam kakorkoli pomagali, iskrena hvala!

Jože Arko

Reševanje srnjaka

Konec lanskega oktobra, tik pred prazniki, je člana LD Puščava **Evgena Šlausa** obvestila soseda, da je na travniku v bližini njegove kmetije srnjak, ki se je z rogovjem zapletel v trak električnega pastirja.

Lovec je takoj je odšel na kraj dogodka in opazil srnjaka, ki se je na vse pretege poskušal rešiti. Previdno se mu je približal in ga s težavo prijel ter zadržal, saj je ta

razmeroma majhna in lahka žival precej močna. Trdno ga je držal na tleh, soseda pa mu je pomagala, da sta trak odrezala in ga odvila z njegovega rogovja. Takoj za tem je Evgen srnjaka spustil in je ves vesel zbežal v gozd.

Ob tem se poraja vprašanje, česa se je srnjak bolj bal – da je bil ujet v trak ali človekovega približevanja. V vsakem primeru lahko sklenemo – konec dober, vse dobro. In upamo, da se bo vsaj ta srnjak v prihodnje izogibal ograj in električnih pastirjev.

Tomaž Golob

Foto: Samo Šlaus

Srnjak se je z rogovjem zapletel v trak električnega pastirja. Pri tem se je na vse pretege poskušal rešiti. Pomagal mu je Evgen Šlaus, član LD Puščava.

Karel Schaffer, častnik avstro-ogrske vojne mornarice in lovec

Med razstavnimi eksponati v Prirodoslovnem muzeju Slovenije lahko v vitrini s okostji sesalcev opazimo tudi lobanjo lisaste hijene (*Crocota crocuta*). Ta največja vrsta hijen živi v podsaharski Afriki, je plenilec in mrhovinar, med drugim je znana tudi po izredno močnih čeljustih oziroma močnem ugrizu. V prvotni inventarni knjigi **Kranjskega deželnege muzeja**, iz katerega izhaja Prirodoslovni

Kontraadmiral Karel Schaffer (1831–1904)

Sergej Mašera Piran, inv. št. P 3953

muzej Slovenije, je zabeleženo, da je bila lobanja v muzeju na ogled postavljena leta 1876 in da jo je muzej sprejel od Kapt. Schafferja, kot nahajališče pa je navedena le Afrika. Žal ni drugih, podrobnejših podatkov. Zdaj je lobanja v muzejski zbirki sesalcev shranjena pod inventarno št. PMS 22043.

Karel Schaffer se je rodil leta 1831 v Sežani. Po končani **Vojnopomorski akademiji v Trstu**, kjer je diplomiral leta 1848, je plul na številnih ladjah širom sveta in v avstro-ogrske vojni mornarici postopoma napredoval do čina kontraadmirala. Kasneje je postal tudi načelnik

vojaške pomorske akademije na Reki. Med drugim je poveljeval eni od bojnih ladij znamenite »meksikajnske« odprave nadvojvode **Maksimiljana Ferdinanda Habsburškega**, mlajšega brata avstrijskega cesarja **Franca Jožefa**. Postal je tudi Maksimiljanov osebni tajnik in bil skupaj z njim v Mehiki obsojen na smrt. Na srečo ga je njegova bogata mehiška soproga tik pred usmrtenjavo odkupila od revolucionarnih oblasti, na atlantski obali pa naj bi ga, skritega v sodu, kot trgovsko blago natovorili na ladjo, ki je plula proti Evropi.

Kranjski deželni muzej je poleg lobanje lisaste hijene od Schafferja

prejel tudi lobanjo povodnega konja (v prvotni inventarni knjigi je zanjo kot leto razstave vpisano leto 1881, zdaj je v muzejski zbirki sesalcev shranjena pod inventarno št. PMS 16407), ki ga je

uplenil nekje na vzhodnoafriški obali. Schaffer je bil torej strasten lovec. Tudi v rodni Sežani se je pridružil tamkajšnjim lovcem. Tja se je po daljši bolezni in upokojitvi leta 1887 vrnil za stalno, žena pa

se je s sinovoma vrnila v Mehiko. V osamljenosti je Schaffer večino časa preživel v naravi in se v glavnem družil le z lovci, ki so o njem vedeli marsikaj zanimivega, med drugim tudi naslednjo anek-

doto, ki jo je zapisal dr. **Miroslav Pahor**: »Schaffer je bil strasten lovec, pa ni imel vedno sreče. Z Jožetom Peganom in učiteljem Vladimirjem Pečkom se je potikal okoli Golobje jame pri Ponikvah in streljal jerebice. Schaffer je oprezoval iz grmovja, Peček, ki je bil na drugi strani, pa je streljal proti njemu, ker je mislil, da je tam nekaj jerebic. K sreči je dobil Schaffer samo eno šibro v levo lice. Besen se je Schaffer obrnil do Pegana in mu rekel, da gredo domov. Tri kilometre so pešačili in nobeno Pečkovo opravičevanje ni pomagalo. Schaffer je za tisti dan ostal nem. Naslednji dan je Peček dobil pošiljko z očali in pripisom: Natakni si jih, da boš znal ločiti admirala od jerebice.«

Mojca Jernejc Kodrič,
Prirodoslovni muzej Slovenije

Vir: Pahor, M., 1977: Kontraadmiral Karel Schaffer iz Sežane. Naša pomorska preteklost. Informator: glasilo delovne organizacije Splošna plovba Piran, št. 1, str. 29–30.

Foto: Ciril Milnar

Lobanja lisaste hijene (*Crocota crocuta*) iz zbirke Prirodoslovnega muzeja Slovenije

Poslovil se je priljubljeni župnik mag. Anton Vrisk

Na prvi dan leta 2019 je odšel v večnost mag. **Anton Vrisk**, dolgoletni župnik v Črni na Koroškem. Zelo smo ga cenili lovci, ki smo bili z njim pogosto v stiku. Hvaležni smo mu za njegov prispevek k ohranjanju lovske kulture in za njegove vedno spodbudne besede, ki so v naših krajih naredile lov družbeno sprejemljiv.

Pred dobrimi 40 leti je v malo gorsko vasico Črno na Koroškem prišel službovat mlad duhovnik Tone, ki se je rodil v župniji Vojnik leta 1947. Pravijo, da pokrajina, v kateri živiš mlad, značajskega pomaga oblikovati človeka. Tone je prišel iz rodovitnih krajev, kjer je kmetijstvo glavna panoga, s katero se preživljajo tamkajšnji ljudje. Taki so po navadi mili, odprti do soljudi, povezani z naravo in delavni. Takšen mil, odprt do soljudi, povezan z naravo in delaven je prišel Tone v Črno opravljat svoje poslanstvo. Kraj, kot je Črna, pa je dokaj drugačen kot njegov Vojnik. Tod prevladujejo za kmetijstvo neprimerne razmere, gozd, visoke planine in tu so doma »knapi«, »holcerji« in »jagri«. Ampak ti ljudje so drugačni; so dokaj zaprti vase, na videz robati, kot je v teh krajih težko pridelati črni kruh. Na zunaj so kot trdo zapečena skorja, v sredini pa je mehka, dobra sredica. Grobo, trdo

skorjo je treba predreti in prideš do rahle, okusne sredice. Vsakdo trde skorje ne predre zlahka. Tonetu je to z njegovim značajem uspelo hitro. Navadil se je na ljudi in Črnjani so se navadili nanj.

Tone je imel rad naravo. Na kratko bom opisal doživljanje z njim, ki veliko pove o njegovi povezanosti z naravo. Na birmo mlajšega sina sem povabil tudi lovskega prijatelja Štefana iz Prekmurja, ki je bil že večkrat v našem lovišču in je vzel tiste dobre občutke, ki jih dobi lovec, ko zasliši prve kiti-ce redkega gozdnega trubadurja iz

naših gozdov – divjega petelina. Na kosilo po birmi sem povabil tudi **Toneta**. Ob mizi je bilo veliko pogovorov o divjem petelinu in preden se je Tone poslovil, je name naslovil prošnjo: »Janez, ali bi mene tudi peljali poslušat petelina, kajti že toliko sem slišal o njem, videl ali slišal ga pa še nisem?« Res me je naslednji dan že poklical in šla sva na naše bogato rastišče Mačje korito. V trdi temi sva prišla do rastišča in čakala. Pravi lovec ve, da je takšno čakanje lepo, če čakaš sam, ko pa je s teboj gost, pa temu ni tako.

Foto: Janez Štob

Mag. Anton Vrisk, dolgoletni župnik v Črni na Koroškem, je bil priljubljen med farani in je veliko pripomogel, da je lov v kraju, kjer je služboval, postal družbeno sprejemljiv.

Tisto jutro se petelini kot zakleti niso hoteli oglasiti. Nagnil sem se k Tonetu in mu šepnil: »Morda se je tu okrog sprehajala kuna ali je rastišče preletel orel. Greva višje, morda bo več sreče.«

Pomaknila sva se nekaj sto metrov višje in zaslišal sem kar tri peteline na robu, proti sosednji Šajmanci. »Ali jih slišite?« sem šepnil. Tisti, ki prvič sliši nežno, za marsikoga kar svojevrstno petje, le s težavo loči rastišče petelina od petja drugih ptic, ki so se že začele oglašati. »Primitite me za roko in, naskočila' jih bova, tako da bova prav blizu njih. Pazite, da ne boste delali korakov, ko bom obstal,« sem še dejal. Kmalu je zaslišal klepanje, drobljenje, končni udarec in brušenje. Pomaknila sva se le dobrih dvajset korakov do srednjega petelina in se stisnila k debeli smreki. Vsa zamaknjena sva poslušalo čudovito pesem, ki jo izvabi le narava, in dočakala, da je izza grebena pokukalo sonce. Kot v najlepših sanjah je osvetlilo petelina v kovinsko barvo, ko je korakal po debeli smrekovi veji in kazal svojo moč tekmeccem in kuri, ki je medtem priletela na rastišče. Kar ušlo mi je: »Tone, vi imate pa res veze s tistim zgoraj, kajti le redko se zgodi, da kdo prvič vidi petelina v vsej njegovi veličini in lepoti.«

Minilo je dobre pol ure in petelin se je začel sprehajati po veji, midva pa sva strmela vanj. Vedel sem, da bo skoraj odletel na tla, bodisi k svoji kuri ali pa tekmeccem

nasproti. Opazoval sem Toneta. Nepremično je gledal v petelina, naenkrat pa se je zelo zdrznil, kajti v tistem času je petelin odletel. »Da vas ne bo kap,« sem brez pomišljanja zinil. »Ne, ne, le močno zaverovan sem bil v to čudovito žival, da sem pozabil na vse okrog sebe,« je odgovoril in nadaljeval: »Res, Janez, čudovito je bilo in sedaj vem, zakaj vstajate tako zgodaj in v tem hladnem vremenu pri miru zdržite ure in ure. To bom sigurno povedal faranom.« In res, pri vsaki maši v naslednjem tednu je govoril o svojem doživetju in mnogo lepega je povedal o lov-

cih. Tudi sam se moram Tonetu zahvaliti za marsikaj; od tistega dobrega sodelovanja pri pisanju diplomske naloge do odličnega sodelovanja v času županovanja in tudi pri mojem kasnejšem delu.

Malo me je zaneslo in sem v tem prispevku morda preveč pisal o sebi in svoji hvaležnosti do Toneta, ki je bil velik človek in dober prijatelj. Pri lovcih še vedno velja, da tradicija pomeni veliko. Še vedno si izrečemo dober pogled in lovski blagor in še vedno prisegamo na lovske svetnike, kot je sveti Hubert. V veliko slovenskih lovskih dru-

žinah organiziramo Hubertove maše kot poklon za vse tiste dobre poglede in lovske blagre, ki nam jih je narava v letu podarila. Pred leti smo se lovci iz Črne in Mežice odločili, da vsako leto priredimo to zahvalno mašo. Idejo smo predstavili našemu župniku Tonetu in nad njo je bil navdušen. Tone je bil odličen govornik in mislec. V cerkev je znal pritegniti tudi tiste, ki v ta hram le redko zaidejo in pri Hubertovi maši, ki jo je vodil on, je bila cerkev vedno polna ljudi, ne le lovecev. Mašo je pripravil tako, da je bilo mogoče slišati lovske rogove in

lovske pesmi, precej misli pa je namenil tudi naravi.

Hvala, naš lovski prijatelj Tone, za vse lepe besede o naravi, lovcih, lovu ... Zares veliko ste pripomogli, da je naša okolica začela sprejemati lov. Tone, naj bo ta prispevek, objavljen v glasilu slovenskih lovecev, odraz naše globoke hvaležnosti za vse sodelovanje, za vse vaše lepe besede o lovcih. Na tak način se lovci pridružujemo veliki množici užalostčenih Črnjanov, ki so se v tem letu poslovili od svojega priljubljenega župnika. Tone, hvala vam.

Janez Švab

»Pes, puška in avto morajo biti nemški!« je dejal prvi lovski tovariš. Drugi mu je odgovoril: »Puška je srbska, avto japonski, pes pa napu slovenski. Pol' sm ja svetski človek!« Tretji pa je dejal: »Lah' je puška nemška, ameriška, finska, francoska ali srbska, če nimaš mirne roke, ti ne bo nobena pomagala.« Četrti se je pridružil: »Meni dns nobena ne bo pomagala, zak sm metke duma pozabu!« In tako. Lovske, lovske so te.

Ali ste vedeli, da lovci na Madžarskem že od julija 2016 na individualnih lovih lahko streljajo s prednjačami? Od 11. januarja 2019 pa jim je dovoljeno s prednjačami loviti tudi na skupnih lovih. Hmmm, pa se vračamo nazaj h koreninah. Po ogledu nekaj filmčkov na spletnem portalu YouTube sem videla, kako naj bi potekal lov s prednjačami. Je takšen lov dober ali slab? Ah, lov je vsak dober. Med slabostmi lova s prednjačami omenjajo zamudne priprave na strel. Kakšne pa so prednosti lova s prednjačami? Pravijo, da se moraš divjadi čim bolj približati, kar posledično pomeni, da lovec preizkuša tudi svoje sposobnosti zalezovanja divjadi.

Podoben argument sem slišala tudi od zagovornikov lova z loki. Da smo si na jasnem: tovrsten lov (z loki) je v Sloveniji prepovedan. Konec koncev je tudi boginja Diana upodobljena z lokom. In tudi Amazonke so lovile z loki! Iz nekaterih virov celo izhaja, da so si dale odstraniti ali celo izžgati desno dojko, da jih ni ovirala pri uporabi loka. In če že omenjam loka. Najbolj me zmrza, ko kdo reče, da bi »šel med lovce« samo zato, da bi (in če bi lahko) streljal z lokom. Zakaj se mi zdi ta argument problematičen? Zato,

Lovkina kolumna: Amorjeva puščica, prednjača in dušilec

ker je lovec v prvi vrsti tisti, ki skrbi za divjad!

Ljubezen do narave je tista odlika, po kateri ločimo pravega lovca. Kot je opisal dr. Lorkar v Lovsko-ribiškem slovarju (1937, str. 31), je pravi lovec tisti, ki ima srce za živalstvo, v katerem vidi bitja, ki imajo pravo do življenja. Za takšne, ki bi samo streljali, pa je v Sloveniji dovolj streljšč in tarč! Takšnim bi lahko rekli, če si sposodim izraze iz omenjenega slovarja, tudi: mrhar (lovec, ki brezvestno pobija) ali mesar (lovec, ki pobija vse vprek, ki mesari) ali streljač (ki ne čuva in ne goji divjadi ter se ne briga, od kod prihaja divjad, ampak strelja brez pridržka vse živali, ki mu križajo pot). Morda pa tudi lenivec (lovec, ki mu ni za lov, ampak za želodčne užitke na lovu) ali pečenkar (kdor lovi zaradi mesa). Nikakor pa ne moreš biti lovec samo zato, da streljaš! Saj vemo, kaj pravi rek: Če bi lovec vedno nekaj uplenil, bi se mu reklo nosec, ne pa lovec.

Sicer pa nas v slovenskih gozdovih od vseh puščic lahko zade ne le Amorjeva. Pa menim, da je večja verjetnost, da bomo srečali risa. ☺ Ok, to imamo na eni strani – vračanje k prvotnim načinom lova, na drugi pa je tehnologija,

ki je omogočila uresničitev vseh idej. Če smo kot otroci »streljali race« v tisti igrici na »debelem« televizorju (izraz sem si sposodila od sosedovega fantička), so sedaj na voljo različne aplikacije, ki poskušajo igralcu čim bolj približati naravno okolje oziroma naravne razmere, v katerih poteka lov. Pri tem lahko uporabnik (igralec) izbira, katero divjad želi loviti – divjega prašiča, jelena, muflona in drugo. S pomočjo tovrstnih aplikacij naj bi lovec izboljšal tudi strelske sposobnosti. Je to mogoče? Ja, seveda, saj strelja s plastično puško, ki je kot »ta prava«, tak lov pa si projicira na steno. In potem res pride merjasec v dnevno sobo. Moja prababica bi rekla: »Kaj si še ne bodo zmislili?« Se mi zdi, da počasi primanjkuje idej, ker so se spomnili že vse in vsega. Tako sta mogoča navidezni lov prek aplikacije in obujanje prvotnih načinov lova.

In še tretje, kar sem zasledila in kar pogosto sproži burno razpravo: dušilec na lovski puški. Sedaj ga uporabljajo tudi v Avstriji. Ali bomo tudi v tem sledili Avstrijcem, našim sosedom? Nekateri pravijo, da potem »se bo pa več kradlo«. Drugi jim odgovarjajo: »Kdor krade zdaj, bo kradel tudi v prihodnje.« V

pomenu: kdor zna, ta pač zna. In kako lahko razložimo ta argument? Nekako takole: vsak zvok strela naj bi ponazarjal strel na divjad. In če gospodar o tem strelu ni obveščen, se takoj sklepa, da je nekdo nekaj »vzel«/»ukradel«/»skril«. Pri tem pa ne pozabimo, da iz oddaljenih delov lovišča strela ni slišati, prav tako ne v neugodnih vremenskih razmerah. Ob tem je veliko različnih naravnih dejavnikov, ki vplivajo, ali se bo strel slišal ali ne. Tako lahko zaključimo, da je takšen argument na majavih tleh. Pa da sem še malo bolj slikovita. Si na lovu v gozdu ... Za grmom zaslišiš vzdih. In kaj pomisliš? Po navadi sklepamo, da je koga »zagrabilo za srce«, mu je prišla »slabina« ali pa da se imata »dva rada«. Kdo pomisli, da morda nekdo le hodi navkreber in je ves zadihan bodisi zato, ker je utrujen, ali pa preprosto zato, ker nima kondicije? Tako kot vsak vzdih ne pomeni zgoraj navedenega, tudi vsak strel ne pomeni, »da nekdo krade«. Pa pustimo pri tem pravno terminologijo.

V knjigi Lov in lovci skozi čas (2004, str. 41) sem zasledila, da je bila prednost lokostrelstva v tem, da so bili učinkovitejši od lovskih pušk, saj pri streljanju ni bilo dima in hrupa, ki bi plašila divjad. Ah, ja – če bi bil dušilec na lovski puški, ne bi bilo hrupa. Po drugi strani meni lovski tovariši, ki ga zelo spoštujem in njegovo mnenje zelo cenim, da pri nas mogoče pa le še nismo zreli za uporabo dušilca. Mogoče. Čas bo prinesel svoje. In nekaj tudi odnesel. Je pa prav, da smo seznanjeni z novostmi v loviščih zunaj naših meja in da se o njih pogovarjamo. Saj vemo, da ni nujno, da je vse, kar je novo, tudi dobro! In obratno.

Maja B.

LOVSKE OSEBNOSTI

Sv. HUBERT

Lovski zavetnik in apostol Ardenov

Sv. Hubert, plemič iz rodu Merovingov in svetnik, se je rodil okoli leta 655 v Akvitaniji v Franciji (v literaturi boste našli tudi podatek, da se je rodil med letoma 656 in 658 v Toulusu), umrl pa je leta 727 blizu Bruslja. V srednjem veku je bil izjemno čaščen svetnik, ki je veljal ne samo za zavetnika lovcev, pač pa tudi matematikov, optikov in kovinarjev. Ikonografija njegove življenjske zgodbe je tesno povezana z zgodbo **sv. Evstahija**¹. Njegovo ime je skrajšana oblika iz imena Hugbert oziroma Huguberah, kar pomeni *bleščeč um*².

Za sv. Huberta je najbolj značilna legenda, da sta mu žena in edini otrok kmalu umrla. Takrat se je, da bi pozabil na žalost in bolečino, pogosto zatekal v gozd ter iskal tolažbo in razvedrilo v lovu. Postal je tako navdušen lovec, da se je celo na sam veliki petek, medtem ko so drugi šli v cerkev, odpravil nad jelena. Ko ga je preganjal, se je na neki gozdni jasi jelen obrnil k njemu, med rogovjem pa se je zalesketal križ. Hubert je od začudenja obstal, glas, ki je prihajal od jelena, pa mu je rekel: »Hubert, če se ne spreobrneš h Gospodu, boš padel v pekel.« Hubert je glas vzel resno, poiskal maastrichtskega škofa in se zaupal njegovemu vodstvu. Škof, **sv. Lambert**, je Huberta posvetil v duhovnika, nato pa ga kot oznanjevalca vere poslal v Brabant in Ardenne. Ljudstvu se je tako priljubil, da so ga kmalu imenovali *apostol Ardenov*.

Ko so škofa Lamberta okoli leta 705 umorili, so za njegovega naslednika izvolili in imenovali Huberta. Hubert, ki je svojega učitelja Lamberta zelo cenil in spoštoval, je v Liegeu, kraju, kjer je Lambert pretrpel mučeniško smrt, sezidal cerkev in vanjo prenesel svetnikove kosti. Pozneje je tja prenesel še škofijski sedež. Upodobitve ga kažejo v običajnem škofovskem oblačilu, ob sebi ima večinoma pse in lovski rog, lahko pa tudi knjigo in križ. Pri njem je nepogrešljivo jelenje rogovje ali kar jelen sam. Sv. Hubert goduje 3. novembra, v nekaterih koledarjih pa je njegov god označen 30. maja. Legenda pripoveduje, da je jelen Huberta spreobrnil v kristjana in je ravno zato Hubert postal zavetnik vseh lovcev kot sv. Hubert.

Po spreobrnitvi se je povsem posvetil veri. Žareči križ med jelenjimi rogovi je prevzel iz zgodbe sv. Huberta in sv. Evstahija, dveh zavetnikov lova³. Legende pripovedujejo o številnih čudežih, ki so se dogajali ob tem, ob koncu življenja pa naj bi bil Hubert v videnju opozorjen tudi na čas in kraj svoje smrti. To se je zgodilo leta 727; v Brabantu je posvetil novo cerkev, v Tervueru blizu Bruslja pa zbolel in čez šest dni bolezni tudi podlegel.

Zdaj mnoge slovenske lovske družine v čast sv. Huberta prirejajo že kar tradicionalne *Hubertove maše*, ob katerih duhovniki poudarjajo lovsko pravičnost in jo povezujejo z likom sv. Huberta. Sicer pa naj še zapišemo, da je v povezavi s sv. Hubertom, zavetnikom lovcev, znan tudi izraz *hubertus*, ki pomeni nepremočljivo volneno tkanino v platneni vezavi ali lahek plašč iz take tkanine. Od tod poimenovanje prepoznavnega lovskega plašča kot *hubertusovega plašča* (starejši slovenski lovci še vedno prisegamo nanj). Na sv. Huberta se nanaša še izraz *pes sv. Huberta* – francosko *le chien de Saint Hubert*.

Pripravil: **dr. Marjan Toš**

¹ Svetniki, mučenci in blaženi krstni zavetniki, www.druzina.si

² Ime Hubert izhaja iz nemškega imena *Hubert*, le-to pa iz latinskega *Hubertus*. Nemško ime *Hubert* je skrajšana oblika imena *Hugbert*, ki zhaja iz imena *Huguberath*, ki je zloženo iz starovisokonemskih besed *hugu*, v pomenu *um*, *razum*, *pamet*, in *berhat*, kar pomeni *bleščeč*, *slaven*.

³ Tudi Evstahija upodablja z jelenom, ki ima sredi rogov lesketajoč se križ; včasih tudi kot viteza ali lovca na konju, ki trobi v lovski rog. Poleg lovcev in gozdarjev so ga za svojega zavetnika izbrali tudi kramarji, pletilci nogavic in suknarji. Njegove prigode in prigode njegove družine so upodobljene na 33 barvnih slikah na oknih veličastne gotske katedrale v Chartresu. Nemški slikar Albrecht Dürer ga je upodobil v lesorezu s čudežnim jelenom.

Wilhelm Rauer: Spreobrnitev sv. Huberta

OKUSI NARAVE

Čili* z mletim jelenovim mesom

* Čili – mehiška enoločnica

Za štiri osebe potrebujemo:

- ☑ 3 žlice olja
- ☑ 50 dag mletega jelenovega mesa
- ☑ 2 manjši rdeči čebuli
- ☑ 2 stroka česna
- ☑ 2 rdeči papriki
- ☑ 2 žlički blagega zdrobljenega čilija
- ☑ 40 dag paradižnikove mezge
- ☑ 40 dag kuhanega rdečega fižola
- ☑ 2 žlički soli
- ☑ žličko koriandra v zrnju
- ☑ žličko zdrobljenih posušenih koriandrovih listov
- ☑ 4 žlice kisle smetane
- ☑ 2 dl vode

Na olju popražimo meso, dodamo na drobno sesekljano čebulo in česen, večkrat premešamo in pridenemo že na koščke zrezano papriko ter dve žlički blagega zdrobljenega čilija. Vse sestavine počasi pražimo približno pet minut. Med mešanjem obračamo, dodamo paradižnikovo mezgo, koriander in solimo ter na koncu dodamo kuhan fižol in zalijemo z vodo. Vre naj počasi pol ure. Ponudimo z žlico kisle smetane.

O čiliju: je grmičasta tropska rastlina iz rodu paprik, po okusu pa ostra začimba. Plodovi so lahko rdeče, zelene ali zlato rumene barve in niso večji od dveh do treh centimetrov. Posušene rdeče plodove, ki so zmleti v prah, prodajajo pod imenom kajenski poper. Čili je tudi glavna sestavina pekočih omak, kot je tabasko in podobno.

Strokovnjaki navajajo, da ima veliko zdravih učinkov, pomaga pri odpravljanju glavobolov, pri vnetju sinusov, zavira raka prostate, znižuje visok krvni tlak ...

Mogoče pa ste čili že ali ga še boste vzgojili na svojem balkonu ali vrtu in ga boste lahko zamenjali z zdrobljenim, ki je na voljo v trgovini. ☺

Ponudimo z veliko žlico ljubezni in spoštovanja do hrane in živali!

Žan in Eva

Kot blisk se je 5. decembra 2018 razširila žalostna novica, da je nenadoma prenehalo biti plemenito srce našega lovskega tovariša in prijatelja ter dolgoletnega člana

LD Radovci **Draga Smodiša**, ki se je rodil 6. oktobra 1955 Radovcih, kjer je tudi odrasel. Osnovno šolo je končal na Goričkem, nato pa se je vpisal in uspešno končal srednjo šolo elektro smeri v Mariboru.

Po končanem šolanju in odsluženju vojaškega roka se je zaposlil pri Elektro Maribor v Murski Soboti, kjer je odgovorno opravljal zaupane naloge, zato so ga sodelavci tudi spoštovali. Ustvaril si je družino in si zgradil dom. Skupaj z ženo in hčerka je složno bival na Goričkem. Posebno pa je bil ponosen na svoje vnuke.

Že kot mladega fanta ga je mikalo, da bi postal član zelene bratovščine, saj se je vedno rad družil z lovci. Za vstop v LD Radovci se je odločil leta 1975 in v decembru leta 1977 uspešno opravil tudi lovski izpit. Že naslednje leto se je začel udeleževati izobraževanja za lovskega čuvaja in aprila 1979 uspešno opravil lovskočuvajski izpit. Končal je tudi izobraževanje za mentorja in preglednika divjačine. Kot vester in dober lovec se je rad udeleževal vseh dodatnih izobraževanj, ki so potekala v okviru Zveze lovske družin (ZLD) Prekmurje ali tudi širše. Svoje znanje je rad prenašal na mlajše člane, saj je bil mentor več pripravnikom, ki so uspešni lovci.

V LD Radovci je od leta 1998 pa vse do prezgodnje smrti opravljal funkcijo gospodarja. V letu 2018 je postal tudi član nadzornega odbora. Delo je opravljal vestno in odgovorno, vodil je tudi lovni turizem s tujimi gosti in bil član komisije za ocenjevanje škode po divjadi.

Ko smo se leta 1989 člani LD Radovci odločili za gradnjo lovskega doma, je Drago prevzel mesto predsednika gradbenega odbora, aktivno se je trudil za pridobitev gradbene dokumentacije. Prav njemu velja največja zahvala, da smo z gradnjo začeli in jo tudi uspešno končali, povečini s prostovoljnim delom. Zgradili smo lep dom, v katerega je rad zahajal, prav ponosen in srečen je bil, če se je ponudila priložnost, da je dom razkazal raznim lovskeim gostom in drugim obiskovalcem.

Za svoje vestno delo je ob prevzemu doma prejel priznanje ZLD Prekmurje, leta 2007 mu je Lovska zveza Slovenije podelila znak za lovske zasluge in leta 2016 jubilejni znak za 40 let članstva v lovski organizaciji.

Aktiven je bil tudi kot gasilec, zato je prejel tudi pohvale in priznanja Gasilske zveze Slovenije.

Člani LD Radovci smo se skupaj s člani sosednjih lovske družin in gasilskih društev od pokojnika poslovili 10. decembra 2018 na pokopališču v Radovcih. Zadonela je lovska pesem, oglasili so se lovske rogovci in strelji lovske pušk so naznanili, da odhaja lovske tovariši.

Dragi lovske tovariši Drago, odšel si tiho, brez slovesa in nam pustil praznino. Žal se nisi mogel več udeležiti velikega lova, ki smo ga načrtovali še skupaj. Vzela te je noč. Za tabo je ostal le spomin na vsa tvoja dobra dela. Hvala ti za vse. Naj ti bo lahka domača zemlja.

LD Radovci – H. V.

V začetku lanskega novembra, natančneje 7. novembra, ko se življenje v naravi umirja, se je za vedno ustavilo tudi srce našega dolgoletnega lovskega tovariša

Nela Baruta. Tako kot pisano listje zapušča svoje drevo, tako je lovska duša našega Nela zapustila našo LD Izola. Mi vsi pa se bomo kot drevo brez listja brez njega počutili prazni in goli.

Nelo se je rodil 22. maja 1957 v Kopru. V kmečki družini je pridobil poštene delavne navade, v šoli pa poklic trgovca, vendar ga je njegova usoda hotela kot kmeta in nekaj let kasneje je to tudi postal. Že od rane mladosti je bilo njegovo življenje tesno povezano z naravo, divjadjo in lovom in tako je 9. julija 1987 postal član zelene bratovščine LD Izola. Čeprav je njegova kmetija od njega terjala ogromno časa, mu ga za LD Izola nikoli ni zmanjkalo.

V lovske družini je opravljal številne funkcije: bil je član disciplinske komisije (2006–2011), član nadzornega odbora (2007–2011), predsednik nadzornega odbora (2009–2011), gospodar (1997–2006), član upravnega odbora (1988–1995) in starešina (2013–2015). Bil je tudi član upravnega odbora območne lovske zveze. Opravil je usposabljanja za preglednika divjadi, mentorja lovske pripravnikom, lovovodjo in ocenjevalca škode po divjadi.

Z veliko odgovornostjo se je udeleževal lovske delovnih akcij, njegov močan in vesel glas nas je razveseljeval na skupnih druženjih. Leta 1994 je dobil znak za lovske zasluge, leto kasneje pa še družinsko priznanje.

Za Nela je bilo biti lovec nekaj samoumevnega in naravnega, saj je bilo njegovo življenje kot platno, prepredeno z nitkami lovstva. Ogromen del svojega življenja je preživel v naravi – vinogradih, oljčniku, sadovnjakih in gozdu. Ni bilo dneva, da se ne bi srečeval z divjadjo, ki mu je povzročala tudi škodo, vendar ni bil do nje nikoli sovražen, celo nasprotno – vedno je bil na strani divjadi. Za Nela lov ni bil šport, ampak pomoč naravi pri vzpostavitvi njenega naravnega ravnovesja.

Njegova smrt nas je pustila v globoki žalosti. Marsikdaj so bila njegova stališča različna od stališč drugih članov lovske družine. Svoja je pogosto zastopal zelo odločno in zdaj, ko ga ni več, se zavedamo, da ga bomo po-

Narisal: Milan Samar

grešali tudi zaradi njegovega gorečega predstavljanja lastnih stališč, saj nas različni pogledi na življenje bogatijo.

Na njegovi zadnji poti na izolskem pokopališču so ga pospremili tudi številni člani drugih obalnih lovske družin in predstavniki območne lovske zveze. Lovski pevski zbor je s svojimi pesmi zaključil ganljiv poslovilni trenutek, nam pa še povečal zavedanje, da smo imeli čast biti njegovi lovske tovariši.

Nelo, počivaj v miru.

LD Izola – S. M.

»Čuvajmo naš modro-zeleni planet. To je naša zibelka, tu je naš dom. Z globokim spoštovanjem stopajmo po njenem površju in naj naši koraki ostanejo neopazni. Bodimo hvaležni za njene neprecenljive darove in njeno neskončno dobroto vračajmo z ljubeznivim ter harmoničnim sobivanjem z vsemi njenimi prebivalci.« je o Zemlji zapisala Timea Varga. Te besede je rad poudarjal tudi pokojni lovske tovariš **Karel Purgaj**, ki se je rodil 27. julija 1939. Od njega smo se v velikem številu poslovili 28. avgusta 2018 na lenarškem pokopališču.

Čeprav je bil lovec, je bil po srcu in duši najprej velik prijatelj narave, njen varuh in zaščitnik. Spadal je med

tiste slovenske lovce, ki so globoko spoštovali nauke našega nestorja dr. Ivana Lovrenčiča, da je naravi treba vse tisto, kar ji vzamemo, vrniti čim prej in z obrestmi. Karel je rad prisluhnil tišini gozdne jase, žuborenju pomladanskega potočka in ob petju ptic ugibal, kaj neki se bo zgodilo, če se človeški pohlep po naravnih dobrinah ne bo ustavil.

Karel je bil ena zadnjih lenarških legend, ki so v zadnjih desetletjih dalje utrip zeleni bratovščini osrednjih Slovenskih gor. V lovske vrste je stopil kot pripravnik v LD Lenart v letu 1970. Po opravljenem lovske izpitu si je nabavil lovskega psa. Bil je tudi revirni vodja in dober mentor mlajšim lovcom. Marsikam je stopila njegova lovske noga, tudi v zamejske lovišča, v Visoke Alpe in Panonske ravnice, marsikje se je ustavilo njegovo ostro, a pravično lovske oko, a redkeje je odjeknil strel iz njegove lovske puške. Karlova bogata in ustvarjalna lovske pot je bila tesno povezana z LD Lenart. Doživel je veliko pretresov, veliko dobrega in slabega, a vselej ostal zvest njenim ciljem in poslanstvu. Znal je dvigniti glas zaradi napake, znal je biti kritičen glede neumnosti in znal se je postaviti na stran pravice slehernega lovca.

V lovske družini je opravljal številne funkcije: sodeloval je pri gradnji lovskega doma, podpiral je izgradnjo centralnega strelišča pri novem lovske domu, rad je imel lovske pse, bil je strasten in pravičen strelski sodnik, znan daleč naokoli. Bil je, kar je dandanes že redkost – iskren lovske tovariš, enak med enakimi. V LD Lenart je bil dolga leta predsednik nadzornega odbora, disciplinske komisije, komisije za odlikovanja in priznanja ter član upravnega odbora.

Za svoje vestno in nesebično delo je prejel znak za lovske zasluge, reda za lovske zasluge III. in II. stopnje, priznanje območne lovske zveze in jubilejni znak za 40 let članstva v lovske organizaciji.

Hvala ti, dragi Karel, za vsa tvoja plemenita dela, hvala za tvoje tovarštvo in prijateljstvo, hvala za bogata skupna leta, ki so nas družila in povezovala v zeleni bratovščini. Lenarški in vsi slovenskogoriški lovci te bomo ohranili v lepem in trajnem spominu. Ključ do nesmrtnosti je namreč živeti življenje, ki si ga je vredno zapomniti. Mirno počivaj in sanjaj svoj sen.

LD Lenart – V. G.

Iz lovske vrste so za vedno odšli:

Uroš Cergol, LD Krekove,
* 26. 9. 1932, † 16. 1. 2019.

Ernest Gaal, LD Prosenjakovci,
* 28. 7. 1942, † 5. 2. 2019.

Jože Gutman, LD Ljutomer,
* 9. 2. 1944, † 7. 3. 2018.

Emil Tigeli, LD Ljutomer,
* 14. 4. 1946, † 23. 4. 2018.

Jožef Kralj, LD Ljutomer,
* 25. 10. 1944, † 22. 10. 2018.

Stanislav Štelcl, LD Ljutomer,
* 24. 9. 1948, † 24. 10. 2018.

Franc Krajnc, LD Loče,
* 27. 3. 1936, † 3. 1. 2019.

Jože Kovač, LD Laško,
* 4. 12. 1946, † 10. 1. 2019.

Stanislav Žolger, LD Braslovče,
* 14. 9. 1939, † 13. 1. 2019.

Jože Šket, LD Rogaška Slatina,
* 16. 2. 1932, † 14. 1. 2019.

Cveto Pršle, LD Mala gora,
* 17. 12. 1942, † 7. 1. 2019.

Radko Stopar, LD Padež,
* 13. 4. 1944, † 10. 2. 2019.

Franc Ilc, LD Ribnica,
* 3. 7. 1933, † 3. 1. 2018.

Boris Vanič, LD Ribnica,
* 30. 4. 1932, † 28. 1. 2019.

Janez Klun, LD Ribnica,
* 7. 12. 1928, † 3. 5. 2018.

Umrlim časten spomin!

Srečanje vodnikov koroških žigcev in vzrejni pregled

Državna vzrejna komisija (DVK) za avtohtone lovske pasme je od svojega imenovanja (julija 2018) pripravila *Standard za koroškega žigca* in *Pravilnik o vzreji koroškega žigca*. Sočasno je zbirala tudi podatke o lastnikih psov iz psarne **Dreveniška**, jih seznanjala s projektom in povabila, da bi podpisali dogovor za sodelovanje pri projektu *Koroški žigec*. Pozitiven odmev pri lovcih, ljubiteljih goničev, je imel članek z naslovom *Obujanje slovenske domorodne pasme goniča – koroškega žigca*, ki je bil objavljen v lanski 11. številki *Lovca*. Z njim so se lastniki psov seznanili s projektom, kar je zelo olajšalo komuniciranje in predstavljanje projekta po telefonu. Dober odziv je članek dosegel tudi pri drugih lovcih, saj jih je kar nekaj poklicalo in se zanimalo, kdaj bodo na voljo legla oziroma mladiči koroških žigcev in pokazali zanimanje za nakup.

Več težav smo imeli pri pridobivanju podatkov o lastnikih koroških žigcev, da bi lahko z njimi navezali stik. Za podatke smo zaprosili tudi vodjo rodovne knjige **Kinološke zveze Slovenije** in odgovorne za lovske informacijski sistem **Lisjak**. Žal so nas na obeh naslovih zavrnili zaradi določil varstva osebnih podatkov. Za pomoč pri pridobivanju podatkov o lastnikih planinskih goničev iz psarne **Dreveniška** sem zato zaprosil prijatelja, dolgoletna vodnika in vzreditelja planinskih goničev **Mirana Sušca** in **Dušana Mlinška**. Takoj sta mi posredovala podatke o lastnikih psov in psic iz njune vzreje, v naslednjih nekaj dneh pa tudi od lastnikov iz drugih krajev Slovenije, ki so bili zabeleženi v spisku lastnikov koroških žigcev. Z njimi sem vzpostavil telefonsko in elektronsko povezavo glede projekta in večina se jih je takoj pridružila projektu. Že do lanskega novembra smo prejeli podpisane dogovore o sodelovanju s 13 lastniki, od katerih pa smo odgovor še pričakovali. Ker vsi psi

Zbor vodnikov koroških žigcev pred vzrejnim pregledom

in psice niso imeli opravljenega vzrejnega pregleda (člani komisije pa bi si želeli, da bi si vse te pse in psice ogledali zbrane na enem mestu, da bi jih lahko tudi vse biometrično izmerili in jim določili vzrejno vrednost (z namenom, da se bi jih po možnosti lastniki lahko ob prvi gonitvi parili), smo se odločili za organizacijo vzrejnega pregleda in srečanja vodnikov. Za kraj dogodka smo se dogovorili z vodstvom **LD Dolič** in vzrejni pregled prijaviли za 8. december 2018. Nanj smo povabili vse vodnike, ki sodelujejo v programu, in tudi tiste, ki so še oklevali, ali bi se pridružili projektu ali ne.

Na dan vzrejnega pregleda se je komisija pred samim vzrejnim pregledom zbrala na sestanku. Obravnavali in sprejeli smo standard, vzrejni pravilnik, pregledali smo seznam sodelujočih psov/vodnikov v programu, preverili sorodstvene povezave psov/psic ter določili nekaj vzrejnih kombinacij. Prav tako smo se dogovorili za nadaljnje aktivnosti. Za sodelavca oziroma tajnika komisije smo soglasno izvolili **Mlinška**, sicer tudi vodnika koroškega žigca.

Vzrejni pregled se je začel ob 10. uri z zborom vodnikov psov. Predstavil sem člane vzrejne komisije, opisal potek vzrejnega pregleda in skupnega druženja po vzrejnem pregledu. Pregled

je potekal strokovno, v prijetnem vzdušju in brez kakršnihkoli pritomb. Nanj so vodniki privedli večino psov iz programa, manjkajoči so se opravičili. Vzrejno smo pregledali osem psov. Vsi so bili v okviru meril že določenega standarda, vodniki pa so prejeli vzrejno dovoljenje. Ena psička, ki še ni imela opravljenega preizkušnje naravnih zasnov, bo vzrejno dovoljenje dobila naknadno, ko jo bo opravila. V nadaljevanju smo izmerili in vzrejno pregledali še druge pse z že izdanim vzrejnim dovoljenjem. Tudi vsi ti psi so ustrezali standardnim merilom. Splošna ugotovitev je bila, da vsi v psi in psice, ki sodelujejo v projektu, po zunanosti ustrezajo standardu. Psi in psice so bili uvrščeni v I. ali II. nagradni razred, nobeden v III., prav tako nobenemu od psov ni bila določena vzrejna prepoved. Večina psov in psic ima v delu določen I. nagradni razred, preostali pa II. Analiza vseh vzrejno pregledanih psov in psic je pokazala, da imamo kakovostno osnovo psov po zunanosti in tudi po dejavnosti. Vsi psi in psice so si v daljnem ali ožjem sorodstvu, kar terja še podrobnejšo in pozorno analizo sorodstvenih vezi in zato določitev primernih paritvenih kombinacij.

Po vzrejnem pregledu sta starešini **LD Dolič** mag. **Bojan**

Borovnik in gospodar **Mlinšek**, oba vodnika koroških žigcev, vse udeležence povabila na malico v lovsko koč. Kot se za srečanje spodobi, sem v imenu DVK pozdravil vse vodnike, vodstvo lovske družine in druge prisotne. Opisal sem opravljeno delo komisije in na kratko predstavil vizijo ter se **LD Dolič** zahvalil za prijazen sprejem in pogostitev. Zahvalil sem se gospema **Tatjani Mlinšek** in **Mariji Oder**, ki sta pripravili okusno malico. Nagovoril nas je starešina mag. **Borovnik**, ki je poudaril velik pomen dobrega lovskega psa za lov. Povedal je, da imajo v njihovi družini več koroških žigcev, ki so dobri goniči. V nadaljevanju je več lovskih pesmi zapel kvartet njihove lovske družine.

V prijetni in sproščeni družbi smo v lovski koči posedeli do poznega popoldneva. Izmenjali smo si veliko misli in mnenj o kinologiji, razvoju koroškega žigca ter tudi o lovu. V imenu DVK za avtohtone lovske pasme in tudi v imenu udeležencev vzrejnega pregleda in srečanja se starešini mag. **Borovniku**, gospodarju **Mlinšku** in vsem lovcom **LD Dolič** iskreno zahvaljujem za nudenje prijetnega prostora za naše srečanje, pijačo in malico ter gospema **Mlinškovi** in **Odrovi** za pripravo dobre malice.

Jožef Verčko

Srečanje vodnikov psov krvosledcev Slovenije

Tako kot leto prej smo tudi lani, 21. oktobra 2018, pod nadstreškom lovskega doma **LD Loka pri Zidanem Mostu** orga-

nizirali srečanje vodnikov psov krvosledcev in drugih privrženecv krvosledništva. Nato je sledil skupni lov vodnikov v lovišču te lovske družine.

Priprave na srečanje so se začele že mesec pred prireditvijo. S pomočjo **Komisije za lovsko kinologijo pri Lovski zvezi**

Slovenije (LZS) smo v glasilu *Lovec* objavili vabilo na srečanje vseh tistih, ki jim ni vseeno, kako bodo ravnali na lovu, ko divjad ne bo obležala »v ognju« (na mestu). V programu srečanja je bilo tudi strokovno predavanje kinologa in lovskega tovariša veterinarja mag. **Marka Malija**.

Zjutraj nas je pričakalo neprijazno vreme z meglo in rahlim dežjem. Vrstili so se pozdravi in stiski rok prijateljev, somišljenikov in vodnikov psov krvosledcev, ki jih slabo vreme ni prav nič motilo. Zbrane je pozdravil glavni organizator in starešina lovske družine gostiteljice ter

vodnik krvosledca **Jani Krivec**. Zaradi nepredvidljivega vremena smo se odločili, da bomo spremenili vrstni red programa srečanja, zato je mag. Mali najprej predaval o poškodbah in poginih lovskih psov pri lovu. Raziskave je v svojem diplomskem delu *Poškodbe in pogini lovskih psov pri lovu* objavila **Klara Podobnik**, ki je študirala zootehniko na Biotehniški fakulteti Univerze v Ljubljani. Predstavljena tema je bila za prisotne zelo zanimiva, saj je na koncu sprožila razpravo in veliko vprašanj. Med navzočimi sta vzniknili pobuda in vprašanje, kje so ovire, da naša krovna organizacija LZS ne razmišlja o možnosti skupinskega nezgodnega zavarovanja lovcev in njihovih štirinožnih pomočnikov. Dogovorili smo se, da bomo pristojnim na LZS ponovno predlagali začetek pogovorov z zavarovalnicami o kolektivnem nezgodnem zavarovanju lovcev in lovskih psov.

Program smo nadaljevali s

Foto: Michael Migos

Med skupnim lovom so gonjači proti lovcem usmerili kar nekaj divjadi. Zabeležili smo nekaj strellov, nekateri med njimi so bili uspešni. Kasneje je bilo treba opraviti še kontrolo dveh zgrešenih strellov (fotografija je simbolična).

predstavitvijo poteka skupnega lova v predelu pod Velikim Kozjem, kjer živijo gamsi, srnjad, jelenjad in divji prašiči. Vodja lova je udeležence lova opozoril na varnost vseh 52 lovcev na stojiščih in 12 gonjačev ter sodelujočih lov-

skih psov. Med lovom so gonjači proti lovcem usmerili kar nekaj divjadi. Zabeležili smo nekaj strellov, nekateri med njimi so bili uspešni. Po končanem lovu smo se spet zbrali pred lovskim domom. Medtem se je vreme izboljšalo,

celo sonce nas je pozdravilo s svojimi žarki. Lovci so bili uspešni, zato smo lahko opravili skupen lovski pozdrav uplenjeni divjadi. Kasneje je bilo treba opraviti še kontrolo dveh zgrešenih strellov.

Po pozdravu lovini smo začeli z družabnim delom programa srečanja; pripravili smo hrano na žaru, tako da je lahko vsak prenal lakoto in žejo. S stiski rok, zahvalami in ob pozdravih smo se po nekaj urah dobre volje razšli in si zaželeli ponovnih snidenj. Vsi smo menili, da so podobna srečanja in razprave nadvse koristni, kajti izkušnje in lovskokinološko znanje so lovcem in lovskim družinam v pomoč pri vsakodnevnih aktivnostih. Izsledki vsakoletnih analiz opravljenih iskanj v Sloveniji opozarjajo, da nekatere lovske družine še vedno ne iščejo v svojem lovišču obstreljene divjadi oziroma ne opravljajo nobenih kontrolnih pregledov domnevno zgrešenih strellov.

Jani Krivec

Državna tekma brak-jazbečarjev v delu (CACT – SLO 2018)

Državna vzrejna komisija Kinološke zveze Slovenije (KZS) za brak-jazbečarje, Lovsko-kinološko društvo (LKD) Bele krajine in LD Sinji Vrh so 21. oktobra 2018 v lovišču te lovske družine organizirali in izvedli *Državno tekmo brak-jazbečarjev v delu (CACT – SLO)*.

Predlani izvoljena DVK KZS za brak-jazbečarje je prevzela nase veliko odgovornost, kajti njena prednostna naloga je, da z ustrezno vzrejo povrne kakovost te lovske pasme na raven, ki smo ji ga pri nas nedolgo nazaj že zagotavljali. Toda težave še vedno trajajo zaradi splošne nezainteresiranosti za nakup pasjih mladičev te pasme, nesoglasij in slabega posluha za problematiko lovske kinologije naših krovnih zvez.

Po odigrani slovenski himni je na prizorišču pred lovskim domom LD Sinji Vrh prireditev uradno odprl predsednik DVK za brak-jazbečarje **Janez Nahtigal**, ki je v nagovoru poudaril delo in opisal problematiko v lovski kinologiji, s katero se pri svojem delu srečuje DVK. »Toda to nas ne ovira, da ne bi danes izvedli državne tekme v delu brak-jazbečarjev v Beli Krajini, ki je bila vedno do nas gostoljubna oziroma je znala sprejeti in gostiti kinologe iz drugih krajev Slovenije,« je še pripomnil Nahtigal.

Foto: Janez Šumak

Državna tekma brak-jazbečarjev v delu (CACT – SLO) je bila 21. oktobra 2018 v lovišču LD Sinji Vrh.

Starešina LD Sinji Vrh **Peter Madronič**, ki je bil tudi vodja državne tekme, je predstavil delo 45-članskega kolektiva njihove lovske družine v 4.200 ha velikem sredogorskem lovišču, bogatem z divjadjo, ki ob reki Kolpi meji tudi na Hrvaško. V njihovem lovišču od divjadi prevladuje srnjad, precej imajo jelenjadi, veliko divjih prašičev, povečalo se je število medvedov, redno sledijo tudi

volkove, ne manjka divjih mačk, kun, lisic, jazbecev in navadnih polhov; le poljski zajci so bolj redki. Dobro sodelujejo s sosednjimi lovskimi družinami.

V nagovoru je predsednik LKD Bele krajine in dolgoletni kinolog **Tomaž Burazer** izrazil veliko zadovoljstvo, da se je LD Sinji Vrh odločila za organizacijo državne prireditve v svojem lovišču, saj ima ta lovska družina izre-

den posluh za lovsko kinologijo. Brak-jazbečarji so že dolgo zelo priljubljeni spremljevalci belokranjskih lovcev, ki so v zgodovini veliko prispevali v dobro pasme, predvsem pa, da se je pasma globoko zakoreninila in obdržala v njihovem okolju.

Sodniški zbor je vodil kinološki sodnik Nahtigal, kinološka sodnika Burazer in **Tomaž Pavčnik** sta ocenjevala delo po krvni sledi,

kinološki sodniki **Jožef Verčko**, **Janez Šumak** in Nahtigal pa gonjo divjadi. Nahtigal je pred tekmovalcem vodnikom predstavil glavna določila *Pravilnika ocenjevanja dela brak-jazbečarjev* na državni tekmi. Predstavil je tudi obvezne discipline, način ocenjevanja pri iskanju in gonji psov ter postopek ocenjevanja dela po umetni krvni sledi. Zadnji nagovor je imel kot delegat KZS **Bojan Deberšek**, ki je spregovoril o pomenu prirejanja takšnih kinoloških prireditev in tudi on pohvalil izjemno gostoljubnost belokranjskih lovcev.

Tekmovalo je 11 tekmovalnih parov. Vodniki so izžrebali številke, sledil je odhod skupin s tekmovalci in sodniki na določene terene. Prvo disciplino, odložitev s preskusom strelomirnosti psov, so

opravili skupaj na bližnjem travniku, nedaleč od lovskega doma. Tekmovalne pare in sodnike so nato v meglenem in vlažnem jutru odpeljali na terene domači lovci **Matija Špehar**, **Mitja Kuretič**, **Robert Kuzma** (gonja divjadi) in **Julij Skubic** ter **Marko Barič** (krvna sled). Tekmovanje se je prevesilo že v popoldanske ure, zato smo pri lovskega doma z velikim zanimanjem pričakali vsak tekmovalni par.

Sodniki so očitno zelo strogo ocenjevali delo psov, saj so državno tekmo opravili le trije vodniki s svojimi brak-jazbečarji, kar osem parov pa je ni opravilo. V pogovoru so tekmovalci navajali težavne razmere v sicer zelo lepem lovišču gostiteljice LD Sinji Vrh. Mnogi psi v predpisanem času niso mogli izslediti divjadi. Na položeni krvni

sledi so bili za večino psov velika težava zapeljevalne sledi zdrave jelenjadi, ki je ponoči prečkala (že prejšnji dan »položene«) umetne krvne sledi in ki so jih »zavedli« pri sledenju »prave«.

Vsi sodelujoči so prejeli spominske gravirane steklene pokale, tekmovalci pa praktične nagrade in briketirano hrano za pse, ki jo je prispeval pokrovitelj tekme. Najboljši trije pari so prejeli še gravirane steklene pokale, prvo-uvrščeni par pa tudi prehodni pokal DUT brak-jazbečarjev.

V sklepni besedi se je organizator tekmovanja zahvalil vsem lovcem in starešini LD Sinji Vrh za uporabo lovišča, predvsem pa za nadvse topel sprejem ter vso potrebno logistiko in pogostitev. Zahvalil se je tudi predsedniku DVK KZS za brak-jazbečarje

Rezultati:

1. **Marc z Astorjem** (153 točk, III. nagradni razred),
2. **Boštjan Golob** s psičko **Crno od Kuhade** (128 točk, III. nagradni razred),
3. **Anton Komidar** s psičko **Mago** (118 točk, III. nagradni razred).

Nahtigalu za sprotno usklajevanje in organizacijo, tiskan katalog, nagrade za tekmovalce in za njegovo korektno vodenje sodniškega zbora. Hvala tudi LKD Bele krajine in **Zvezi lovskih druženj Bele krajine** za izdatno pomoč in podporo pri organizaciji ter izvedbi državne tekme brak-jazbečarjev.

Janez Šumak,

DVK KZS za brak-jazbečarje

Ureditev novega umetnega rova

Na preizkušnjah naravnih zasnov (PNZ) psov jamarjev **Lovsko-kinološkega društva (LKD) Koroške** vsako leto preizkusimo približno osem psov. Toda LKD Koroške za preizkušanje doslej ni imelo svojega umetnega rova, zato je za preizkušnjo dela v rovu brezplačno uporabljalo umetni rov na kmetiji Rožič v Otiškem Vrhu pri članu LKD **Ivu Vrhovniku**. V tem rovu smo zadnjih 20 let vsako leto opravljali PNZ jamarjev in tam opravili tudi eno državo tekmo jamarjev. Za uporabo rova se Vrhovniku tudi na tem mestu najlepše zahvaljujemo. Tamkajšnji rov je bil zgrajen že pred letom 2000 v skladu s tedanjim pravilnikom. Je v neposredni bližini obore z damjaki in ob dvorišču kmetije, kar pa je motilo pse in živali v obori. Zato je bil že čas, da bi si pridobili ustrezno zemljišče za ureditev novega rova.

Upravni odbor LKD Koroške je na svoji redni seji 12. aprila 2018 obravnaval problematiko gradnje novega rova. Že pred več kot 30 leti je bil na območju **LD Muta** urejen rov, ki pa zadnjih 20 let zaradi poškodb ni bil več primeren za uporabo. Ker imajo v lovišču LD Muta še vedno sorazmerno dovolj poljskih zajcev in lisic, smo Upravni odbor LD Muta pisno zaprosili za možnost gradnje rova pri njih. LD Muta je bila takoj pripravljena odstopiti del zemljišča. Ponujeno mesto smo ocenili kot primerno, ker je tudi v bližini glavne ceste Dravograd-Maribor in ker je v prav tamkajšnjem predelu nji-

Foto: Jožef Verčko

Robi Štruc, Peter Gerhold in Janez Rebernik med gradnjo rova

hovega lovišča največ zajcev in lisic (preizkušanje psov v delu na planem). Vse navedeno namreč ustreza za dobro organizacijo PNZ za pse jamarje (lovške terierje in jazbečarje) in tudi za organizacijo drugih tekmovanj psov jamarjev. Že 24. aprila 2018 smo v pisarni LD Muta organizirali sestanek, ki so se ga udeležili: starešina **Jože Meh**, gospodar **Robi Štrc**, kinolog **Peter Gerhold**, tajnik **Ernest Peruš** (vsi LD Muta) in predsednik LKD Koroške **Jožef Verčko**. Dogovorili smo se, da bo LKD Koroške financirala vse stroške gradnje in urejanja rova, LD Muta pa dovoljuje brezplačno uporabo zemljišča. Rov bo/j v solastništvu LD Muta in LKD Koroške in ga člani LKD lahko uporabljajo tudi za redno vadbo psov (ob predhodnem obvestilu starešine ali kinologa LD Muta).

V tem pomenu smo na sestanku podpisali dogovor.

Določili smo **Robija Štruca**, ki je tudi član Upravnega odbora LKD, in **Petra Gerolda**, člana širšega strokovnega sveta LKD Koroške, da sta bila vodji gradnje, pri kateri so jima pomagali lovci - vodniki lovskih psov iz LD Muta. Za skrajni rok dograditve rova smo določili 13. oktober 2018, ko je imelo LKD Koroške načrtovano PNZ za pse jamarje. Po sestanku so se vsi navzoči odpeljali na ogled zemljišča in določili natančno mesto za rov.

Štruc in Gerhold sta konec septembra in v začetku oktobra organizirala gradnjo rova. Pri delu so jima pomagali **Janez Rebernik**, **Beno Breznik** in še nekateri lovci, člani LD Muta. Tako je bil rov z rešetko in vso

drugo potrebno opremo res končan do razpisane PNZ jamarjev. Že 12. oktobra 2018 so lahko vodniki psov jamarjev na vadbi delo psov preizkusili v rovu. Pri vadbi je sodeloval tudi kinološki sodnik **Bojan Deberšek**. Vsi so ugotovili, da je rov odlično zgrajen, da rešetka brezhibno deluje in da ni potrebnih nobenih dodatnih popravil.

V novem rovu je bila PNZ za jamarje 13. oktobra 2018 (LD Muta). Na preizkušnji je delo psov ocenjeval kinološki sodnik Deberšek, njegova pomočnika pa sta bila Štruc in Gerhold. Preizkušanje psov je potekalo hitro in brez zapletov. Tistega dne so PNZ za jamarje opravile lovske terierke **Kora** vodnika **Zdravka Garmuta**, **Čita** vodnika **Rudija Vrhovnika**, **Kana** vodnika **Damjana Garmuta** in **Kona** vodnika **Marka Preloga** ter lovski terierji **Taj** vodnika **Bogdana Turnerja**, **Cezar** vodnika **Maksimiljana Garmuta** in **Cas** vodnika **Ivana Glazerja**. Tudi drugi obvezni del PNZ (delo na planem) je potekal hitro zaradi dobre organizacije in pomočnikov, ki sta dobro poznala teren. Na terenu so psi hitro našli in dvignili zajca ali lisico ter uspešno opravili vse discipline PNZ.

V imenu LKD Koroške se zahvaljujem vodstvu LD Muta za odstop zemljišča za rov in vsem lovcem, ki so pomagali pri njegovi gradnji. Posebno se zahvaljujemo starešini Mehu, gospodarju Štrucu in kinologu Gerholdu, ki so dobro organizirali dela pri gradnji rova in tudi pomagali pri PNZ psov jamarjev.

Jožef Verčko

Predvidena legla lovskih psov

Nemški lovski terier (SLRLT):

O: 5/I, m: 4/I, 7. 4. 2019.
Stanislav Pišek,
Žažar 16, 1345 Horjul.
Tel.: 041/933-938.

Kratkodlaki jazbečar (SLRJk):

O: tuj plemenjak, m: 4/I, 17. 3. 2019.
Darja Bandelj,
Bošamarin 58, 6000 Koper.
Tel.: 040/140-888.

Slovaški gonič (SLRSK):

O: 4/III, m: 5/II, 21. 2. 2019.
Matevž Demšar Golob,
Spodnji Slemen 9,
2352 Selnica ob Dravi.
Tel.: 040/503-591.

Brandl Brak (SLRBrb):

O: 4/I, m: 5/I, 1. 3. 2019.
Stane Kumelj,
Kočevske Poljane 3 a,
8350 Dolenjske Toplice.
Tel.: 041/596-180.

O: 5/I, m: 5/I, 13. 3. 2019.

Damjan Purg,
Breg 35, 2322 Majšperk.
Tel.: 031/248-507.

O: 4/I, m: 4/I, 14. 4. 2019.

Marko Prestor,
Kovorska cesta 68, 4290 Tržič.
Tel.: 041/886-116.

Posavski gonič (SLRGp):

O: 4/I, m: 4/I, 21. 4. 2019.
Rafet Beganović,
Migojnice 6 a, 3302 Griže.
Tel.: 070/762-907.

Kratkodlaki istrski gonič (SLRGik):

O: 5/I, m: 5/I, 30. 3. 2019.
Jože Grobelnik,
Sele 60, 2380 Slovenj Gradec.
Tel.: 041/613-460.

Baset (SLRBH):

O: tuj plemenjak, M: 5/I, 14. 3. 2019.
Bernarda Perić,
Cerovec pod Bočem 2 c,
3250 Rogaška Slatina.
Tel.: 041/842-840.

Brak-jazbečar (SLRBj):

O: 4/I, m: 4/I, 17. 3. 2019.
Slavko Vidmar,
Idrijska cesta 20, 5270 Ajdovščina.
Tel.: 041/730-633.

Bavarski barvar (SLRBB):

O: tuj plemenjak, m: 5/II, 6. 4. 2019.
Bojan in Rok Deberšek,
Podgorska 83, 2380 Slovenj Gradec.
Tel.: 041/730-551.

Nemški kratkodlaki ptičar (SLRNkp):

O: tuj plemenjak,
m: 5/JZP, 24. 3. 2019.
Matej Lah,
Malo Hudo 27, 1295 Ivančna Gorica.
Tel.: 070/898-005.

O: 5/ŠPP, m: 4/JZP, 25. 3. 2019.

Vinko Božič,
Velika vas 23 a,
8273 Leskovec pri Krškem.
Tel.: 031/413-453.

Madžarska vižla (SLRMvk):

O: 4/JZP, m: 4/ŠPP, 30. 3. 2019.
Jože Vasle,
Ob Savinji 147, 3313 Polzela.
Tel.: 041/240-799.

Nemški prepeličar (SLRPr):

O: 5/I, m: 4/I, 19. 3. 2019.
Franc Zakovšek,
Litijska cesta 210 a,
1261 Ljubljana-Dobrunj.
Tel.: 068/647-626.

Kinoška zveza Slovenije

repetirno risanico Crvena Zastava, kal. .30-06, s str. daljnogledom Swarovski, 4 x 32. Tel.: 031/331-253.

Prodajam repetirno risanico CZ, kal. 6,5 x 57, s str. daljnogledom Zeiss - Diatal - Z, 8 x 56, Suhlova montaža. Cena: 800 €, mogoč preizkus. Tel.: 031/393-186.

Prodajam gravirano in odlično ohranjeno **kombinirko** Suhl - Clasic, mod. 211, kal. 16/243 Win., s str. daljnogledom Swarovski, 6 x 42, ali jo **zamenjam za kombinirko ali tricevko** (kaliber krogla 8 x 57 IRS; .308 Win. ali 7 x 65 R). Tel.: 041/800-229.

Prodajam kombinirano bokarico, kal. 16/6,5 x 57 R, z menjalnimi cevmi, 16/16, izdelek puškarske Borovnika - Borovlje. Cena po dogovoru. Tel.: 040/306-767.

Ugodno prodajam spektiv Sanyu, 15-45 x 60, Zoom Scope in **40 serijskih krogelnih nabojev** RWS Evolution, kal. 7 x 64 (10,39 g). Tel.: 041/979-747.

Prodajam str. daljnogled Schmidt & Bender, 3-12 x 50, s šino. Daljnogled je brez praske, kot nov. Križ 4A. Cena: 680 €. Tel.: 031/800-905.

Prodajam repetirno risanico CZ Interarms, kal. .300 Win.Mag., s str. daljnogledom Meopta Artemis, 3-9 x 42 (Suhlova montaža), kot nova, in **200 nabojev**. Cena po dogovoru. Tel.: 041/574-262.

Prodajam polavtomatsko pištolo Luger MMX 139, češko **bokarico**, kal. 12/5,6 x 50 R Mag., s str. daljnogledom; rusko **bok šibrenico**, kal. 12/12; rusko **šibrenico - petelinko**, kal. 16/16, češki **flobert** (kal. .22 LR). Vse po dogovoru. Tel.: 041/631-000 (Tone).

Prodajam ruski dvogled 10 x 50 in **strelni daljnogled** Meopta 7 x 50 (križ 4A). Tel.: 041/638-807.

Prodajam repetirno puško Carcano, kal. 6,5 x 52. Puška ima novo (lovsko) kopito in montirano rdečo piko Zeiss Z-point. Cev je brezhibna, puška je tudi na novo bronirana. **Naprodaj** je tudi na novo bronirana **malokalibrska repetirka** Mauser, kal. .22 Mag., s str. daljnogledom in novim kopitom. Za obe puški imam tudi nekaj streliva. Tel.: 040/323-399.

Prodajam strelni daljnogled Burris LRS, 3,5-10 x 50 mm, z osvetljenim križem. Cena: 370 €. Tel.: 040/321-695.

Prodajam tricevko Suhl Luxus, kal. 12-12/7 x 65 R, **šibrenico** Suhl, kal. 20-20, in **šibrenico** Suhl Luxus, kal. 12-12. Tel.: 041/760-071.

Prodajam kombinirko Marocchi, kal. 12/7 x 65 R, s str. daljnogledom Swarovski, 3-9 x 36A (Suhlova montaža). V kompletu prodajam tudi **menjalne cevi**, kal. 12/.222 Rem. in kal. 12/12. Puška je odlično ohranjena in je bila zelo malo uporabljena. Tel.: 041/639-597.

Prodajam tricevko Shul, kal. 12-12/7 x 65 R, s str. daljnogledom Kahles, 6 x 42 (Suhlova montaža). Puška je v odličnem stanju, malo uporabljena. Prodajam ugodno. Tel.: 041/639-597.

APRIL

Datum	Luna	Sonce	zora/mrak (navt.)
vzide zaide vzide zaide začel.konec			
1. Po	5:24	15:30	6:43 19:30 5:36 20:37
2. To	5:52	16:32	6:41 19:31 5:34 20:38
3. Sr	6:17	17:34	6:39 19:32 5:32 20:40
4. Če	6:41	18:37	6:37 19:34 5:30 20:41
5. Pe	7:03	19:40	6:35 19:35 5:28 20:43
6. So	7:27	20:45	6:33 19:36 5:26 20:44
7. Ne	7:52	21:51	6:32 19:38 5:24 20:46
8. Po	8:21	22:58	6:30 19:39 5:22 20:47
9. To	8:53	—	6:28 19:40 5:20 20:49
10. Sr	9:32	0:05	6:26 19:42 5:18 20:50
11. Če	10:20	1:10	6:24 19:43 5:15 20:52
12. Pe	11:16	2:11	6:22 19:44 5:13 20:53
13. So	12:21	3:05	6:20 19:46 5:11 20:55
14. Ne	13:33	3:51	6:19 19:47 5:09 20:56
15. Po	14:49	4:31	6:17 19:48 5:07 20:58
16. To	16:06	5:05	6:15 19:50 5:05 20:59
17. Sr	17:23	5:36	6:13 19:51 5:03 21:01
18. Če	18:41	6:05	6:11 19:52 5:01 21:03
19. Pe	19:56	6:33	6:09 19:54 4:59 21:04
20. So	21:11	7:01	6:08 19:55 4:57 21:06
21. Ne	22:23	7:33	6:06 19:56 4:55 21:07
22. Po	23:30	8:08	6:04 19:58 4:53 21:09
23. To	—	8:48	6:03 19:59 4:51 21:11
24. Sr	0:33	9:33	6:01 20:00 4:49 21:12
25. Če	1:27	10:25	5:59 20:02 4:47 21:14
26. Pe	2:14	11:20	5:57 20:03 4:45 21:16
27. So	2:53	12:19	5:56 20:04 4:43 21:17
28. Ne	3:27	13:19	5:54 20:06 4:41 21:19
29. Po	3:56	14:20	5:53 20:07 4:39 21:21
30. To	4:21	15:22	5:51 20:08 4:37 21:22

Prodajam krogelne naboje: 40 kosov Hirtemberger, kal. 7 x 57 R, Nosler, 9,1 g in 20 kosov 11,7 g; 18 kosov RWS, kal. 7 x 57 R, DK, 10 g; 40 kosov kal. .308 Win., Diamond - Norma, 10 g (holow point) in 20 kosov RWS, kal. 6,5 x 57, 10 g. Tel.: 041/844-662.

Lovski psi

Prodajam mladičke brandl brake, potomce zelo delavnih staršev, ki bodo primerni za oddajo konec aprila (čipirani, cepljeni in brez zajedavcev!). Tel.: 041/596-180 (Stane Kumelj, Kočevske Poljane 3a, Dolenjske Toplice).

Pričakujemo leglo istrskih kratkodlakih goničev (7. 4. 2019). Mati: Dunja Gradaška, oče: Astor Mejaški, šampiona v lepoti in delu (CACT v delu na divjega prašiča). Tel.: 040/307-532 (Miro).

Drugo

Broške, gumbi, prstani in uhani iz rogova - izdelki umetnostne obrti. Franc Barbič, Verje 53, Medvode. Tel.: (01) 362-12-30; 031/770-675.

Izdelam vam krmilnice in valilnice za ptice duplarice (več vrst), **pasti za lov polhov** (več vrst), **netopirnice**. Tel.: 041/255-878 ali (01) 895-15-96.

Kupim ali zamenjam lovsko literaturo od leta 1910 do 1946 in vse lovske knjige, ki so izšle do tega leta. Tel.: 051/611-377.

Prodajam omaro za orožje (za pet pušk), znamke Viro. Tel.: 041/808-938.

Prodajam kakovostno **navadno jelenjad iz obore** za nadaljnjo rejo. Možnost dostave. Tel.: 051/652-682.

Prodajam lovski kraj, št. 52. Tel.: 031/826-809.

Prodajam skoraj nenošen slavnostni **lovski kraj** Labod, št. 54. Tel.: 041/844-662.

MALI OGLASI

Orožje in lovska optika

Prodajam dobro ohranjeno Suhlovo **tricevko**, kal. 16-16/7 x 57 R, s str. daljnogledom Nickel, 6 x 42 (Suhlova montaža). Cena je 1.350 €. Tel.: 040/983-919.

Prodajam šibrenico Franchi, kal. 12/12. Cena: 400 €. Tel.: 041/808-938.

Prodajam bok šibrenico, 12/12, znamke Franchi. Tel.: 041/808-938.

Prodajam skoraj novo **kombinirko** Blaser, kal. .308/20 Mag., s str. daljnogledom Zeiss, 2,5-10 x 50, Variapoint. Cena: 3.150 €. Tel.: 041/382-602.

Prodajam odlično ohranjeno bok **šibrenico** Franchi, kal. 12/1,2, in **repetirno risanico** CZ, kal. .30-06. Tel.: 041/205-768 (Nova Gorica).

Prodajam odlično ohranjeno **risa-**

nico, kal. 6,5 x 68, s str. daljnogledom Khales, 3-9 x 42, z nastavljivo paralakse (Suhlova montaža), izdelano po naročilu, z bogato gravuro, roževino; kot nova. Cena: 1300 €. Tel.: 041/315-679.

Prodajam Aimpoint micro H1 z montažo picatinny. Cena: 400 €. Tel.: 041/315-679.

Prodajam repetirno risanico CZ M70, kal. .308 Win., s str. daljnogledom Swarovski, 8 x 56, odlično ohranjeno. Tel.: 031/344-913.

Prodajam bokarico in **bok tricevko**, obe izdelke A. Sodie - Borovlje. Dolge stranske plošče z lepo gravuro. Optika in stanje obeh pušk brezhibno. Kalibri cevi: 7 x 65 R, .22 WMR in 16. Tel.: 041/687-404.

Prodajam bokarico Buhag Suhl, kal. 8 x 57 IRS/16, in bok **šibrenico** Iž-27 (ruska), kal. 16/16; **lovski nož** Falkniven - Idun in

Državna vzrejna komisija
za brak-jazbečarje
organizira

IV. TEKMO BRAK-JAZBEČARJEV V DELU NA DIVJEGA PRAŠIČA V OBORI

v soboto, 19. maja 2019, v lovni obori v Selcah Žumberačkih.

Zbor udeležencev bo ob 7. uri na avtocestnem bencinskem servisu Čatež.

Prireditelj si pridržuje pravico omejitve sodelujočih na največ 20 prijav in si v primeru prevelikega števila prijav pridržuje pravico izbora nastopajočih. Najmanj prijavljenih tekmovalcev, da bo tekma izvedena, je 10.

Tekma bo potekala po *Pravilniku za delo goničev in brak-jazbečarjev na divjo svinjo v obori*. V primeru, da bi Veterinarska uprava Republike Slovenije prepovedala organiziranje tekem v obori zaradi afriške prašičje kuge, boste o odpovedi tekme obveščeni pravočasno.

Prijave na e-naslov: Janez.Nahtigal@t-2.net ali po telefonu: 041/397-078.

Prijavi je treba priložiti obojestransko fotokopijo rodovnika.

Zadnji rok za prijave je 30. april 2019.

DVK za brak-jazbečarje
Janez Nahtigal

LOVSKA DRUŽINA ŠENTJUR
Na Tičnico 17
SLO-3230 Šentjur

prireja

TEKMOVANJE V STRELJANJU S KROGLO

LD Šentjur pri Celju prireja v nedeljo, 28. aprila 2019, ob 9. uri meddružinsko strelsko tekmo s kroglo velikega kalibra na strelišču v Vezovju (približno 3 km iz Šentjurja ob glavni cesti Šentjur–Planina pri Sevnici).

Pogoji

- Tekmovale bodo tričlanske ekipe in posamezniki.
- Streljali bodo na razdaljo 100 metrov s tremi strelji.
- Položaj bo z naslonom iz lovske preže.
- Rezultat iz ekipnega dela bo štel tudi kot rezultat za posameznika.
- Prijave bodo mogoče samo do 13. ure.
- Pristopnina znaša 30 € za ekipo in 10 € za posameznika.

Nagrade

- Najboljše tri ekipe bodo prejele pokale.
- Prvi trije najboljši posamezniki bodo prejeli medalje in do desetega mesta praktične nagrade.
- 1. mesto: odstrel starejšega srnjaka z mesom v sezoni 2019.
- 2. in 3. mesto: odstrel mladiča srnjadi in meso.

Kontaktna oseba: Branko Hrovat (041/640-647).

DRUŠTVO LJUBITELJEV PTIČARJEV in VZREJNA KOMISIJA ZA PTIČARJE v sodelovanju z LD DORNAVA - POLENSŠAK organizira

POMLADANSKO VZREJNO PREIZKUŠNJO - DERBY

Po sedaj veljavnem prevodu pravilnika matične pasemske organizacije za nemške kratkodlake ptičarje. Zbor udeležencev bo 27. aprila 2019 ob 8 uri pred LD Dornava - Polenshak, Slomi 5, 2257 Polenshak. Vodnik in lastnik psa mora imeti veljavno lovsko izkaznico, lovsko puško, člansko izkaznico DLP, originalni rodovnik in obvezno veterinarsko potrdilo o cepljenju proti steklini. Prijavnico lahko dobite na spletni strani DLP www.dlp.si, Obr. P št. 1.

Prijavo s fotokopijo obeh strani rodovnika pošljite na naslov: LIDIJA ŠMIGOC, Bukovci 4, 2281 Markovci, mobilni: 031 616 283 ali mail: siviljstvo.smigoc@gmail.com

Zadnji rok prijave: 15. april 2019

Povsem vodotesen **LOVSKI DALJNOGLED**
Dobra vidljivost v mraku **SANJU 8x42 WPR**
Polnjen z nitrogenom
Gumirano ohišje
10-letna garancija
Ugodna cena: 210,00 €

INFORMACIJE IN NAROČILA

BELUGA, d.o.o., LJUBLJANA, Tel.: 01/25 10 880 ali 041/72 60 11

Afriški safari – selekcijski lov za 2.990 € z odstrelom 10 košut impal

s 6 dnevi lova, bivanjem, hrano in vsemi prevozi, tudi letalskim, v Južno Afriko. Odstreli samic dodatne divjadi so: 120 € (kudu, vaterbok, gnu), 200 € (eland, oriks, zebra), le 350 € za žirafa. Mogoča je kombinacija z lovom trofejne divjadi. Termin lova naše skupine: 20.–29. 8. 2019.

Uplen srnjaka s težo trofeje 500 g za 1.700 € v Srbiji od 15. 4. naprej. Kanada: črni medved, 6 dni lova z odstrelom medveda za 3.500 €. Lov naše skupine: 16.–23. 6. Ob prijavi do 15. 4. je odstrel drugega medveda brezplačen (sicer 500 €).

Rusija: lov na losa na Kamčatki. 10/8 dni lova v septembru za 10.990 €. Odstrelne takse: los 2.850 €, medved 2.000 €, snežna ovca 3.000 €.

Pasat, d.o.o., Dolenjska cesta 11, 1000 Ljubljana

www.pasat.si > info@pasat.si > tel.: 01 428 37 40 > GSM: 041 728 143

Brezrokavnik
- lovski z žepi
28,00 €

Lovski velur
35,00 €

Lovski brezrokavnik in termovelur
Nemška kakovost!

www.avantura.info

Avantura Trade d.o.o., Notranjska 4, 6230 Postojna | 05 728 40 70 | info@avantura.info

K
R
O
J
A
S
T
V
O

Branko Rožman, s.p.

Erjavčeva 5, Brežice
GSM: 031/544 808

Slavnostne
lovske kroje,
srajce (tudi
z dolgimi
rokavi),
telovnike, plašče
hubertus
in pelerine
izdelujemo
po meri.

R
O
Ž
M
A
N

artekcenter

Sami polnite strelivo? Ponujamo vam smodnik VihtaVuori že za **85 €/kg** ter netilke CCI in Federal že za **5 €/100 kosov**.

Lovsko strelivo že za **23 €**

Iščete MK-naboje za plinkanje in natančno streljanje? Ponujamo vam širok izbor MK-streliva Lapua, SK, Federal in CCI

Email: shop@artekcenter.com www.artekcenter.com Telefon: 03 734 60 78 ali 040 335 435

MODNO KROJSTVO
Andrej Smigoc, d.o.o.
Ptuj

Modno krojaštvo Andrej Smigoc, d.o.o.
Spuhlja 86a / 2250 Ptuj
T: +386 (0)2 779 35 61
M: +386 (0)41 949 331
E: info@krojastvo-smigoc.si

SRAJCE
TELOVNIKI
KLOBUKI
KRAVATE
MOŠKI IN ŽENSKI KROJ (zimski, letni material)
HUBERTUS PLAŠČI • PELERINE • PUMPARICE

Vsa oblačila izdelamo po meri in poiskušnji, ne glede na oddaljenost!
www.krojastvo-smigoc.si

TEHNOOPTIKA

SMOLNIKAR d.o.o.
Brodova ulica 13,
1031 Ljubljana-Crnuče
tel./fax: 01/426 32 72
e-mail: tehnooptika@siol.net
www.tehnooptika-smolnikar.si

NIKON Prostaff5 8x42
Akcijska cena: **199,00 €**

NIKON Monarch5 8x42
Akcijska cena: **319,00 €**

Nikon

Servis dvogledov in strelnih daljnogledov!

www.foxbullets.eu | info@foxbullets.eu

FOX BULLETS

Krogle in lovsko strelivo s krogli

Fox Classic hunter

NOVO:
Strelivo v kalibrih .222 Rem
in .223 Rem

TEL: 040 204 230

DOG TRACE

ELEKTRONSKE
ovratnice za učenje psa
ovratnice proti lajanju
nevidne ograje

PROFESIONALNA KVALITETA
DOSTOPNE CENE
EVROPSKI IZDELEK
3 LETA GARANCIJE

M-NET, d.o.o., TEL: 040 760 760

akcija -20%

www.dogtrace.si
e-mail: info@dogtrace.si

TERMO ŠKORNJI

IZREDNO TOPLI, LAHKI IN POVSEM NEPREMOČLJIVI ŠKORNJI, KI SEGajo DO KOLEN. Podplat je čvrst, preprečuje zdrse in nudi dober oprijem na spolzkih tleh, pa tudi na gladki skali in ledu. Škornji je udoben in omogoča dolgotrajno hojo po različnem terenu, tudi po snegu in ledu.

DO -50°C

58,50 €

Velikosti od 41 do 48

INFORMACIJE IN NAROČILA:
info@beluga.si, www.beluga.si

Sestava škornja:
OVČJA VOLNA
FILC
TOPLOTNO IZOLACIJSKA FOLIJA
EVA MATERIAL, Z MEHURČKI

TAKO TOPLIH IN LAHKIH ŠKORNJEV SE NISTE IMELI!

SlovArms

Lovska trgovina SlovArms d.o.o.

www.slovarms.si

DIVAČA, Kraška cesta 67, Pon.-Pet.: 14:00 - 19:00
Tel.: 05 620 2208, 041 403 656 Sobota: 09:00 - 13:00

E-mail: info@slovarms.si

POSEBNA PONUDBA ZA VSE
PUŠKE SAUER 100 in 101 IZ ZALOGE!

SAUER

OB NAKUPU PUŠKE IN STRELNEGA DALJNOGLEDA VAM MONTAŽO PODARIMO!

ShooterKing

RÖWA
Röbber | AUSTRIA

TITAN

DDoptics Nachtfalke III 2,5-15x50 A4N
30 let garancije!

DDoptics
Präzisions Optik

HAWKE

TIKKA

STRASSER

ISSC
AUSTRIA

ŠIROK IZBOR
NOČNE OPTIKE

Bering
OPTICS

PULSAR ARMASIGHT

Blaser

Aimpoint

Verney-Carron

REX

delta

Vixen

SWAROVSKI
OPTIK

Lovec

LOV • RIBOLOV • PROSTI ČAS **Koptex**

Sedež: KOPTEX d.o.o., Vodovodna pot 11, 5000 NG, 05/3308-650

Naše poslovalnice: PE NOVA GORICA 05/33-08-660, PE KRANJ 04/204-24-37,

PE MARIBOR 02/252-47-44, PE M.SOBOTA 02/515-17-28,

PE LJ BTC 01/585-17-99, PE KOPER 05/639-10-28

Velika izbira visoko
kvalitetnih svetilk
Nextorch

NEXTORCH

the smart light

692 Sporting

690 Trap

BERETTA

VELIKA IZBIRA ŠPORTNE OPTIKE NIKON

Nikon Sport Optics

APRILA PE M. SOBOTA NA NOVI, VEČJI LOKACIJI!

(nasproti nove avtopralnice, bivši Merkur)

12. - 14. 4. 2019
Mednarodni sejem lovstva

POMURSKI SEJEM

VABLJENI NA NAŠ RAZSTAVNI PROSTOR

% % % SEJEMSKI POPUSTI % % %

Paketi za mlade lovce po ugodni ceni !

PUŠKA ✓ OPTIKA ✓ MONTAŽA ✓ PRISTREL ✓ STRELIVO

Predstavitev na sejmu Lov v Gornji Radgoni!

MERKEL

Merkel Helix

Najhitrejša premovlečna
puška

HAENEL

Haenel Jaeger 10

Prodaja vrhunskih izdelkov

- **Optike:** Swarovski, Kahles, Zeiss, Delta, Aimpoint, MTC
- **Puške:** Merkel, Haenel, Blaser, Sauer, Steyr Mannlicher, CZ, Heym, FX Airguns in Mauser
- **Strelivo:** RWS, Geco, Blaser, KJG, Sellier&Bellot, Rottweil, Sax, LFB, Nobel Sport Italia
- **Oblačila:** Chevalier, Sitka, Merkel Gear

Izvajamo vsa puškarska dela.

Puškarnstvo Špendal

Gramozna pot 9, 1000 Ljubljana

gsm: 041 399 307, 031 393 664

email: puskarstvo@siol.net

Nova spletna trgovina:

<http://guns-spendal.com/shop/>

VUTE
PUŠKARSTVO

KREMPLOVA ULICA 2, 2000 MARIBOR

INFO@LOVSKAOPREMA.SI

GSM: 070 666 429 TEL: 059 108 495

LOVSKAOPREMA.SI

OBIŠČITE NAS

od 12.-14.4.2019
v Gornji Radgoni.

Za vas smo pripravili
tudi sejemske popuste!

**ANSCHÜTZ
1903 MSR**

**BERGARA
TIMBER DM**

